

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
Донецький національний університет імені Василя Стуса
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ТЕКСТ І ДИСКУРС: КОГНІТИВНО-КОМУНІКАТИВНІ ПЕРСПЕКТИВИ

**МАТЕРІАЛИ VIII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ**

20-21 ЛЮТОГО 2025 РОКУ

ЕЛЕКТРОННЕ ВИДАННЯ

м. Кам'янець-Подільський
2025

УДК 81/82(063)
ББК 81+82я431
Т30

Рекомендувала вчена рада факультету іноземної філології
Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка,
протокол № 3 від 25 лютого 2025 р.

Редакційна колегія:

- Г. А. Кришталюк**, кандидат філологічних наук, доцент
(відповідальний редактор);
О. Г. Шаповал, кандидат філологічних наук, доцент
(відповідальний секретар);
А. О. Хоптяр, кандидат філологічних наук, доцент;
О. В. Кеба, доктор філологічних наук, професор;
Н. М. Сліпачук, кандидат філологічних наук;
А. А. Марчишина, доктор філологічних наук, професор;
О. В. Галайбіда, кандидат філологічних наук, доцент;
І. Є. Грачова, кандидат філологічних наук, доцент;
О. О. Залужна, кандидат філологічних наук, доцент;
О. В. Мосієнко, кандидат філологічних наук, доцент.

Текст і дискурс: когнітивно-комунікативні перс-
Т30 пективи: матеріали VIII Всеукраїнської наукової інтернет-конференції. 20-21 лютого 2025 року [Електронний ресурс] / [редкол. Г. А. Кришталюк (відп. ред.) та ін.]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2025. 130 с.

Електронна версія збірника доступна за покликанням:

URL: <http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/8939>

У збірнику представлені тези VIII Всеукраїнської наукової інтернет-конференції «Текст і дискурс: когнітивно-комунікативні перспективи» (20-21 лютого 2025 р.), що актуалізують напрями дослідження проблем тексту та дискурсу в межах лінгвістики, перекладознавства, літературознавства та методики викладання іноземних мов.

УДК 81/82(063)
ББК 81+82я431

Матеріали зверстано з електронних носіїв, наданих авторами публікацій. Відповідальність за зміст статей і матеріалів, допущені помилки та неточності несуть автори публікацій.

e-mail: english.discourse@kpnu.edu.ua

© К-ПНУ імені Івана Огієнка, 2025

ЗМІСТ

Баюрко Марія

Projektmethode Als Mittel Zur Entwicklung Des
Dialogischen Sprechens In Der Sekundarstufe 6

Виноградов Андрій

Дискурс відчуження в романі

Тоні Моррісон «Найблакитніше око» 9

Галайбіда Оксана

Дискурсивна глобалізація американської мрії 11

Голубішко Ірина

Цитування як прояв інтертекстуальності у художньому творі ... 13

Грачова Ірина

Syntax and its Role in Learning

the Structure of an English Sentence 16

Davydyuk Yuliya

Conceptual Metaphors

in Donald Trump's Political Discourse..... 18

Дмитрошкін Денис

Blended Words in Sports in American Sports Media Discourse....21

Дружененко Раїса

Педагогічний дискурс: вибір комунікативного

регістра як регулятора мовленнєвої поведінки вчителя24

Животова Валерія

Фразеологізми німецької мови:

когнітивні та структурні особливості 27

Жовтан Ілона

Транспозиція як об'єкт дослідження:

внесок різних наукових шкіл 30

Zaluzhna Olha

Sketching Manifestations of the Modern

Literary Fairytale Discourse Paradigm..... 32

Захарчевна Зоряна

Обурення як комунікативний феномен

в англомовному художньому дискурсі 35

Кардаш Наталія

Лінгвокультурні аспекти перекладу

англомовної прози XXI століття..... 37

Кеба Олександр

Дискурс ненадійної нарації у новітній літературі 40

Кірічук Марина

Способи перекладу на українську

мову англо-американських запозичень..... 43

Коваленко Наталія	
Універсальність текстів усного мовлення як джерела лінгвістичних досліджень	46
Компанієць Вікторія	
Мистецький діалог часу: інтермедіальний зв'язок між романом Донни Тартт «Щиголь» і Картиною Карела Фабріціуса	48
Коробчук Анастасія	
Інтертекстуальність та її відтворення у перекладі «Дедпула»: виклики для перекладача	51
Кравченко Анастасія	
Труднощі відтворення модальності в англо-українському художньому перекладі	54
Кришталюк Ганна	
Фігура-фон як когнітивно-граматичний інструмент організації дискурсу	57
Kruk Alina	
The use of Flowcharts in the Formation of Students' Critical Thinking at Foreign Language Classes	59
Кучерук Ірина	
The Importance of Creative Self-Realization of a Foreign Language Teacher in Modern Conditions	61
Леонтюк Анастасія	
Англомовні прислів'я, приказки та особливості їх перекладу ...	64
Луценко Павло	
Роль мовного посередництва в процесі запозичення германізмів	66
Марчишина Алла	
Sexist Vocabulary in Media: Social and Cultural Reasoning	69
Матковська Марія	
Прагматичні особливості домінантних рис комунікативної поведінки британців	72
Мельник Ірина	
Особливості побутового дискурсу у комунікативних ситуаціях провокаційного мовлення	75
Мітроусова Тетяна	
Колокації та їх типологія в англійській мові	77
Мішанчук Марія	
Поняття локалізації у різних наукових парадигмах	80
Мосієнко Олена	
Psychological and Linguistic Means of Influence in Travel Advertising Texts	83
Никитюк Світлана	
Ідіоми з із негативними колірними компонентами black та red	86

Піддубняк Анастасія

Методи та засоби формування компетентності
в англомовному писемному мовленні в учнів старших
класів закладів загальної середньої освіти 90

Равло Поліна

Ономатопея як лінгвістичний феномен
в англійській і французькій мовах 93

Росоха Олена

Переклад реалій у мовній парі німецька-українська 95

Самоліук Катерина

Відтворення власних назв та реалій
в англо-українському перекладі дитячої літератури 97

Свідер Ірина

Main Factors Affecting Second Language Learning 101

Сліпачук Наталія

Трансформація ідентичності у романі Джозефа Конрада
«Лорд Джім»: «свій» як відображення «іншого» 104

Сушицька Ольга

Вірш Ліни Костенко «Страшні слова,
коли вони мовчать»: концепт поетичного слова 106

Трембовецький Павло

Своєрідність образної символіки в романі
М. Ондатже «Англійський пацієнт» 108

Федькова Інга

Роль автентичних текстів у формуванні іншомовної
комунікативної компетентності майбутніх політологів 111

Фрасиніук Наталія

Особливості жіночого стилю у політичному спілкуванні 113

Чорний Роман

Система персонажів роману Салмана Рушді «Золотий дім»
як вираження мультикультурної стратегії автора 116

Шаповал Ольга

Специфіка інтер'єру в романі
Ф. С. Фіцджеральда «Великий Гетсбі» 119

Шевчук Дар'я

Відтворення кримінальної лексики
та стилістичних засобів у процедуральних фільмах
про розслідування українською мовою 122

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ 125

Марія Баюрко
(Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського)

PROJEKTMETHODE ALS MITTEL ZUR ENTWICKLUNG DES DIALOGISCHEN SPRECHENS IN DER SEKUNDARSTUFE

Die Projektmethode ist ein wirksames Mittel zur Entwicklung des dialogischen Sprechens in der Oberstufe, das den Schülern die Möglichkeit bietet, die Sprache aktiv in realen kommunikativen Situationen anzuwenden. Anstelle der traditionellen Erklärung des Materials durch den Lehrer arbeiten die Schüler in Gruppen, diskutieren Aufgaben, verteilen Rollen und präsentieren ihre Arbeit, was zu einer natürlichen Sprachumgebung beiträgt [2, S.80]. Dieser Ansatz ermöglicht nicht nur die Verbesserung der Sprachkenntnisse, sondern auch die Entwicklung von Kooperation, kritischem Denken und Kreativität.

Darüber hinaus wird durch den Einsatz der Projektmethode der Zeitaufwand für organisatorische Aspekte des Unterrichts reduziert, obwohl die Schülerinnen und Schüler den Arbeitsprozess selbständig verwalten, sich gegenseitig Aufgaben erklären und in Gruppen interagieren. Auf diese Weise entsteht eine immersive Sprachumgebung, in der die Schüler nicht nur Anweisungen befolgen, sondern aktiv in einer Fremdsprache kommunizieren [2, S.81].

Eine wichtige Aufgabe des Lehrers in diesem Prozess ist es, eine günstige Lernumgebung zu schaffen, in der sich jeder Schüler sicher und motiviert fühlt. Der Einsatz der projektbasierten Methode ermöglicht es Ihnen, das Lernen so zu organisieren, dass die Schüler selbstständig ein Thema recherchieren, kritisches Denken und Kommunikationsfähigkeiten entwickeln.

Projektaktivitäten stellen auch sicher, dass die Schüler komplexe Aufgaben ausführen, die das Eintauchen in die Sprachumgebung fördern, die Kommunikation anregen und die Verantwortung für ihren eigenen Lernprozess übernehmen [2, S.126]. Die Arbeit an Projekten beinhaltet die Erledigung von Aufgaben, die über das Lehrbuch hinausgehen, wie Recherchen, Interviews, Diskussionen und Präsentationen, was die aktive Anwendung der Sprache in realen Kommunikationssitu-

ationen fördert. Dank Makroprojekten, die mehrere Wochen dauern, oder Mikroprojekten, die in kurzer Zeit durchgeführt werden können, lernen die Schüler nicht nur zu kommunizieren, sondern auch die Sprache im Alltag anzuwenden. Trotz der langen Geschichte des projektbasierten Lernens ist es im Fremdsprachenunterricht noch nicht ausreichend verbreitet, obwohl zahlreiche erfolgreiche Beispiele seine Wirksamkeit bei der Entwicklung der Sprach- und Kommunikationskompetenz der Schüler bestätigen [3, S.148].

Es ist erwähnenswert, dass die Schüler durch Rollenspiele, Gruppendiskussionen und die gemeinsame Bearbeitung von Aufgaben die Möglichkeit erhalten, das Sprechen unter natürlichen Bedingungen zu üben. Klare Anweisungen, regelmäßiges Feedback und die Unterstützung durch die Lehrkraft spielen dabei eine wichtige Rolle und helfen, Sprachbarrieren und die Angst vor Fehlern zu überwinden. Darüber hinaus schafft projektbasiertes Lernen eine Situation, in der die Schülerinnen und Schüler miteinander interagieren, Ideen diskutieren und gemeinsame Entscheidungen treffen, was zur Entwicklung dialogischer Fähigkeiten beiträgt.

Im Allgemeinen gewährleistet die Umsetzung der Projektmethode eine aktive Interaktion zwischen den Schülern und dem Lehrer, die den natürlichen Gebrauch der englischen Sprache während der Aufgaben, den Meinungsaustausch und die gemeinsame Entscheidungsfindung sicherstellt. Ein wichtiger Aspekt ist die allmähliche Ausbildung von Projektkompetenz, die durch schrittweises Training und Einbeziehung der Schüler in den Prozess der Planung, Organisation und Präsentation von Projektergebnissen erreicht wird [2, S.126].

Projekttaktivitäten bieten eine integrative Praxis in einer realen oder realitätsnahen Situation, in der die Schüler aktiv interagieren, Informationen recherchieren, sie analysieren und die Ergebnisse ihrer Forschung präsentieren. Darüber hinaus fördert die Projektarbeit die Entwicklung von unabhängigen Lernfähigkeiten, kritischem Denken und Kreativität, die kommerzielle Aspekte einer effektiven Sprachbeherrschung sind. Diese projektbasierte Methode verbessert nicht nur die Sprachkompetenz der Schüler, sondern bereitet sie auch auf die weitere Verwendung der Sprache im akademischen und beruflichen Umfeld vor [3, S.146].

Es ist erwähnenswert, dass die Projektmethode als Mittel zur Entwicklung des Dialogs in der High School die

Schaffung einer günstigen Atmosphäre des Vertrauens zwischen Lehrern und Schülern voraussetzt, was eine wichtige Voraussetzung für erfolgreiches Lernen ist. Die Lehrer sollten die Schüler unterstützen, sie zur Kommunikation ermutigen und ein Umfeld schaffen, in dem sie keine Angst haben, Fehler zu machen, sondern vielmehr motiviert sind, sich aktiv an den Projektaktivitäten zu beteiligen. Eine erfolgreiche Kommunikation im Rahmen des Projekts stärkt das Vertrauen der Schüler in ihre eigenen Sprachkenntnisse, hilft ihnen, auf natürliche Weise mit ihren Mitschülern und dem Lehrer zu interagieren und ihre Angst vor Fehlern zu überwinden. Die Offenheit, Freundlichkeit und Aufmerksamkeit des Lehrers für die persönliche Entwicklung der Schüler tragen zum effektiven Spracherwerb bei und machen den Lernprozess interessant und effektiv [1, S.121].

Gleichzeitig kann es aufgrund der Besonderheiten des Lernprozesses und der Auswirkungen des Online-Formats eine Herausforderung bleiben, die Lernenden zur aktiven Kommunikation zu motivieren. Einige Studierende nehmen am Dialog teil, weil sie Angst vor dem öffentlichen Sprechen haben oder sich ihr Wissen nicht zutrauen. Daher ist es wichtig, eine positive Diskussionsatmosphäre zu schaffen, in der sich jeder Teilnehmer wohl fühlt und die Möglichkeit hat, seine Meinung frei zu äußern [5, S.161].

Die Projektmethode ist also ein wirksames Instrument zur Entwicklung des dialogischen Sprechens in der Sekundarstufe, das Möglichkeiten für eine natürliche Kommunikation, Interaktion und Zusammenarbeit zwischen den Schülern schafft. Sie hilft nicht nur bei der Verbesserung der Sprachkenntnisse, sondern auch bei der Entwicklung kommunikativer Kompetenz, die eine Voraussetzung für die erfolgreiche Integration junger Menschen in die moderne Gesellschaft ist. Dank des projektbasierten Lernens lernen die Schüler, ihre Meinung angemessen zu äußern, Informationen zu analysieren und kritisch zu denken, was sich positiv auf ihre allgemeine sprachliche und soziale Anpassung auswirkt.

Liste der referenzen:

1. Ballweg S., Drumm S., Hufeisen B., Klippel J., Pilypaitytė L. Wie lernt man die Fremdsprache Deutsch? München: Klett-Langenscheidt, 2013. 200 s.

2. Funk H., Kuhn C., Skiba D., Spaniel-Weise D., Wicke E. Aufgaben, Übungen, Interaktion. München: Klett-Langenscheidt, 2014. 186 s.
3. Salomo D., Mohr I. DaF für Jugendliche. Ernst Klett: Sprachen Stuttgart, 2022. 197 s.
4. Schart M. Legutke M. DLL 1: Lehrkompetenz und Unterrichtsgestaltung. München: Klett-Langenscheidt, 2012. 200 s.
5. Vyshyvana N., Solska T., Poseletska K. DLL für die Ausbildung von DaF-Lehrenden: Welche Kompetenzen lassen sich entwickeln? *KONTEXTE*. 2023. №1. S. 153-164.

Андрій Виноградов

*(Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка)*

ДИСКУРС ВІДЧУЖЕННЯ В РОМАНІ ТОНІ МОРРИСОН «НАЙБЛАКИТНІШЕ ОКО»

Феномен відчуження є предметом дослідження як у психології, так і в художній літературі. Особливо гостро ця проблема постала в літературі XX-XXI століття, наприклад, у творчості Франца Кафки та письменників-екзистенціалістів.

У творчості Тоні Моррісон ситуації відчуження нерозривно пов'язані з питаннями расизму та культурно-етнічної ідентичності афроамериканців. Письменниця актуалізує дану проблематику вже в першому своєму романі – «Найблакитніше око» («The Bluest Eye», 1970).

Для дослідження руйнівного впливу, якого зазнають чорношкірі, письменниця обирає неодномірні ситуації. По-перше, вона показує таких представників афроамериканська спільноти, які не мають достатньо внутрішніх сил для спротиву білому середовищу та його цінностям. По-друге, їй навіть більше цікавлять не ворожі стосунки між чорними та білими людьми, а відсутність у афроамериканців поваги та любові до себе самих й конфлікти, які виникають у їхньому замкнутому середовищі.

З-поміж персонажів роману, які опиняються в ситуації відчуження і зазнають психологічної руйнації, виділяється Пекола Брідлав. В оригіналі ім'я героїні пишеться Breedlove, тобто в буквальному перекладі «породження кохання», що можна інтерпретувати як авторську іроніч-

ну гру слів, оскільки саме любові найбільше бракувало в житті Пеколи. Вона не тільки зазнає насильства в родині, а й для всіх мешканців містечка є втіленням потворності, оскільки має занадто чорний колір шкіри і непривабливу зовнішність. Це змушує її відчувати себе невидимою, і вона просить Бога зробити її такою насправді: “Please, God,” she whispered into the palm of her hand. “Please make me disappear.”...» [2, p. 45].

У психологічно девіантному самовідчутті героїні очі перетворюються на її ідею фікс і викликають справжню ненависть. Вона звинувачує очі у всіх своїх нещастях і переконує себе, що коли її очі стануть блакитними, то й життя кардинально зміниться: вона перестане бути потворною, зробиться красивою білою дівчиною, як на обгортці цукерок «Мері Джейн», і всі будуть нею захоплюватися, а сама вона почуватиметься цілком щасливою.

У своєму прагненні отримати голубі очі Пекола реально божеволіє, і в її хворій свідомості люди змінюють ставлення до неї, перестають здаватися злими й жорстокими. Тоні Моррісон використовує мотив божевілья як гротескний прийом, за допомогою якого розкривається проблема тотального відчуження героїні – від себе самої, від родини, від народу, до якого вона належить. Зовнішньою причиною трагедії є стандарти краси, прийняті в «білому» суспільстві, на які орієнтується значна частина чорношкірих, але корені проблеми криються в нездатності людини побачити себе власними очима, а не очима оточуючих, прийняти себе такою, якою вона є. Низька самооцінка і брак любові до себе є головними причинами трагедії Пеколи Брідава. Але, як слушно стверджує дослідниця роману А. Магді, не менш значущими в цій ситуації є соціальні чинники [1, p.47]. Дівчина стала жертвою патріархального гноблення, представленого в першу чергу її батьком, Чоллі, який згвалтував її і викликав відчуття відчуження від родини. Шукаючи схвалення та визнання як у чорних, так і в білих спільнотах, Пекола скрізьчується чужою, що ще більше посилює її відчуття покинутості й непотрібності.

Таким чином, проблема відчуження в романі Тоні Моррісон «Найблакитніше око» осмислюється на перетині соціальних та індивідуально-особистісних чинників.

Список використаних джерел:

1. Mahdi M.A. Triangle of Hatred: Sexism, Racism and Alienation in Toni Morrison's «The Bluest Eye». *Canadian Social Science*. 2015. № 11 (9). P. 45-51. URL : <http://www.cscanada.net/index.php/-css/article/view/7481> DOI: <http://dx.doi.org/10.3968/7481>
2. Morrison T. The Bluest Eye. New York: Vintage, 2007. 208 p.

Оксана Галайбіда

*(Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка)*

ДИСКУРСИВНА ГЛОБАЛІЗАЦІЯ АМЕРИКАНСЬКОЇ МРІЇ

АМЕРИКАНСЬКА МРІЯ – це один із значущих супер-концептів, який впливає на сучасні тенденції розуміння дискурсу як складного семіотичного простору. Відсутнє одностайне тлумачення досліджуваного концепту. Ми визначаємо його як оперативну змістову одиницю пам'яті, «згусток культури у свідомості людини», що уможливає творчо відтворювати смисли, які асоціюються з успіхом, Америкою, щастям, свободою і рівністю.

Суперконцепт АМЕРИКАНСЬКА МРІЯ утворюється з елементарних субконцептів: ВІНАХІДЛИВІСТЬ, РИЗИК, УЯВА, ОПТИМІЗМ, УСПІХ [1]. Концепт АМЕРИКАНСЬКА МРІЯ включає такі аспекти як успіх, багатство, будинок, машина, спорт, сім'я. Відповідно громадяни, мігранти та імігранти «землі можливостей» «the land of opportunities» знаходяться в пошуках АМЕРИКАНСЬКОЇ МРІЇ, переслідують її, живуть в ній або відкидають і критикують її. МРІЯ – це елемент квазіреальності, що свідчить про те як вербалізований фрагмент світу і наші знання про нього частково або повністю неправдиво представляють реальність. Мова розглядається не лише як інструмент доступу до реальності, але як ключ до етнічної, культурної і соціальної групи. МРІЯ має позитивне наповнення, розглядається як паралельна реальність, яка підтримується вірою в майбутнє.

Основними ознаками концепту АМЕРИКАНСЬКА МРІЯ в сучасному американському дискурсі є використання особових займенників на позначення тих, хто конструює цю

мрію або причетний до неї, використання повторів, а також ретроспективних і проспективних конструкцій.

Довготривалість концепту АМЕРИКАНСЬКОЇ МРІЇ сприяло його міфологізації. Цікавим є осмислення АМЕРИКАНСЬКА МРІЯ це ЦИРК, що вказує на її казковість і неможливість, а також викликає подальші інтерпретації цього концепту як ЧУДА або НЕМОЖЛИВОГО: *In the United States, these amazing feats helped make the circus into a political and social institution that reflected sky's-the-limit thinking. **The circus's development paralleled the nation's own growth. Yes it was a diversion, but one that also became a portable manifestation of the American Dream.*** «To go from the lonely prairie or the dusty corn-field and come face to face with the amazing aggregation of worldwide wonders», wrote novelist Hamlin Garland in 1899, «was like enduring the visions of the Apocalypse ... a glittering river of Elysian splendors, emptying itself into the tent» [4].

Семантична структура концепту АМЕРИКАНСЬКА МРІЯ не є сталою і змінюється, підпорядковуючись людським, мовленнєвим та когнітивним потребам. Результати дослідження можуть залежати насамперед від ментальних цінностей того чи іншого соціуму, історії, середовища вживання, рівня освіченості та віку. Основними загальними складниками концепту АМЕРИКАНСЬКА МРІЯ є релігійний, етичний, соціальний та політичних, які втілюються залежно від ситуації [3]. У сучасному суспільстві спостерігаємо символічність концепту АМЕРИКАНСЬКА МРІЯ, що виявляється у його осмисленні як ІСТОРІЇ ЖИТТЯ.

Дослідження газетного дискурсу вказує, що існують різні версії АМЕРИКАНСЬКОЇ МРІЇ, а одна з них є можливою для середньостатистичних американців: *GDC **sold a version of the American Dream, mostly to White, middle-class, fixed-pension and Social Security-dependent Northern retirees, who, wishing to flee Rust Belt cities but priced out of suburbs like Levittown, N.Y., snapped up homesites in planned communities in Florida*** [4].

У сучасному дискурсі американська мрія перегукується та переплітається з азійською та китайською, що позначається на їхній вербалізації [3].

Концепт АМЕРИКАНСЬКА МРІЯ можна інтерпретувати за допомогою різних прийомів та методів, адже сучасні

американські тексти, як суміш багатьох культур, демонструють стереотипне ставлення до мрії, що виявляється у використанні оціночних тверджень та узагальненому осмисленні концепту.

Перспективами подальших досліджень є застосування сучасних методів лінгвокогнітивного аналізу до вивчення інструментів концептуальної інтеграції АМЕРИКАНСЬКОЇ МРІЇ в текстах різних жанрів, у фрагментах різних дискурсів.

Список використаних джерел:

1. Ладика О.В. Методологія дослідження лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM. *Одеський лінгвістичний вісник*. 2015. № 6, Т. 1. С. 47-51.
2. Любимова С.А. Репрезентація «Американської мрії» у жіночих стереотипах медіа-дискурсу (на матеріалі «глянцевих» журналів). *Науковий журнал Львівського державного університету безпеки життєдіяльності «Львівський філологічний часопис»*. 2020. № 8. С. 114-119.
3. Shiller R.J. The transformation of the «American Dream». 2017. URL: <https://www.nytimes.com/2017/08/04/upshot/the-transformation-of-the-american-dream.html>.
4. The Washington Post. URL: <https://www.washingtonpost.com/>

Ірина Голубішко

*(Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка)*

ЦИТУВАННЯ ЯК ПРОЯВ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ У ХУДОЖНЬОМУ ТВОРІ

Інтертекстуальність – це багатошарове поняття. Найчастіше у наукових джерелах підкреслюється, що інтертекстуальність, яка є проявом інтертексту, – це явище співвідношення літературних творів за допомогою таких засобів, як цитата, центон, ремінісценція, алюзія, пародія, плагіат, стилізація, пастиш, переспів тощо. Або наголошується, що інтертекст є співвідношенням одного тексту з іншим, своєрідний діалог, який забезпечує перетворення змістів згідно із задумом автора. Особливістю побудови таких текстів є використання цитат, ремінісценцій тощо, виокремлених з іншого тексту. Слід підкреслити, що інте-

ртекстуальність – яскрава риса постмодерністських текстів (тобто властива літературі сучасності), адже вони базуються на принципах цитатності, фрагментарності тощо. Подібні тексти завжди відкриті, в них закладені художні коди постмодернізму, одним з яких і є інтертекст.

Отже, інтертекстуальність є категорією, що охоплює усі рівні тексту, та має за основу діалог між текстом та читачем, культурою та реципієнтом культурних одиниць. Складність передачі їх в алузії полягає у потребі їх ідентифікації та інтерпретації, їх пояснення, та необхідності у фонових знаннях (перш за все реципієнта) з конкретної тематики.

Щодо цитування, то цитатою (від лат. – наводжу, проголошую) вважається *«дослівний уривок з іншого твору, вислів, що наводиться письмово чи усно для підтвердження або заперечення певної думки»* [4, с.722]. Уривки текстів, речення або окремі групи слів, що влітаються в контекст авторського речення, теж розглядаються як цитати. Крім того, це можуть бути прислів'я, афоризми, фраземи та ін.

Вивченням міжтекстових відносин займалися багато відомих вчених: Ю. Крістева, Р. Барт, У. Еко, Ю. Ковалів, Р. Ніч, М. Шаповал та інші. Вперше термін інтертекстуальність як окрема мовна категорія був введений Ю. Крістєвою. За дослідницею, інтертекстуальність – це *«текстова інтеракція в межах того самого тексту»* [9]. Р. Ніч вказував, що інтертекстуальність – *«категорія, яка обіймає той аспект загальної цілісності й змісту тексту», що «указує на залежність його створення від знання інших текстів, а саме архітекстів»* [5]. Ю. Ковалів зазначає, що явище інтертекстуальності порушує проблему об'єктивності розуміння, осмислення художнього твору загалом, у якому виявляються *«рівновеликі дискурси»* [2, с.385]. М. Шаповал у навчальному посібнику *«Інтертекстуальність: історія, теорія, поетика»* пише, що це художнє явище є досить популярним в історії літератури і проявлялось в різні періоди, у різних авторів по-різному: *«і як специфічні прикмети постмодернізму, і як вияв позачасовості мистецтва, і як оригінальність, і як причетність до традиції»* [8, с.10]. Наприклад, у наведеному далі уривку поєднані події минулого і сьогодення, що говорить про збереження традиції (у жанрі) і розвиток її з часом. У часи Стендала, Дюма і багатьох інших, великі романи видавалися частинами, що породжувало так званий роман-

фейлетон. Наприкінці кожної частини редакція газети чи журналу повідомляла, що продовження можна прочитати у наступному номері. *«Причина успіху ... роману-фейлетону проста: герой чи героїня мають такі самі достоїнності і риси характеру, які примушують читача ототожнювати себе з літературним персонажем...Сьогодні за тим же принципом будуються телесеріали»* [6, с.19].

Цікаву думку висловив У. Еко. Він виокремлює позицію – «лімінального» чи «межового автора», якою заповнюється межа «між інтенцією окремо взятого суб'єкта та мовою, яка виявляється у текстуальній стратегії» [1, с.553]. Як приклад, згадаємо цитату зі «Скарамуша» Р. Сабатіні («Клуб Дюма»), коли оповідач говорить, звертаючись до Лукаса Корсо, намагаючись з'ясувати, чи правдива оцінка його здібностей. *«Він народився на світ із загостреним відчуттям смішного... і вродженим відчуттям того, що світ божевільний». «І в цьому полягало все його надбання», – сходу закінчив він цитату»* [6, с.12].

Інтертекстуальність стає однією з провідних рис твору Переса-Ріверте, яка реалізується у цитуванні різних видів. Такі міжтекстові співвідношення збагачують семантичне й естетичне сприйняття тексту, єднають його із художньою спадщиною попередніх поколінь. Вони надають творам додаткових смислових відтінків та інтерпретаційних кодів, а це сприяє глибшому, навіть новому, прочитанню художнього твору.

Список використаних джерел:

1. Еко У. Надінтерпретація текстів. Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / ред. М. Зубрицька. Львів: Літопис, 2002. С. 549-563.
2. Ковалів Ю.І. Абетка дисертанта: Методологічні принципи написання дисертації: посібник. Київ: Твім інтер, 2009. 460 с.
3. Козачук Н. Інтертекстуальність як ознака стилю Валерія Шевчука. *Питання літературознавства*. 2009. Вип. 78. С. 164-171. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pl_2009_78_21 (дата звернення: 14.02.2025).
4. Літературознавчий словник-довідник / за ред. Р.Т. Гром'яка, Ю.І. Коваліва, В.І. Теремка. 2-е вид., виправл., доп. Київ: ВЦ «Академія», 2007. 752 с.
5. Нич Р. Світ тексту: постструктуралізм і літературознавство / перекл. з польськ. О. Галета. Львів: Літопис, 2007. 316 с. URL:

- <https://www.goodreads.com/author/show/15114212> (дата звернення: 14.01.2025).
6. Перес-Реверте А. Клуб Дюма, бо Тінь Рішельє. Київ: Сім кольорів, 2018. 400 с. URL: <https://vivat.com.ua/product/klub-diuma-abo-tin-rishelye> (дата звернення: 5.02.2025)
 7. Фока М.В. Інтертекстуальність як спосіб формування підтексту. *Держава і регіони. Сері: Гуманітарні науки*. 2017. № 2 (49). С. 10-13.
 8. Шаповал М.О. Інтертекстуальність: історія, теорія, поетика: навчальний посібник. Київ: Вид.-полігр. центр «Київ. ун-т», 2013. 167 с.
 9. Kristeva J. La revolution langage poetique: lavantgarde a la fin du XIX-e siecle. Paris: LeSeuil, 1974. URL: https://books.google.com.ua/books/about/La_r%C3%A9volution_du_langage_po%C3%A9tique.html?id=rpBrAAAAIAAJ&redir_esc=y (дата звернення: 30.01.2025).

Ірина Грачова

*(Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського)*

SYNTAX AND ITS ROLE IN LEARNING THE STRUCTURE OF AN ENGLISH SENTENCE

Syntax in its traditional meaning is a set of grammatical rules that relate to the structure of more complex linguistic units such as phrases and sentences [2]. The basic idea is to examine how words and other linguistic components are combined to form more intricate structures.

There is also a broader interpretation of syntax that goes back to the traditions of semiotics. According to this, syntax encompasses the rules for constructing complex linguistic units from simpler ones. Additionally, syntax is considered the framework for creating expressions in any system of signs, not just verbal language [1, p.32]. At the same time, some branches of linguistics and semiotics devoted to the study of syntactic units and rules are also referred to as syntax.

The study of syntax includes two large problematic groups: descriptive and theoretical. Thus, descriptive syntax is aimed to establish rules to determine which sentences in a language are grammatically correct and which are not. It employs various linguistic analysis techniques to uncover

sentence structures and the rules distinguishing grammatical from ungrammatical sentences.

The second group is theoretical syntax, which is part of the general grammatical theory. Its objective is to identify universal syntactic rules that can be applied to all languages and it defines boundaries within which syntactic structures can vary across languages.

Thus, syntax is a set of grammatical rules of a language that relate to the construction of phrases and sentences. One characteristic of syntax is the fact that we can constantly generate new sentences during communication, but we rarely add new words to the language.

The role of syntax in learning English is extremely crucial. It determines the structure of speech, help to express ideas clearly and logically, and is a key aspect of achieving a high language proficiency.

The key aspects of syntax in learning English are as follows:

1. **Sentence formation.** Syntax teaches how to formulate sentences in English correctly. It indicates word order rules, the formation of different types of sentences (e.g. questions, narrative sentences, conditional constructions, etc.) and determine the role of each word in the sentence.

2. **Understanding meaning.** Syntax clarifies how words and phrases interact to convey a particular meaning. The proper sentence structure can affect the interpretation of a sentence and its meaning.

3. **Communication.** Mastering syntax enhances the ability to communicate clearly. Understanding its rules enables a learner to create clearer and more understandable messages that convey the right information without confusion.

4. **Text comprehension.** Knowledge of syntax aids in better text understanding. It helps to identify key words and phrases, recognise connections between different parts of the text, and follow the author's arguments effectively.

5. **Improving writing and speaking skills.** A solid grasp of syntax allows for more effective writing and speaking. It enables the creation of more sophisticated and expressive sentences, making communication more engaging and easier to follow.

6. **Avoiding incorrect constructions.** Understanding syntax helps learners avoid common grammatical errors, ensuring correct use of the language in both writing and speaking.

Syntax also empowers learners to develop skills in argumentation, comparison, highlighting main ideas, and establishing cause-and-effect relationships.

The development of learners' syntactic competence contributes to their higher level of language proficiency and allows them to use English confidently as a means of effective communication and expressing their thoughts.

The development of syntactic competence enhances language proficiency, enabling learners to use English confidently for effective communication and self-expression. Thus, syntax is vital for learning English, as it governs speech structure, aids sentence comprehension and creation, improves communication, and supports grammatical competence development. Active methods of teaching syntax allow learners not only to master the theory but also successfully apply syntactic knowledge in practical language situations, making their language skills more expressive and effective.

Список використаних джерел:

1. Корунець І.В. Порівняльна типологія англійської та української мов. Вінниця: НОВА КНИГА, 2003. 464 с.
2. Сердюк Н.Ю. Синтаксис англійської мови: навч. посіб. для студентів 3-го курсу факультетів та інститутів іноземних мов. Переяслав-Хмельницький, 2011. 80 с.

Yuliya Davydyuk

(Khmelnyskyi National University)

CONCEPTUAL METAPHORS IN DONALD TRUMP'S POLITICAL DISCOURSE

Currently, the cognitive approach to studying metaphor holds a central place in modern cognitive linguistics, and the theory proposed by G. Lakoff and M. Johnson is widely recognized in the scientific community today. These scientists concluded that when we conceptualize an object or state of affairs, we rely on our everyday experiences with other objects and transfer that understanding to the object of conceptualization [1]. This perspective shows that metaphor exists beyond the limits of the language system, making it a phenomenon of the interaction between culture, language, and thought.

Conceptual metaphors can be categorized into three types based on how we conceptualize objects and phenomena in the objective reality around us: structural, ontological, and orientational. Structural metaphors involve the conceptualization of abstract concepts by using specific and familiar elements from human experience. These structured and clear elements help individuals organize and clarify abstract areas of knowledge. Examples of structural metaphors include: ARGUMENT IS WAR, TIME IS MONEY, IDEAS ARE OBJECTS, etc. [1, p.4-14].

Oriental metaphors help us understand different aspects of our experience by relating them to basic spatial orientations that we are familiar with through movement. These metaphors are based on spatial oppositions such as UP-DOWN, FRONT-BACK, IN-OUT, and NEAR-FAR. For instance, we often perceive progress or positive changes as upward movement, reflecting our association of growth with a vertical direction. Examples of orientational metaphors include: MORE IS UP, LESS IS DOWN, GOOD IS UP, BAD IS DOWN and so on [1, p.15-20].

Ontological metaphors are rooted in individual human experiences related to physical objects, particularly the human body. They serve as ways to interpret events, actions, emotions as if they were tangible objects or substances. Some examples of ontological metaphors include: INFLATION IS AN ENTITY, THE MIND IS A MACHINE, THEORIES (and ARGUMENTS) ARE BUILDINGS, SIGNIFICANCE IS LARGE, etc. [1, p.26-35].

Conceptual metaphors play a crucial role in political discourse, allowing politicians to enhance the effectiveness of their speeches. By using metaphors, those in power can express their thoughts more clearly, advocate for specific ideas and values, and emotionally engage their audience, persuading them to support their campaign. Based on the classification by Lakoff and Johnson, we examined the role of metaphors in Donald Trump's political speeches, focusing on which (abstract) entities or objects are most frequently conceptualized.

The structural metaphors in his speeches predominantly suggest that ELECTIONS ARE A COMPETITION: *we **don't win** anymore, but we are going **to start winning**; in this **race** for the White House; I can be **your champion** in the White House*) and

ELECTIONS ARE A WAR (*Let's **defeat** her in November; I will **fight** for you with every breath in my body; That was a **hard-fought campaign***). These metaphors illustrate the traditional way elections and politicians are conceptualized and are an extension of ARGUMENT IS WAR metaphor [1, p.4-5].

Orientational metaphors are frequently used in Donald Trump's campaign speeches: MORE IS UP, LESS IS DOWN: *We will **bring prices down**, **fill** our **strategic reserves up** again; we will **lead** a large-scale **decline in prices**. **Prices will start to come down***; VIRTUE IS UP and HIGH STATUS IS UP: *we will **lead it** (nation) to **new heights of victory and success**; we will **lead America to new heights of greatness***; HIGH STATUS IS UP; LOW STATUS IS DOWN: *We **rise** together. Or we **fall** apart.*

Donald Trump also often uses the concept of journey in his speeches, for instance, LIFE IS A JOURNEY: *having **spent** his entire **life** in business*; ELECTION CAMPAIN as A JOURNEY: *This **18-month journey** has **ended**.*

In his political discourse, there are metaphors related to liquid and containers, forming a conduit conceptual metaphor [1, p.10]. These metaphors are primarily used in a negative context to describe natural disasters, such as floods. For Trump, the country is envisioned as a container that must be safeguarded from external liquids, representing immigrants, who are associated with water and depicted through conceptual metaphors IMMIGRANTS ARE SUBSTANCE (LIQUID): ***violence spilling across** our border; existing **massive refugee flows coming** into our country*; and IMMIGRANTS ARE NATURAL DISASTER (FLOOD): *our **cities** are **flooded with illegal aliens***. The fact that some immigrants enter the United States by water significantly enhances the meaning of these metaphors. By comparing immigration to a flood, Trump conveys the idea that immigration is as vast and uncontrollable as a natural disaster.

The ontological conceptual metaphor NATION IS A PERSON regularly appears in Donald Trump's political discourse. This metaphor portrays the idea of the nation as a human being, which creates a strong emotional impact on voters, influencing them on a much deeper level, because Trump presents the nation as a person who is capable of suffering, feeling pain, and enduring wounds: *A **nation in***

mourning; Now it is time **for America to bind the wounds** of division; The crime and violence that today **afflicts our nation**; These **wounded American families** have been alone; but he also emphasizes that one day the nation will be strong and independent, breathing a sigh of relief: **Middle-income Americans and businesses will experience profound relief**; We Will Make **America Strong Again**; **America is still free and independent and strong**. One more conceptual metaphor which is strongly personified in his speeches is INFLATION IS AN ENTITY: **Inflation has been a killer for our country. No matter what you're making, it doesn't matter because inflation is eating you alive.**

The types of conceptual metaphors discussed not only serve as cognitive tools that help shape new forms of reality but also act as a powerful persuasive instrument in Donald Trump's political discourse, significantly influencing voters' perceptions.

References:

1. Lakoff G., Johnson M. *Metaphors we Live by*. Chicago, 1980. 242 p.

Денис Дмитрошкін

(Хмельницький національний університет)

BLENDED WORDS IN SPORTS IN AMERICAN SPORTS MEDIA DISCOURSE

Blended words, or portmanteau words, are an essential feature of modern linguistic evolution, particularly in the domain of sports. This paper explores the phenomenon of word blending in sports terminology, examining how such linguistic constructs emerge, their functions, and their impact on communication in sports discourse. Through an analysis of commonly used blended words, this study highlights the role of linguistic economy and creativity in shaping contemporary sports language.

Language in sports is dynamic and constantly evolving, influenced by technological advancements, media discourse, and cultural trends. One of the most striking linguistic de-

velopments in sports terminology is the creation of blended words. These words arise from the fusion of two lexemes, often reflecting new concepts, trends, or innovations. This paper aims to analyze the structure, function, and significance of blended words in sports.

Blended words are widely used in the sports domain to describe new phenomena, techniques, and cultural trends. They are most commonly formed with nouns and adjectives. For example, *athleisure* (athlete + leisure) – a fashion trend where athletic wear is used for casual everyday attire; *sportainment* (sports + entertainment) – the fusion of sports and entertainment, often seen in events that incorporate music, dance, and fan engagement elements; *infotainment* (information + entertainment) – used in sports broadcasting to describe content that combines informative commentary with engaging storytelling; *fitspiration* (fitness + inspiration) – a term used in social media and fitness culture to describe motivational content related to physical health and fitness.

Of great interest are blended words formed with the help of proper names and nouns or adjectives. In most cases, it is a name of an athlete and an adjective or a noun separated by a hyphen [1]. Consider the following examples:

Bradygate (Tom Brady + -gate) – a reference to the controversy surrounding quarterback Tom Brady's involvement in the 2015 «Deflategate» scandal in the NFL. *After the Bradygate scandal, many fans and analysts questioned the integrity of the Patriots' organization.*

Kobe-vania (Kobe Bryant + -mania) – a term used to describe the intense fan following and admiration for basketball legend Kobe Bryant, especially in his prime. *The Kobe-vania that surrounded the Lakers' farewell tour was unlike anything the NBA had seen before, with fans lining up just to catch a glimpse of the legend.*

Shaq-a-lot (Shaquille O'Neal + a lot) – a humorous nickname reflecting Shaquille O'Neal's larger-than-life presence both on and off the court. *Every time Shaq took the court, it was a spectacle—he truly was the king of the paint, a real Shaq-a-lot.*

Peytonology (Peyton Manning + -ology) – referring to the study or admiration of quarterback Peyton Manning's unique style of playing football. *Sports analysts love to dive deep into*

Peytonology, *trying to break down his pre-snap reads and uncanny ability to predict defenses.*

Fitzmagic (Ryan Fitzpatrick + magic) – a nickname given to quarterback Ryan Fitzpatrick for his unpredictable and sometimes magical performances on the field. *In a game where no one expected a miracle, Ryan Fitzpatrick pulled off yet another Fitzmagic moment, leading his team to an improbable comeback.*

Brett-ception (Brett Favre + inception) – a humorous term that refers to Brett Favre's infamous tendency to throw interceptions in critical moments during his career. *In the final minutes of the game, Brett Favre threw yet another Brett-ception, giving the other team a chance to win despite his earlier heroics.*

Blended words serve several key functions in sports communication:

- 1) linguistic economy: they condense complex ideas into compact, easily recognizable terms. For example, «*sportainment*» allows journalists to describe an emerging trend in sports media without lengthy explanations.
- 2) marketing and branding: sports organizations, brands, and media outlets use blended words to create appealing and marketable terminology. For instance, «*athleisure*» has driven fashion brands to promote sports-inspired clothing as everyday wear.
- 3) cultural adaptation: as sports culture evolves, blended words help encapsulate new trends, ensuring linguistic relevance and accessibility. For example, LeBromomics (LeBron + economics) is used in reference to the economic impact of LeBron James on local economies and the basketball market.
- 4) globalization of sports language: many blended words gain international recognition, facilitating cross-cultural communication in sports discourse. For example, «*infotainment*» is used globally in sports broadcasting to refer to the combination of news and entertainment in reporting.

Despite their widespread usage, blended words can pose linguistic challenges, including ambiguity and resistance from traditionalists. Additionally, some blends fail to gain widespread acceptance due to phonetic awkwardness or redundancy.

Thus, we may conclude that blended words play a crucial role in the evolution of sports language, reflecting changes in culture, media, and athletic practices. Their brevity, creativity, and marketability contribute to their growing presence in sports discourse. Future research could explore the reception and adaptability of blended words in different linguistic and cultural contexts.

References:

1. Дмитрошкін Д.Е. Телескопізми із корелятами власних назв на вираження ознаки в сучасному американському спортивному медіадискурсі. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. Хмельницький, 2022. №24. С. 10-14.
2. ESPN – Serving Sports Fanc. Anytime. Anuwhere. URL: <https://www.espn.com/>
3. USA TODAY. Sports. URL: <https://www.usatoday.com/sports/>

Раїса Дружененко

*(Київський столичний університет
імені Бориса Грінченка)*

ПЕДАГОГІЧНИЙ ДИСКУРС: ВИБІР КОМУНІКАТИВНОГО РЕГІСТРА ЯК РЕГУЛЯТОРА МОВЛЕННЕВОЇ ПОВЕДІНКИ ВЧИТЕЛЯ

Феномен педагогічного дискурсу є предметом дослідження багатьох українських науковців різних галузей, до прикладу: філософії – В. Андрущенко, І. Силадій; лінгвістики – А. Габідулліна, А. Загнітко, К. Серажим, педагогіки – Н. Волкова, Л. Колток, М. Кухта, Л. Стахів, лінгводидактики – І. Кучеренко, А. Нікітіна, що зумовлює спектр наукових поглядів, теорій, концепцій.

Констатуємо, що найбільш запитуваним є сьогодні дослідницький напрям, пов'язаний із комунікативним (комунікативно-прагматичним) аспектом породження й функціонування педагогічного дискурсу. Саме тому осмислення цього поняття відбувається в колі інших дотичних до нього, а саме: контекст, ситуація спілкування, дискурсивні практики, комунікативна компетентність, комунікативні стратегії і тактики, комунікативний вплив, комунікативна мета, комунікативна взаємодія, комунікативна

емоційність, комунікативна відповідальність, комунікативна норма, комунікативний стиль тощо.

Значно рідше натрапляємо на дослідження, присвячені реєстровим можливостям дискурсу як комунікативної одиниці. Тому за мету ставимо вивчення функційних реєстрів педагогічного дискурсу – виду інституційного спілкування в умовах освітнього процесу, спрямованого на соціалізацію особистості, здобуття освіти шляхом передачі знань та формування вмінь, навичок, ціннісних орієнтирів, елементарного досвіду та умови їх вибору вчителем з метою регулювання мовленнєвої поведінки.

Концептуалізація поняття «комунікативний реєстр» у сучасному мовознавчому просторі зумовлена розвитком таких галузей, як комунікативна лінгвістика, лінгвістична прагматика, дискурсологія, теорія мовленнєвих актів, теорія мовної комунікації. Спираючись на започатковану М. Холідесом концепцію комунікативних реєстрів, сучасні дослідники продовжують розвивати її, осмислюють реєстри як комплекси мовних засобів, характерні типологічно схожим ситуаціям, що детерміновані контекстом і ситуацією спілкування [4]; як результат впливу ситуативного контексту на перебіг комунікації, пристосування одиниць мовного коду до наявних ситуативних умов спілкування, прояв ситуативного узусу [5]; організацію і реалізацію контексту спілкування [1]. Деякими фахівцями проаналізовано специфіку реєстрових можливостей віртуального, рекламного, масмедійного, політичного, військового та інших дискурсів.

В обґрунтуванні реєстрових можливостей педагогічного дискурсу та умов вибору вчителем реєстру задля успішного досягнення мети спираємося, з одного боку, на загальні висновки щодо природи, змісту, функцій, видів комунікативного реєстру, а з іншого боку – на наукові концепції про специфіку професійного педагогічного спілкування. Аналіз джерельної наукової бази з проблеми уможливає деякі взаємопов'язані узагальнення:

1. Педагогічний дискурс як загальна модель професійної діяльності регулюється системою категорій, з-поміж яких комунікативні реєстри – форми його реалізації, типи мовленнєвої діяльності, що відповідають комунікативним стратегіям, урахування яких зумовлене конкретною педагогічною ситуацією і контекстом.

2. Педагогічна ситуація – особлива мовленнєва взаємодія, що враховує особистість адресанта (вчителя) і адресата (учня), обставини (контекст), комунікативний намір (мета, завдання). Зокрема на уроці можна спостерігати такі мовленнєві взаємодії: мотивування до вивчення нової теми (до виконання вправ, до написання контрольної роботи тощо); озвучення теми, мети, завдань уроку; пояснення нового матеріалу; узагальнення вивченого; підбиття підсумків; перевірка домашнього завдання та ін.
3. Учитель як мовна особистість володіє набором типових комунікативних реєстрів (інформативним, репродуктивним, генеративним, волюнтативним, реактивним) для реалізації в умовах педагогічної діяльності і конкретних професійних ситуацій, зокрема на уроці.
4. Свідомий вибір комунікативних реєстрів та їх гармонійне поєднання відповідно до створених на уроках професійних ситуацій регулює мовленнєву поведінку вчителя, впливає на досягнення мети і позитивного результату. До прикладу, оптимальним під час вивчення нового матеріалу на уроці буде інформативний реєстр; на етапі повторення вивченого – репродуктивний; на етапі узагальнення й систематизації знань – генеративний; волюнтативний реєстр як реєстр волевиявлення вчителя доречним буде під час організаційно-мотиваційного етапу; використання реактивного реєстру комунікації виправдане впродовж усього уроку (починаючи з привітання та закінчуючи прощанням), оскільки забезпечує контактовоюстановлювальну, контактотримувальну, оцінювальну функції.
5. Як показує аналіз педагогічного дискурсу, регульоване комунікативними реєстрами мовлення вчителя, з одного боку, формує індивідуальний позитивний імідж самого наставника, а з іншого – впливає на учнівське середовище: уможливорює вагу мотиваційного чинника на уроці і бажання учнів виявляти інтерес, пізнавати, вивчати, досліджувати, висловлюватися, підсумовувати тощо; впливає на створення позитивної робочої атмосфери; забезпечує розуміння і ґрунтовне засвоєння учнями нового матеріалу, а також системність у навчанні, досягнення освітньої мети і високих результатів. І навпаки, неусвідомлений або невдалий вибір комунікативних реєстрів

призводить до хаотичної комунікації вчителя на уроці, безсистемності, низького рівня мотивації, розсіяної уваги та небажання сприймати виучуваний матеріал учнями, зниження активності, рівня комунікативної кооперації і загальних результатів навчання.

Список використаних джерел:

1. Бацевич Ф. Мовленнєвий жанр і реєстр дискурсу. URL: <http://www.anthropos.net.ua/jspui/bitstream/123456789/1090/1/bacevycz.%2086-96.%20pdf.pdf>.
2. Кухта М.І. Комунікативні стратегії педагогічного дискурсу загальноосвітньої школи. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2015. Вип. 36. С. 105-107.
3. Нікітіна А.В. Педагогічний дискурс учителя-словесника: монографія. Київ: Ленвіт, 2013. 338 с.
4. Селіванова О.О. Реєстр. Лінгвістична енциклопедія. Полтава: Довкілля-К., 2011. 844 с.
5. Черниш О.В. Співвідношення понять «функціональний стиль», «мовленнєвий жанр» і «реєстр дискурсу». *Закарпатські філологічні студії*. 2019. Вип. 10. Т. 2. С. 36-40.

Валерія Животова

*(Донецький національний університет
імені Василя Стуса)*

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ: КОГНІТИВНІ ТА СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ

1. Вступні зауваження. Фразеологізми є невід'ємною частиною німецької мови, відображаючи її багатство та культурну специфіку. Вони становлять стійкі мовні звороти, значення яких не завжди впливає з окремих компонентів, що робить їх об'єктом для лінгвістичних досліджень [2, с.7].

Отже, **актуальність** дослідження фразеологізмів зумовлена важливістю вивчення мовних явищ, що відображають специфіку національного світосприйняття та культурні особливості носіїв мови, оскільки фразеологізми містять глибинні когнітивні структури, що відображають ментальність народу.

Мета дослідження – аналіз когнітивних та структурних особливостей фразеологізмів німецької мови.

Об'єкт дослідження – фразеологічна система німецької мови.

Предмет дослідження – когнітивні механізми формування фразеологізмів у німецькій мові, а також їхні структурні моделі.

Матеріалом дослідження слугують німецькомовні фразеологізми різних структурно-семантичних типів.

2. Теоретичні засади дослідження. Ковалів Ю.І. визначає фразеологію як розділ мовознавства, у якому вивчаються лексично неподільні поєднання слів. Фразеологією називають також сукупність властивих мові усталених зворотів і висловів [3]. Бабкін А.І. дає таке визначення терміну «фразеологізм»: це стійке словосполучення, значення якого не впливає із суми значень його компонентів і сприймається як єдине ціле. Фразеологізми характеризуються семантичною неподільністю, сталістю складу і структурою, що не допускає довільної зміни [1].

Сучасні лінгвістичні дослідження все частіше звертаються до когнітивного підходу у вивченні фразеології, адже саме цей аспект дозволяє розглянути зв'язок між мовою, мисленням і культурою. Структурний аналіз фразеологізмів, у свою чергу, дає змогу визначити закономірності їхнього утворення та функціонування в мовній системі [7]. Узагальнюючи результати наукових досліджень, Майковська В.О. стверджує, що мовна картина світу – це сукупність уявлень про дійсність, яка відображається у мовних знаннях [4, с.100].

3. Результати дослідження. Фразеологізми часто базуються на метафоричних і метонімічних моделях, що ґрунтуються на універсальних та національно-специфічних уявленнях [6, с.45]. Німецькомовні фразеологізми були поділені на групи, що репрезентують різні когнітивні процеси при створенні фразеологічних виразів:

- 1) метафоричність – використання образних уявлень, що відображають абстрактні поняття через конкретні об'єкти: *Ins Gras beißen* букв. 'вкусити траву', аналог 'врізати дуба', *Jemandem das Wasser reichen können*

букв. 'бути здатним подати комусь воду', аналог 'бути на рівні когось';

- 2) метонімічність – заміна одного поняття іншим, пов'язаним із ним логічно або функціонально: *Am Drucker sein* букв. 'бути біля кнопки' – мати контроль над ситуацією, *Den Kopf verlieren* букв. 'втратити голову' – втратити контроль над собою;
- 3) символічність і культурна специфіка – відображення історичних, соціальних та культурних реалій німецькомовного простору. *Die Katze im Sack kaufen* букв. 'купувати kota в мішку' – купувати щось, не перевіривши, *Mit jemandem ein Hühnchen rupfen* букв. 'общипати з кимось курку' – мати серйозну розмову, висловити невдоволення.

Структурний аналіз німецькомовних фразеологізмів було проведено за класифікацією запропонованою Олійник Л. [5]. Німецькомовні фразеологізми були поділені на наступні структурні типи:

- 1) «іменник + дієслово»: *Die Nerven verlieren* букв. 'втратити нерви' – втратити самовладання;
- 2) «прикметник + іменник»: *Heißes Eisen* букв. 'гаряче залізо' – суперечливе або небезпечне питання;
- 3) «іменник + прийменник з іменником + дієслово»: *Hand in Hand arbeiten* букв. 'працювати рука в руку' – працювати разом;
- 4) «прикметник + іменник + дієслово»: *Große Augen machen* букв. 'робити великі очі' – дивуватися.
- 5) «прикметник/прислівник + прикметник/прислівник»: *Fix und fertig* букв. 'готовий і завершений' – повністю виснажений, *Knapp und klar* букв. 'коротко і ясно' – чітко і зрозуміло.

4. Висновки. Дослідження фразеологізмів німецької мови показує, що їхні когнітивні особливості пов'язані з метафоричністю, метонімічністю та культурною специфікою. Структурно фразеологізми поділяються на різні моделі, серед яких комбінації іменників, дієслів, прикметників і прислівників.

Список використаних джерел:

1. Бабкін А.І. Фразеологія сучасних європейських мов. Київ: Наукова думка, 2019. 625 с.

2. Баран Я.А. Фразеологія: знакові величини: навчальний посібник для студентів факультетів іноземних мов. Київ: Нова Книга, 2008. 255 с.
3. Ковалів Ю.І. Фразеологія. *Літературознавча енциклопедія*. Київ: ВЦ «Академія», 2007. 546 с.
4. Майковська В.О., Прокопеч М.С. Німецькі фразеологізми-соматизми у мовній картині світу. *Вчені записки*. 2022. Т. 33 (72). С. 100-104.
5. Олійник Л. Фразеологізми німецькомовного молодіжного сленгу: їх морфологічно-структурна та тематична характеристика. *Молодий вчений*. 2020. С. 167-169.
6. Сціра М.А. Фразеологічні засоби вираження градуальності в українській мові (семантика, структура, прагматика). 2022. 372 с.
7. Dobrovol'skij D., Piirainen E. Cognitive theory of metaphor and idiom analysis. *Jezikoslovlje*. 2005. P. 7-35.

Ілона Жовтан

*(Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського)*

ТРАНСПОЗИЦІЯ ЯК ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ: ВНЕСОК РІЗНИХ НАУКОВИХ ШКІЛ

Актуальність теми дослідження. Актуальність транспозиції як об'єкта дослідження для філології зумовлена її здатністю пояснити механізми мовної варіативності, розвитку функціональних стилів та міжкультурної комунікації, що має як теоретичне, так і практичне значення для сучасних мовознавчих досліджень. Явище транспозиції є важливим аспектом лінгвістики та перекладознавства, яке полягає у зміні частини мови для збереження семантичної та стилістичної відповідності оригіналу в процесі перекладу. Дослідження транспозиції має тривалу історію, що охоплює роботи як класичних лінгвістів, так і сучасних дослідників, які зосереджуються на особливостях граматичних і стилістичних трансформацій. У статті розглядається внесок різних наукових шкіл у вивчення транспозиції, що допомагає глибше зрозуміти її роль у перекладознавстві.

Метою дослідження є аналіз транспозиції як об'єкта дослідження, а також вивчення внеску різних наукових шкіл у формування сучасного розуміння цього процесу.

Основні результати та їх значення. Шарль Баллі, один із засновників теорії транспозиції, визначав це явище як перехід мовного знака з однієї частини мови до іншої, зберігаючи при цьому семантичне значення. За його підходом транспозиція може бути повною, коли слово змінює свою частиномовну належність, або частковою, коли змінюється лише функція без зміни граматичного статусу [4]. Інший підхід до транспозиції запропонував І.Р. Вихованець, який виділив три основні рівні: транспозиція на рівні речення; транспозиція частин мови; граматичні транспозиції [1]. Ця класифікація допомогла систематизувати типи трансформацій та їхні функції в різних мовах. Перекладачі, такі як В.І. Карабан, вивчали транспозицію через призму міжмовних трансформацій. Його дослідження підкреслюють, що транспозиція є ключовою для збереження стилістичної єдності оригіналу [2]. Закордонні дослідники, зокрема Jean-Paul Vinay та Jean Darbelnet, вважали транспозицію основною технікою адаптації тексту до норм цільової мови [7], а Lawrence Venuti наголошував на її важливості для культурної інтеграції тексту [6]. Американські та європейські лінгвісти, включаючи Едварда Сепіра та Луї Тенєра, акцентували увагу на структурних та синтаксичних аспектах транспозиції. Їхні підходи значно вплинули на сучасне розуміння граматичних трансформацій у перекладі [3]. Мона Бейкер, у своїй праці «In Other Words», досліджувала транспозицію як інструмент для досягнення еквівалентності, особливо в художньому перекладі. Її роботи підкреслюють значення адаптації тексту до лексичних і синтаксичних норм мови перекладу [5].

Висновок. Транспозиція є багатогранним явищем, що охоплює як лінгвістичні, так і культурні аспекти перекладу. Внесок різних наукових шкіл у дослідження цього процесу забезпечив його глибоке розуміння та практичне застосування в перекладацькій діяльності. Подальше вивчення транспозиції дозволить розвивати теоретичні основи перекладознавства та вдосконалювати методологію роботи з художніми текстами.

Список використаних джерел:

1. Вихованець І.Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті: монографія. 2-е вид. Київ: Наук. думка, 2013. 256 с.

2. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури: Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми: підручник. 4-е вид. Вінниця: Нова кн., 2004. 576 с.
3. Недбайло К.М. Транспозиції частин мови в перекладі з англійської мови на українську (на матеріалі художніх текстів): дис. ... канд. наук: 10.02.16. 2009.
4. Селінджер Дж.Д. Над прірвою у житті. Київ, 1951. 37 с.
5. Baker M. In Other Words: A Coursebook on Translation. Routledge. 2011. URL: <https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9780203832929/words-mona-baker-mona-baker> (дата звернення 22.01.2025).
6. Venuti L. The Translator's Invisibility: A History of Translation. Routledge. 1995. URL: https://www.academia.edu/25783955/-Venuti_The_Translators_Invisibility_A_History_of_Translation (дата звернення 22.01.2025).
7. Vinay Jean-Paul. Comparative Stylistics of French and English: a Methodology for Translation / translated by C. Sager, M.-J. Hamel. Amsterdam. Philadelphia: John Benjamins, 1995. 331 p.

Olha Zaluzhna

(Taras Shevchenko National University of Kyiv)

SKETCHING MANIFESTATIONS OF THE MODERN LITERARY FAIRYTALE DISCOURSE PARADIGM

1. Introductory notes. Miscellaneous aspects of the fairytale research have been in the focus of scholarly attention for several decades [1; 4; 6]. It is noteworthy that intensive studies have been performed not only within the domain of linguistics but also within psychology, pedagogy, culture, folklore, literature, translation studies, etc.

However, despite numerous investigations of the object in question, the fairytale discourse still leaves a plethora of gaps and vaguely researched areas which are to be filled and further explored – one of those is the linguistic paradigm within which modern literary fairytale discourse functions.

2. The research background. Before moving any further, it should be specified that fairytale discourse is far from being homogeneous [2] as it first and foremost splits into two major areas, i.e. folk fairytales and literary ones [4], the latter different from the former not only by the transparent text

authorship but by peculiarities on all the stages and levels of the text construction and functioning.

The present paper strongly supports the premise that ‘discourse goes far beyond the limits of the functional-stylistic approach to the text analysis and should closely consider the so-called ‘context’ (cultural, historical, social, etc.)’ [6, p.179]. The above leads to the logical assumption that literary fairytale discourse is shaped by multiple factors defining its functional paradigm.

3. Results and discussion. The key factors, shaping the literary fairytale discourse, include but are not limited to the following:

- *the target audience*, i.e. young children, pre-teens, teenagers (sometimes young adults are also included). This is the cornerstone of the literary fairytale which predetermines many choices the author makes when creating the text. Notably, the literary fairytale as a rule outlines recommended age-group of the targeted reader (e.g. 3+, 6+, 12+) which defines the choice of the plot, the setting, the characters, vocabulary, grammatical constructions, etc. With the children being the evident target audience, their parents, on the other hand, should also be treated as the literary fairytale consumers [5] as it must appeal to their values, satisfy their requirements and needs as well (see below).
- *the main goal* of the literary fairy is to entertain the target audience. At the same time, the fairytale cannot be confined to this goal only, as it should also have a certain volume of educational messages, in such a way helping the children to adopt modern social values, ethics and rules in a subtle and engaging manner.
- *present-day values and realia*, e.g. typical gender roles in society and family, friendship connections, physical safety, eating habits, etc. Appealing not only to children’s but also to their parents’ needs, the modern literary fairytale heavily relies on contemporary interpretation and vision of modern society values when performing its educational function.
- *a definite author(s)* who has their own unique literary style as different from the folk fairytale. Due to this, the literary fairytale reflecting the author’s contemporary social values cannot be interpreted as ‘the collective wisdom of the past generations’.

- *an unrealistic plot* which is set in an imaginary non-existent world. One more option is utilizing unknown dimension(s) intersecting with the real world understandable for children which can make the plot more relatable, in this way engaging the reader more actively into the storyline.
- *the characters* with tangible division into heroes and anti-heroes when the author offers the target audience a readily available opposition between good and evil which is quite palpable and clear-cut. In this way the author directly instructs the target audience about (in)appropriate behavior in modern society.
- *linguistic means* which are carefully selected by the author to align appropriately with the target audience age group [3]. Not only is the choice of vocabulary units and grammatical constructions carefully thought over, but also stylistic devices, which is predetermined by the fact that all language means must be easily decoded by the target audience, readily appealing to their intellectual and emotional level and needs.

4. Conclusion. A literary fairytale discourse is an intricately interwoven entity of many factors which define and shape its paradigmatic connections. Those factors, underlying the choices the author makes when constructing the literary fairytale, are aimed at satisfying intellectual and emotional needs of the target audience in an entertaining, yet educational manner.

References:

1. Братко В.О. Казки як спосіб розвитку особистості. *Всесвітня література в ШЗУ*. 1997. Вип. 7. С. 21-27.
2. Папуша О.М. Наратив дитячої літератури: специфіка художнього дискурсу: дис. ... канд. філол. наук: 10.01.06. Тернопіль, 2003. 236 с.
3. Hadley P.A., Rispoli M., Hsua N. Toddlers' Verb Lexicon Diversity and Grammatical Outcomes. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, 2016. №47. P. 44-58.
4. Lerer S. *Children's Literature: A Reader's History, from Aesop to Harry Potter*. USA: University of Chicago Press, 2008. 396 p.
5. Nodelman P. *The Hidden Adult: Defining Children's Literature*. USA, Johns Hopkins University: JHU Press, 2008. 402 p.
6. Zaluzhna O. Literary Fairytale: Outlining the Boundaries of the Genre Discourse. *Proceedings of the 4th International Online Con-*

ference 'Corpora and Discourse'. (26 November, 2024). National Technical University of Ukraine Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute', 2024. P. 179-180.

Зоряна Захарчевна
(Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського)

ОБУРЕННЯ ЯК КОМУНІКАТИВНИЙ ФЕНОМЕН В АНГЛОМОВНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ

В останні десятиліття у сучасній лінгвістиці особливої актуальності набули дослідження всебічного аналізу емотивних висловлень, скільки емоції є фундаментальною складовою повсякденного життя людини. В емоціях відображається пристрасне переживання життєвого сенсу явищ як суб'єктивного, так і об'єктивного світів [3, с.16]. За допомогою емоцій людина висловлює своє ставлення до предметів та подій навколишнього світу. Вербалізувати наявні емоції дозволяють людині засоби мови, а саме: фонетичні, лексичні та граматичні [2, с.151-155].

Мовленнєве спілкування – це передусім соціальна взаємодія [1, с.33]. У взаємодії з іншими людина сприймає суспільні норми та «переносить» їх у власний внутрішній світ як стандарти поведінки, які відповідають панівним цінностям і нормам. Цінності і норми здійснюють коригувальний вплив на поведінку людини в процесах міжособистісної взаємодії, де і реалізується неформальний соціальний контроль [1, с.43].

Люди керуються своїми уявленнями про справедливість, коли оцінюють інших і взаємодіють з ними [1, с.70]. Принцип соціальної справедливості визначає вимоги відповідності між практичною роллю певних соціальних суб'єктів у житті суспільства та їхнім статусом, між правами та обов'язками, вчинками та відплатою за них, працею та винагородою, злочином та покаранням, заслугами людей і суспільним визнанням. Йдеться про відносини розподілу та надання не тільки різноманітних соціальних благ, пільг, а й різних соціальних обов'язків, відповідальності та нестатків, які виникають у процесі спілкування соціальних суб'єктів [1, с.23].

Американський вчений М. Хаузер трактує справедливість як природний феномен, інстинкт, закладений в людині. На його думку, у людини є моральний інстинкт – здатність робити швидкі судження з приводу того, що правильно або хибно з точки зору моралі. Ця здатність природним чином формується у кожної дитини і ґрунтується на неусвідомлюваних алгоритмах поведінки, так званій «граматиці моральності». Ця граматики може бути представлена як універсальний набір абстрактних принципів, відповідно до яких людина підсвідомо й «автоматично» оцінює, які дії заборонені, а які допустимі [1, с.2].

В історії людства у справедливості вбачали ідею й ідеал, до якого прагне кожна окрема людина і людство в цілому, як принцип, згідно з яким людина будувала своє життя, свої відносини з близькими, з навколишнім соціумом. Протилежністю справедливості є несправедливість. До несправедливих подій відносять такі: приниження когось (порушення угоди, неповага до почуттів, потреб і бажань інших, використання переваг партнера для власного збагачення), невірність (нещирість, кепкування, зневага), егоїстична поведінка, необґрунтоване застосування влади (порушення або обмеження автономії людини і її незалежності, покарання), крадіжка, недружня або агресивна поведінка, свавілля владних особистостей (невизнання помилок, заниження оцінки чийхось зусиль), неправильний розподіл благ або покарань [1]. Усяка несправедливість породжує обурення і бажання відновити справедливість.

За допомогою висловлень обурення мовець виявляє своє сильне невдоволення, гнів і огиду до тих подій та вчинків інших людей, які відбулися чи відбуваються в його оточенні [2, с.230]. Механізмом вербалізації обурення є синтаксичні конструкції. Синтаксис має великі можливості для вираження смислових й емоційних відтінків мовлення, оскільки він пов'язаний із структурою мислення, нормами комунікації та позначуваною дійсністю. Синтаксична структура речення співвідноситься з її певними змістовими можливостями.

Синтаксичний аспект вираження обурення становить формальний бік вираження комунікативної інтенції, тобто ті способи й форми, за допомогою яких мовець виражає свій однойменний емоційний стан. Висловлення – це мов-

леннєвий варіант речення, його реалізація в конкретному мовленнєвому акті [3, с.65]. Аналіз мовного матеріалу показав, що для вираження обурення в англомовному художньому дискурсі використовуються різні комунікативні типи речень: розповідні, питальні, спонукальні, окличні, які представлені різними синтаксичними моделями.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

Мовець, послуговуючись засобами мовного коду, формує висловлення обурення, за допомогою якого виражає своє негативне ставлення до неприйнятної, на його думку, поведінки комунікативного партнера, третьої особи або до ситуації, що склалася, у якій він вбачає несправедливість.

Список використаних джерел:

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. Київ: Вид. центр «Академія», 2024. 344 с.
2. Ботвінко-Ботюк О.М., Коляда Е.К. Вербалізація емоційного стану відрази в англомовному художньому тексті. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологія»*. Острог: Вид-во НаУОА, 2018. Вип. 3 (71). С. 59-62.
3. Вербицька А.Е. Фреймові моделі емоційного концепту DISTRESS/ДИСТРЕС. *Сучасні дослідження з іноземної філології*. 2017. Вип. 15. С. 23-33. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/-Sdzif_2017_15_6 (дата звернення: 21.05.2023).

Наталія Кардаш

*(Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка)*

ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНОЇ ПРОЗИ ХХІ СТОЛІТТЯ

Зростання культурного обміну та необхідність точного й адекватного передання змісту текстів у міжкультурній комунікації визначають значущість лінгвокультурних аспектів перекладу англомовної прози ХХІ століття. Сучасні переклади вимагають не лише лінгвістичної точності, а й культурологічної адаптації, що дозволяє зберегти стилістичну, семантичну та прагматичну складову оригінального тексту.

Лінгвокультурний аспект перекладу тісно пов'язаний із розумінням мови як носія культури та світогляду певно-

го народу. Саме тому у сучасних мовознавчих дослідженнях мова розглядається не лише як засіб комунікації, але і як «засіб категоризації досвіду певного етносу, його соціальної й культурної взаємодії, як експлікатор його самобутньої культури та концептуалізації навколишнього світу» [3, с.110]. У цьому контексті переклад є не просто передачею змісту, а процесом культурного посередництва, що вимагає від перекладача глибокого розуміння соціокультурного фону оригінального тексту.

Культурні реалії є важливими елементами тексту, що відображають національну ідентичність. Реалії – це особливий шар лексики мови, за допомогою якого виражається національне забарвлення літературних творів. Слова-реалії відображають додаткові смислові відтінки, що є результатом національного бачення світу [1, с.83]. В англomовній прозі ХХІ століття вони часто мають соціальну та історичну конотацію. Для їх передачі використовують такі методи:

- 1) транскрипція та транслітерація (наприклад, «pub» – «паб»);
- 2) описовий переклад («Thanksgiving» – «День подяки – національне свято в США»);
- 3) калькування («Silicon Valley» – «Силіконова долина»).

Крім того, реалії можуть мати додаткові конотації, що вимагає від перекладача не лише знання відповідного лексикону, а й здатності правильно його інтерпретувати відповідно до культурного контексту мови-реципієнта.

Сучасна англomовна проза часто містить сленг і ідіоми, що робить переклад складнішим. Наприклад, вираз «spill the beans» дослівно означає «розсипати боби», але перекладається як «видати секрет». Тому в такому перекладі важливий «динамічний еквівалент» для передачі емоційного забарвлення тексту, але, як зазначає Ю. Найда, ідентичності в деталях при такому перекладацькому прийомі бути не може [4, с.198-210]. Завдяки такому прийому вдається зберегти та відтворити емоційне тло оригіналу. Також слід зазначити, що сленгові вирази можуть швидко змінюватися залежно від соціального та культурного контексту, що ускладнює їхню актуалізацію в перекладі.

Сучасні технології також значно впливають на процес перекладу. Машинний переклад та програми штучного

інтелекту (Google Translate, DeepL, ChatGPT) можуть допомагати з технічними аспектами, проте не враховують культурних нюансів. М. Періжняк виокремлює такі ключові проблеми машинного перекладу художніх творів: відсутність здатності систем адекватно інтерпретувати та відтворювати індивідуальний стиль письменника, труднощі з перекладом фразеологізмів та крилатих виразів, які часто мають культурно специфічний характер, а також нездатність забезпечити естетичну довершеність перекладу, що є важливою складовою художнього твору, відсутність уніфікації, складнощі з розрізненням аббревіатур та граматичну неузгодженість між різними частинами мови [2, с.69]. Тож, незважаючи на їхню ефективність у синтаксичному аналізі та розпізнаванні лексичних одиниць, вони залишаються недосконалими у сфері адекватного передавання метафор та стилістичних фігур.

Таким чином, переклад англomовної прози ХХІ століття є складним процесом, що вимагає врахування лінгвокультурних аспектів. Важливими складовими успішного перекладу є збереження культурних реалій, правильна адаптація сленгу та ідіом, а також передача стилістики автора. Використання новітніх технологій є корисним інструментом, проте людський фактор залишається ключовим у літературному перекладі. Для ефективної адаптації текстів важливо не лише володіти мовою, але й добре розуміти культурний бекграунд, що впливає на значення та сприйняття літературного тексту.

Список використаних джерел:

1. Клименко О.А. Про переклад субстандартної лексики. Методологічні проблеми перекладу на сучасному етапі. Суми: СумДУ, 1999. 195 с.
2. Періжняк М.М. Основні проблеми використання машинного перекладу для перекладу художніх творів. *Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції «Інтелектуальні системи та прикладна лінгвістика»*. Харків, 2012. С. 69.
3. Штепуляк О.С. Міжкультурні аспекти перекладу та їх роль у фаховій підготовці майбутніх перекладачів. *Молодий вчений*. 2016. №4.1 (31.1). С. 110-113.
4. Nida E. *Toward a science of translation*. Netherlands: Brill, 2003. 331 p.

Олександр Кеба
(Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка)

ДИСКУРС НЕНАДІЙНОЇ НАРАЦІЇ У НОВІТНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Ненадійна нарація – одна з найбільш поширених розповідних стратегій у новітній літературі. Її сутність полягає в тому, що «розповідач повідомляє читачеві неповну або недостовірну інформацію. У такий спосіб відбувається порушення негласного договору між автором і читачем, згідно з яким події повинні описуватися такими, якими вони є чи були» [2, с.12].

Поняття ненадійної нарації було запропоноване американським літературознавцем Вейном Бутом 1961-го року в монографії «Риторика художньої літератури» [4]. Для розрізнення надійного і ненадійного наратора В. Бут запропонував виходити з «норм імпліцитного автора»: «Я називаю наратора надійним, якщо він говорить і діє у відповідності до норм твору (тобто до норм імпліцитного автора) і ненадійним, коли такої відповідності немає...» [4, р.158-159]. Утім, ця теза, попри її позірну чіткість залишає низку запитань, як-от: що є нормою імпліцитного автора? чи завжди ми можемо її напевне і чітко сформулювати? Відтак, тези дослідника потребують уточнення й конкретизації мало не в кожному окремому випадку, коли читач-реципієнт стикається з ненадійною нарацією.

Сучасні наратологи намагаються уточнити зміст і межі поняття «ненадійна нарація», виявляють критерії ненадійності і специфіку побудови наративу в межах цієї стратегії. Так, відомий американський літературознавець Джонатан Каллер, порівняно з В. Бутом, ставить питання більш чітко: «оповідача називають ненадійним, якщо він надає читачам достатньо інформації для того, щоб вони могли поставити під сумнів пропоновану ним інтерпретацію матеріалу, або якщо читач виявляє підстави для припущення, що оповідач не поділяє поглядів автора...» [5, р.154].

Ненадійні наративи фіксують увагу не на самих подіях, а на проблемах, пов'язаних зі спробами нараторів ретроспективно реконструювати ці події, акцентують подію

самої розповіді, в процесі якої наратори видають себе, виявляючи сумнівність інтерпретацій та своїх норм. В процесі літературного розвитку механізми «авторських підказок» все більше ускладнюються; за їх допомогою читач може виявити ненадійність наратора і сформувати власне уявлення про те, як «усе було насправді», яке, зрозуміло, завжди залишатиметься суб'єктивним. Ба більше, ненадійна розповідь актуалізує сумніви щодо розуміння природи людини і реальності, продукуючи в самому тексті елементи невизначеності.

Релевантна інтерпретація ненадійної нарації в романі потребує застосування принципів наратологічного аналізу, закоріненого на «встановленні комунікативної природи тексту на його глибинно-структурному рівні; з'ясуванні складності й багаторівневості розповідного процесу; виявленні специфіки суб'єктних дискурсів (розповідних інстанцій) у тексті й обґрунтуванні їх ролі і співвідношення у тексті» [1, с.29]. Тому значну увагу вивченню проявів ненадійної нарації проявляють історики літератури, зосереджуючись на конкретних засобах і прийомах авторської коригування ненадійної нарації (див.: [3: 6]).

До характеристик ознак ненадійності оповідача відносимо його:

- а) свідому нещирість;
- б) самооманливість;
- в) несвідому забутливість (як об'єктивні загальнолюдські, так і особистісні вади пам'яті);
- г) психологічну неадекватність;
- д) бажання у своїх інтересах сформувати у читача (наратора) певне концептуальне бачення зображуваного.

Важливо, що стратегія ненадійної нарації з боку автора твору має передбачати наявність «замаскованих», тобто приховано прописаних у тексті (свідомо закладених!) елементів викриття ненадійного розповідача. Це можуть бути:

- а) обмовки наратора;
- б) нібито мимовільне проговорювання приховуваної правди;
- в) неусвідомлене самовикриття;
- г) таке моделювання ситуацій і діалогів, коли читачеві стає зрозумілою «необ'єктивність» нараторової версії подій;

- д) коригування поданої наратором інформації іншими персонажами;
- е) врахування читачем усього проблемно-тематичного і поетикального контексту як самого твору, так і позатекстової реальності (детальніше див.: [2, с.14 і далі]).

Ненадійна розповідь у новітній літературі скоріше є нормою, ніж винятком. У процесі літературного розвитку механізми «авторських підказок» все більше ускладнюються; за їх допомогою читач може виявити ненадійність наратора і сформувати власне уявлення про те, як «усе було насправді», яке, зрозуміло, завжди залишатиметься суб'єктивним. Ненадійна розповідь актуалізує сумніви щодо розуміння природи людини і буття, сутності літературно-художньої творчості, взаємин мистецтва і дійсності.

Список використаних джерел:

1. Аналітика наративного дискурсу: навч.-метод. посіб. / [упоряд.: О.В. Кеба, Р.М. Семелюк]. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2018. 200 с.
2. Кеба О.В., Чорноконь В.В. Поетика невизначеності: від модернізму до постмодернізму і далі: монографія. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В., 2024. 212 с.
- Шаповал О.Г. Феномен ненадійного наратора в романі В. Голдінга «Паперові люди». *Закарпатські філологічні студії*. 2023. №28/1. С. 229-234. URL: http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/-archive/28/part_1/42.pdf.
4. Booth W.C. *The Rhetoric of Fiction*. Chicago: University of Chicago Press, 1961. 482 p.
5. Culler Jonathan D. *The Literary in Theory*. Stanford: Stanford University Press, 2006. 296 p.
6. Shapoval O., Bakhov I., Mosiichuk A., Kozachyshyna O., Pradivliana L., Malashchuk-Vyshnevska N. The Phenomenon of Unreliable Narration in the British Intellectual Prose of the Second Half of the Twentieth Century (Golding, Murdoch). *Postmodern Openings*. 2022. Vol. 13. №2. P. 273-286. URL: <https://www.webofscience.com/-wos/woscc/full-record/WOS:000823243300003>.

Марина Кірічук

(Комунальний заклад вищої освіти
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»)

СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ АНГЛО-АМЕРИКАНСЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ

Запозичення – це процес перенесення елементів однієї мови до іншої. Це може бути слово, вираз, граматична конструкція або інші мовні одиниці, які беруться з однієї мови та використовуються в межах іншої мови. Його можна віднести до одного з головних лінгвістичних термінів, який визначається на основі його соціологічних характеристик [1].

У сучасному світі запозичені слова набувають все більшої популярності та стають своєрідною модою, що зумовлена певними стереотипами та ідеалами. Найбільш використовувані запозичені слова спостерігаються серед молоді. Мовна культура сучасної молоді є нестабільним мовленнєвим середовищем, котре швидко реагує на появу всього нового в суспільстві [2].

Використання англійської запозиченої лексики в українській мові є особливо поширеним у сучасній культурі та професійній сфері. В останні кілька десятиліть це набуло більшої актуальності завдяки глобалізації, впливу англійських медіа, розвитку технологій та зростанню міжнародної співпраці [3].

Існує кілька способів перекладу таких запозичень, кожен з яких має свої особливості та застосування.

Прямий (лінгвістичний) переклад – це метод, при якому іноземне слово перекладається через його точне значення або близький аналог в українській мові. Наприклад: *Internet* – Інтернет, *Computer* – Комп'ютер.

Транслітерація та транскрибування. Перша підгрупа складається зі слів, що і за звучанням, і за семантикою збігаються з англійськими, але графічно передаються українськими літерами: наприклад, *денс* – танець, *сістер* – сестра, *бойфренд* – друг, *тайм* – час, *кеш* – гроші; *юзер* – користувач, *байк* – велосипед, *крейзі* – божевільний; *лузер* – невдаха; *фіфті-фіфті* – 50 на 50 [4].

Калькування – це спосіб, коли перекладається не слово, а його структура або компоненти. Заміна складових

частин – морфем чи слів (у випадку стійких словосполучень) запозиченого слова (словосполуки) їхніми лексичними відповідниками в мові перекладу), наприклад: *драйв*, *конектитися*, *есемеситися*, *чатитися*; *банити*, *кіберспорт*, *читер*, *хейтер*, *рпегі (RPG)* – рольові пригодницькі ігри тощо. Найчастіше під час адаптації молоддю використовуються сленгові афікси, властиві українській мові: *пінли* – *люди*, *гьорли* – *дівчата*, *суперовий* – *визначний*, *бестовий* – *найкращий*.

Вибір відповідного синоніма – для перекладу вибирається найбільш наближене за значенням українське слово або вираз, що передає ідею, але не є точним перекладом. Наприклад: *manager* – *керівник* або *менеджер* (залежно від контексту), *cool* (в значенні «класно», «стильно») – *класно*.

Переклад переосмислення використовується українською молоддю. Його суть полягає в запозиченні слів, які мають інше значення, ніж в англійській мові. Як приклад можна навести: *мен* – гарний, показний чоловік (в англ. мові *man* – чоловік; людина); *бейба* – дівчина (в англ. мові *baby* – дитина); *саунд* – гучна музика (в англ. «звук»); *цент* – гривня (в англ. 1/100 долара). Часто використовуються дублети нейтральних або розмовних одиниць, наприклад, *герла* – дівчина (*girl*), *бой* – хлопець (*boy*), *гай* – хлопець (*guy*), *бейбік*, *бейбі* – дитя, дитятко (*baby*), *мен* – чоловік (*man*), *пінл* – люди (*people*); («Гайс, давайте припинимо непотрібні дискусії!»); *френд* – друг (*friend*), *бойфренд* – хлопець (*boyfriend*).

Метафоричне переосмислення використовується серед ІТ-спеціалістів, а також у молодіжному сленгі. Такий спосіб перекладу характеризується вживанням різних термінів, метафоризацією і експресивністю, переосмисленням наявного лексичного значення.

Описовий переклад – це лексико-граматична трансформація, під час якої лексична одиниця мови оригіналу замінюється словосполученням, що роз'яснює її значення таким чином, що вона отримує повне пояснення або визначення мовою перекладу. Наприклад: *skype sleep* – спілкуватися за допомогою програми Skype та заснути одночасно із своїм співрозмовником, *Sellebrity* – використання відомих людей для рекламування продуктів [5].

Приблизний переклад – це спосіб перекладу при якому використання лексичних одиниць з мови перекладу

частково відповідають безеквівалентним виразам, які має мова оригінал. Результат такого перекладу полягає в тому, що значення слова майже зберігається, однак може втрачатись його стилістичний фон. Наприклад: *nerd* – неприємна, неприваблива людина, *wimp* – слабка людина, невдаха, *buddy* – друг, товариш.

Отже, кожен з способи перекладу на українську мову англо-американських запозичень має свої переваги і може бути обраний залежно від контексту, типу запозичення, цільової аудиторії та культурних особливостей. Важливо не тільки зберігати точність перекладу, але й забезпечувати його природність для носіїв мови. Найпоширенішими способами перекладу англійських неологізмів українською мовою є транскрибування/транслітерація, описовий переклад, калькування, приблизний переклад та пряме включення.

Список використаних джерел:

1. Есенова Е.Й., Калинич І.Й., Бойтор В.Ю. Лексичне запозичення як засіб збагачення словникового складу мови. *Закарпатські філологічні студії*. 2023. №28. Т. 1. С. 151-156.
2. Глазова О.П. Вивчення в школі неологізмів. URL: http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/2653/1/O_Glazova_MD_10_IPPO.pdf. (Дата звернення: 07.02.2025).
3. Яковлева О.В. Багатомовність українського суспільства як регулятивний фактор освіти і виховання в системі вищих навчальних закладів у контексті світового досвіду: дис. ... д-ра філос. наук: 09.00.10. Київ, 2016. 416 с.
4. Комишан І.І. Особливості перекладу англійських неологізмів українською мовою. URL: <https://lingua.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/Konkursna-robota-NEOLOHIZMY-.pdf>. (Дата звернення: 07.02.2025)
5. Костенко О.Г. Сучасні англійські неологізми та способи їх перекладу українською мовою. *Закарпатські філологічні студії*. 2020. №13. Т. 2. С. 97-100.

Наталія Коваленко
(Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка)

УНІВЕРСАЛЬНІСТЬ ТЕКСТІВ УСНОГО МОВЛЕННЯ ЯК ДЖЕРЕЛА ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Тексти говіркового мовлення є невичерпним матеріалом для досліджень усіх мовних рівнів, зокрема вивчення універсальності явищ фразеовживання в момент живого спілкування. Матеріали наративів уможливають виявлення аналогічних явищ у різних ареалах однієї мови, нефіксованих раніше стійких сполучень слів, розвитку різних діалектних явищ. Важливо, що записані зв'язні тексти засвідчують і ідіолектну специфіку конкретного носія духовно-матеріальної культури.

Актуальним є дослідження фраземіки сучасного говіркового мовлення на основі текстів для поглиблення теорії фразеологічних досліджень української мови, з'ясування проблемних питань про збереження чи втрату говіркових явищ. У момент комунікації, коли до якоїсь інформації, повідомлення долучається співрозмовник, фразеологізм із периферійної зони (у плані функціональної ролі) переходить у центральну, стає максимально навантаженим.

Цінність і важливість текстів діалектного мовлення є беззаперечними з огляду на позамовні чинники, коли зникають села, а отже, окремі говірки та ін. П.Ю. Гриценко зауважує, що цінність діалектних текстів визначають можливість виявлення на підставі текстів «взаємодії в комунікації мовних і позамовних (невербальних) засобів передавання змістів, модальностей, конотацій,... характері текстотворення діалектної особистості з її індивідуальними лінгвальними, часовими, освітніми, соціокультурними особливостями» [1, с.103].

На сьогодні маємо окремо опубліковані збірки текстів сучасних західнополіських говірок (А.Г. Аркушин), середньополіських (П.Ю. Гриценко та ін.), буковинських (Н.О. Руснак та ін.), середньонадніпрянських (Г.І. Мартинова та ін.), східнослов'янських (К.Д. Глуховцева, В.В. Лєснова) та ін. Зокрема, у збірнику текстів із території Західного Поділля та суміжних говорів вміщено розпо-

віді-спогади носіїв говірок, записані упродовж 1998-2018 рр. [2]; тексти південноволинських говірок Хмельниччини презентують мовлення мешканців Красилівського, Старокостянтинівського, Шепетівського, Полонського, Славутського районів [1].

У збірниках текстів сучасних українських говірок, що презентують три наріччя, спостерігаємо жанрову й тематичну різноманітність. Транскрибовані записи наративів, їх аналіз і зіставлення дозволяють простежити та інтерпретувати локальні контексти вживання народних фразеологізмів. Саме тексти спонтанного мовлення дають дослідникові достовірний та інформативний матеріал, що може підтвердити творення семантики і динаміку конотації як загальнономовних, так і територіальних фразеологізмів.

Для науковців залишається актуальним аналіз шляхів і причин переходу емоційно-експресивних виявів у вербальний варіант, зокрема засобами фразеології, які відчуття набувають словесної образності та можливості відтворюватися в мовленні. З іншого боку, інформанти розуміють і відчують цінність такої інформації, потребу її збереження.

У текстах-розповідях знаходимо фразеологізми, які характеризуються економністю і точністю, концентрують головну думку, і навпаки – можуть уточнювати семантичні відтінки, потребують роз'яснень. Фразеологія української мови зберігає багатоаспектну інформацію про етнос, його унікальну культуру, побут, звичаї та обряди, ідеали, мораль, підтверджує самодостатність і локальність народного мовлення. Вивчати фразеосистему мови неможливо без залучення всіх фразем, які побутують в окремих ареалах.

В умовах війни, а також наслідків процесів індустріалізації та урбанізації, що спричинили екологічні катастрофи, маємо трансформації мовно-культурних територій, тому важливо залучати всі фіксовані дані про такі мікросоціуми до наукових описів.

Зазначимо, що діалектні тексти, окрім цінності для пізнання структури говірок на різних мовних рівнях, окреслення меж ареалів, є надійним матеріалом для досліджень мовленнєвої компетенції та вправності носія говірки – його знань лексики, фразеології, фонетики, граматичних категорій, синтаксису та ін.

Спостережено, що судження, у яких відбиті спостереження людини над природними і суспільними явищами

(часто однакові не лише в говорах однієї мови, а й у багатьох народів), можуть бути оформлені в діалектному тексті у прислів'я і приказки. Як будь-які речення, такі мовні одиниці характеризуються інтонацією завершеного повідомлення, смисловою цілісністю висловленої думки і служуть для загальноприйнятої ситуативної оцінки.

Отже, діалектні тексти української мови – універсальне інформативне джерело для діахронічних і синхронічних досліджень лінгвістичного та комунікативного планів, тому невідкладним і надважливим завданням є записування та збереження наративів від носіїв говіркового мовлення.

Список використаних джерел:

1. Гриценко П.Ю. Інформаційний простір діалектного тексту. *Діалекти в синхронії та діахронії: текст як джерело лінгвістичних студій*. Київ, 2015. С. 100-118.
2. Коваленко Н.Д. Західноподільські та суміжні говірки. Тексти: у 2-х т. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Рута», 2020. Т. 1. 536 с. Т. 2. 512 с.
3. Коваленко Н.Д., Коваленко Б.О. Волинські говірки Хмельниччини. Збірник діалектних текстів. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Рута», 2019. 344 с.

Вікторія Компанієць

*(Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка)*

МИСТЕЦЬКИЙ ДІАЛОГ ЧАСУ: ІНТЕРМЕДІАЛЬНИЙ ЗВ'ЯЗОК МІЖ РОМАНом ДОННИ ТАРТТ «ЩИГОЛЬ» І КАРТИНОЮ КАРЕЛА ФАБРИЦУСА

Сучасні дослідження в галузі гуманітарних наук усе більше орієнтуються на міждисциплінарний підхід, що зумовлює інтерес до інтермедіальності як методологічного інструменту аналізу мистецьких явищ. Інтермедіальний зв'язок дозволяє простежити взаємодію різних видів мистецтва, зокрема літератури та образотворчого мистецтва, виявляючи їхні спільні семантичні, структурні та естетичні закономірності.

Дослідники Д.А. Кузьміч, Є.О. Канчура, О.Д. Харлан, А.А. Іванова та І.Л. Вежневцев здійснили ґрунтовний аналіз літературних творів, застосовуючи метод інтермедіальних порівнянь. Вони досліджували взаємодію різних мистецьких форм – літератури, живопису, музики, кіно – з метою виявлення спільних художніх прийомів, символіки та інтертекстуальних зв'язків. Їхня робота сприяє глибшому розумінню багатовимірності художніх текстів і механізмів міжмистецької комунікації.

До прикладу, стаття «Інтермедіальний зв'язок літератури і музики в творчості Т. Моррісон» [2] є достатньо актуальною для сучасного літературознавства. А. Іванова досліджує поєднання літературних і музичних елементів у творах Моррісон. Авторка демонструє, як ця взаємодія сприяє глибшому розумінню тем ідентичності та історії.

Донна Тартт – одна з найвідоміших письменниць сьогодення. Твори авторки наскрізно виокремлюються детальним психологізмом та унікальними історіями щодо поворотів долі. Це один із вагомих аспектів її творчості.

Велике значення у творчості письменниці має роман «Щиголь», що перегукується з картиною голландського художника Карела Фабріціуса, яка була представлена глядачам у 1654 році. Картину написано олійними фарбами на дерев'яній дошці. На ній зображена пташка, щиголь, котра сидить на годівниці, але прикута до неї ланцюжком, який обмежує рухи птаха. Використання троплей-техніки (від фр. *trompe-l'œil*) надає твору об'ємності та ілюзії реальності. «В одному зі своїх інтерв'ю Донна Тартт розповіла, що виношувала ідею створення роману декілька років, робила нотатки в блокнот, і саме живопис мав на неї надзвичайний вплив і це підштовхнуло її до написання роману» [4, с.534], як стверджує літературознавиця Н. Ярова.

Це не просто інтермедіальний зв'язок між різними видами образотворчих мистецтва, а й метафікція. Картина є сюжетною поетизацією, яка виконує основну роль у романі Донни Тартт. «Щиголь» є образом обмеженої свободи, адже головний герой Тео почувається «прикутим» до свого минулого. Картина стає метафорою для його внутрішнього стану. Як зауважує О. Козій, «у романі «Щиголь» Д. Тартт виявила себе талановитим майстром, живописцем слова, тонким психологом та філософом. А її твір – це

багатогранний кристал, скринька із секретами, які ще будуть розкриті» [3, с.12].

Трагічні події, пов'язані з терактом та втратою матері, стали для Тео переломними. Єдиною пам'яттю про матір стала неушкоджена картина. Прикутий щиголь є відображенням самого головного героя. На думку А. Бугрій: «Текст “Щиголь” Д. Тартт певною мірою можна вважати реконструкцією досвіду сприйняття і переживання мистецтва засобами самого мистецтва. Інтерекстуальність тут багаторівнева – зв'язки постають на рівні тексту, художніх прийомів, образів, мотивів і навіть ідей» [1, с.108]. Протягом усього дитинства та юнацького віку Тео був заручником власних спогадів. Тому вибір авторки щодо картини став символічним та близьким до сюжетних колізій твору. Символом безсмертної краси та митті.

Донна Тартт використовує інтертемпоральні паралелі, щоб наголосити, як теперішній стан Тео перегукується з його дитячими страхами. Теперішнє та минуле накладаються одне на одне, створюючи складну часову палітру, яка розкриває тривалу психологічну боротьбу героя з відчуттям самотності. Навіть до моменту, коли він дізнається правду про матір, простір довкола сприймається загрозливим. Вулиця здається «загорнутою у саван», а квартира, яка мала би бути безпечним притулком, наповнена тишею та порожнечею. Отож розтягнутий художній час і детальний опис простору слугують важливими інструментами, за допомогою яких письменниця передає емоційний стан героя. Часопростір у романі стає не лише тлом для подій, а й активним учасником, що формує психологічний портрет головного героя.

Отже, дослідження інтермедіального зв'язку між романом Донни Тартт «Щиголь» та картиною Карела Фабріціуса підтверджує важливість міждисциплінарного підходу в аналізі художніх творів. Виявлено, що живописна основа роману виконує не лише сюжетну, а й концептуальну функцію, описуючи внутрішній стан у головного героя.

Список використаних джерел:

1. Бугрій А.С. Літературна реконструкція як діалог минулого й сучасного в романі «Щиголь» Д. Тартт. *Філологічні студії*: науковий журнал. 2019. Вип. 13. С. 106-111.

2. Іванова А.А. Інтермедіальний зв'язок літератури і музики в творчості Т. Моррісон. Київ: Київський національний лінгвістичний університет, 2014. С. 22. URL: <https://surl.li/nbjlky> (дата звернення 03. 02. 25).
3. Козій О.Б. Роль художньої деталі у романі Д. Тартт «Щиголь». Парадигма пізнання. *Гуманітарні питання*. 2015. №8 (11). С. 1-12.
4. Ярова Н.О. Інтермедіальні елементи у романі Донни Тартт «Щиголь». *Київський національний лінгвістичний університет. Україна і світ: діалог мов та культур*. Київ, 2017. С. 533-535.

Анастасія Коробчук

*(Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського)*

ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНІСТЬ ТА ЇЇ ВІДТВОРЕННЯ У ПЕРЕКЛАДІ «ДЕДПУЛА»: ВИКЛИКИ ДЛЯ ПЕРЕКЛАДАЧА

Професійна діяльність перекладачів за сучасних умов здійснюється у різноманітних сферах. Одним із найважливіших напрямків є аудіовізуальний переклад, який передбачає переклад відеоматеріалів: художніх та документальних фільмів, серіалів, телевізійних шоу тощо. У такому випадку перекладач може стикатись з низкою проблем, які можуть стати перешкодою для ефективного та якісного перекладу. Так, на думку науковців, актуальною проблемою перекладу є інтертекстуальність. Текст, який перекладається у даному контексті, може містити певні аспекти, характерні для однієї культури та незрозумілі для іншої. Тобто, відбувається взаємодія «свого» та «чужого» слова, контексту, дискурсу, що є властивим для більшості сучасних художніх фільмів. У зв'язку з цим, у даному дослідженні важливо розглянути особливості інтертекстуальності та її відтворення у перекладі на прикладі фільму «Дедпул» як викликів для перекладача.

Звертаючись до визначення поняття «інтертекстуальність», підкреслимо, що у наукових колах це поняття розглядається з різних точок зору, тому одностайного та точного його тлумачення немає. Так, згідно з окремими тео-

рями інтертекстуальність розуміють як результат активної взаємодії різних лінгвокультурних кодів, як результат відносин між окремими творами та системою літературних жанрів, як результат міжтекстових відносин та взаємодії кількох культур тощо. Крім того, інтертекстуальність можна охарактеризувати наступним чином: «будь-яке слово (текст) є таким перетином двох слів (текстів), де можна прочитати щонайменше ще одне слово (текст)» [1]. Тобто, інтертекстуальність є літературознавчим терміном, який означає взаємозв'язок текстів, у випадку чого один текст відсилає до іншого через певні цитати, алюзії, стилістичні запозичення тощо [1; 2].

У контексті перекладу інтертекстуальність характеризується тим, що таким чином передбачає відтворення зв'язків оригінального тексту з іншими у процесі перекладу. Тобто, при відтворенні інтертекстуальності у перекладі перекладач намагається за допомогою спеціальних культурологічних, літературних та історичних відсилок адаптувати текст під особливості іншомовної аудиторії. Кожен текст, незалежно від того, чи це матеріал художнього твору, або витвору кінематографічного мистецтва, містить певні елементи, які можуть бути незрозумілими в іншій культурі. Це стосується алюзій, цитат, крилатих виразів, фразеологізмів, пародій, іронії, гри слів, ідіом тощо [3].

«Дедпул» – відомий американський супергеройський комедійний фільм, який заснований на однойменному персонажі коміксів компанії Marvel. Особливості перекладу цього фільму полягають у тому, що перекладач стикається з великою кількістю інтертекстуальних елементів, зокрема – алюзіями на поп-культуру, посиланнями на комікси, фільми, літературні твори, жарти, які є знайомими насамперед для американської аудиторії. Не дивлячись на те, що окремі інтертекстуальні аспекти, такі як посилання на фільми та комікси Marvel, є популярними і серед українських глядачів, далеко не для кожного вони будуть зрозумілими. Окрім цього, ще однією особливістю перекладу фільму є те, що головний герой дуже часто звертається безпосередньо до глядача, робить коментарі про сам фільм, акторів та сценаристів, що також важливо відповідним чином передати при перекладі. Наступний аспект – це гумор, гра слів та каламбури, на основі чого побудовані словесні жарти,

які використовує головний герой. При дослівному перекладі вони можуть мати подвійний сенс, тому перекладач повинен це обов'язково враховувати.

З огляду на аналіз особливостей перекладу фільму «Дедпул», можемо окреслити наступні виклики для перекладача, які виникають при відтворенні інтертекстуальності у перекладі:

- Необхідність збереження алюзій та відсилань, які є актуальними саме для американського контексту. Для цього перекладач може підібрати аналоги, які більш впізнавані для української аудиторії.
- Складнощі у передачі метатекстуальності. У тих моментах, коли Дедпул звертається до глядача, перекладач обов'язково має зберігати його іронічний та неформальний стиль.
- Переклад гри слів, у контексті чого перекладач може залишати додаткові пояснення або використати аналоги, зрозумілі для українського глядача.

Таким чином, «Дедпул» характеризується наявністю великої кількості інтертекстуальних елементів, які необхідно відтворювати при перекладі. У такому випадку перекладач може стикатись з низкою викликів, для подолання яких має використовувати різні перекладацькі стратегії. З огляду на це, дуже важливо, аби переклад водночас зберігав унікальний стиль фільму та був з культурної точки зору зрозумілим для української аудиторії.

Список використаних джерел:

1. Приходько В.Б. Інтертекстуальність як проблема перекладу. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*. 2017. №1 (13). С. 262-266.
2. Тацакович У.Т. Інтертекстуальність у перекладі: загальний огляд та обґрунтування інтегрованого підходу. *Закарпатські філологічні студії*. URL: http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/-archive/11/part_2/11.pdf.
3. Мельник Л. Інтертекстуальність і переклад. *Філологічний дискурс*. 2017. №6. С. 238-246.

Анастасія Кравченко
(Житомирський державний
університет імені Івана Франка)

ТРУДНОЩІ ВІДТВОРЕННЯ МОДАЛЬНОСТІ В АНГЛО-УКРАЇНСЬКОМУ ХУДОЖНЬОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Художній переклад є важливою складовою міжкультурної комунікації, що вимагає не лише точного відтворення змісту, а й збереження стилю, емоційного забарвлення та авторської інтенції. В процесі роботи перекладач стикається з численними лексичними та граматичними труднощами, спричиненими відмінностями між мовними системами. Збереження модальності при перекладі художніх творів є складним завданням через відмінності між аналітичною структурою англійської мови та синтетичною природою української мови. Успішне відтворення модальності допомагає зберегти стилістичну єдність тексту, правильну інтерпретацію авторського наміру та забезпечити адекватність перекладу.

Дослідження показують, що в англійській мові основним способом вираження модальності є модальні дієслова, такі як *can, may, must, should, will, would*, які мають різні відповідники в українській мові. Англійські модальні дієслова не завжди мають точні відповідники в українській, що ускладнює передачу значень необхідності, можливості або ймовірності. Наприклад, модальне дієслово *must* в англійській може передавати як зобов'язання, напр., *You must do it.* – *Ти повинен це зробити*, так і високу ймовірність, напр., *He must be home.* – *Він, напевно, вдома*. В українській мові подібна багатозначність часто вимагає додаткових пояснень або перефразувань.

Проте існують випадки, коли певні значення англійських модальних дієслів не мають точного лексичного відповідника в українській мові, що ускладнює процес перекладу. Беручи до уваги дослідження В.І. Карабана, у таких випадках використовуються інші мовні засоби, такі як модальні частки, допоміжні конструкції або трансформації речень [1, с.87].

Фонетичні засоби, зокрема інтонація та наголос, також відіграють важливу роль у вираженні модальності. В англій-

ській мові зміна інтонації може змінювати значення висловлювання, що потребує відповідної адаптації в українському перекладі. Окрім цього, модальність може передаватися лексичними засобами, наприклад, через використання слів і виразів, що передають суб'єктивну оцінку мовця.

У сучасних дослідженнях розрізняють наступні види модальності: гіпотетичну, яка вказує на можливість висловленого; дієслівну, що виражається за допомогою дієслів; ірреальну, котра характеризує висловлене як неможливе або нереалізоване; негативну, що вказує на невідповідність висловленого реальності. Модальність може бути об'єктивною або суб'єктивною. Суб'єктивна модальність відрізняється від об'єктивної і може бути виражена через різні мовні засоби, такі як порядок слів, інтонація, лексичні повтори, модальні слова і дієслова, вигук, вставні слова і словосполучення, вставні речення та порядок слів у реченні [2, с.136]. Модальний зміст може бути висловлений різними мовними засобами, включаючи граматичні (морфологічні) засоби, лексичні (модальні слова), граматичні (модальні дієслова) та інтонацію. Наприклад, в англійській мові найпоширенішими засобами виразності модальності є модальні дієслова.

Вивчення модальних дієслів через призму корпусного підходу відображає суттєвий аспект сучасної мовознавчої практики, що ґрунтується на систематичному аналізі великих корпусів текстів для виявлення, класифікації та пояснення вживання модальних конструкцій у контексті. Цей підхід надає можливість отримати більш повне та об'єктивне уявлення про функції та семантику модальних дієслів, їхні варіативність та реалізацію в мовленнєвій практиці, що дозволяє зробити висновки щодо їхньої ролі в процесі комунікації та в контексті культурних особливостей кожної мови.

Процес перекладу художніх творів є складним і багатограним завданням, що потребує від перекладача не лише точного відтворення змісту, а й збереження стилю, емоційної насиченості та авторської інтенції. Особливо складною є передача модальності, оскільки різні мовні системи, як англійська та українська, мають свої особливості в структурі і вираженні модальних значень. Важливими інструментами для цього є модальні дієслова, які можуть мати різні

варіанти перекладу в залежності від контексту, а також допоміжні конструкції, лексичні засоби та інтонація. Успішний переклад засобів вираження модальності дозволяє не лише забезпечити адекватність переданого змісту, але й зберегти стилістичну цілісність тексту.

У дослідженні А. Янга висвітлено актуальність корпусного підходу у вивченні модальних дієслів. Виділена ключова роль модальних дієслів у вербальній комунікації та їхній вплив на створення контексту в мовленні. Виявлені відмінності у вживанні модальних дієслів та зміна значень модальності свідчать про значущий вплив індивідуальних підходів перекладачів, а також контекстуальних та культурних аспектів на процес перекладу [3, с. 1]. Застосування корпусного підходу до вивчення модальних конструкцій дозволяє більш глибоко зрозуміти функції та значення цих конструкцій у комунікації, що підвищує ефективність перекладацької практики та збагачує міжкультурну комунікацію.

Список використаних джерел:

1. Карабан В.І. Переклад англійської наукової та технічної літератури. Київ: Політична думка, 1997. 255 с.
2. Варенко Т.К. Мовні засоби вираження модальності у жанрі фентезі (на матеріалі романів С. Мейер): дис. ... канд. філол. наук. Київ: КНУ імені Тараса Шевченка, 2012. 198 с.
3. Yang L., Zhang Y., Duan M. A corpus-based study of the translation of modal verbs in the three versions of Shih chi. *Frontiers in Psychology*. 2023. P. 1-10. URL: <https://bit.ly/4303WIp> (дата звернення: 11.02.2025).

ФІГУРА-ФОН ЯК КОГНІТИВНО-ГРАМАТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСКУРСУ

Людина сприймає і членує дійсність, так би мовити, нерівномірно: якась інформація є для неї базовою, вихідною, а якась – новою, найбільш значимою. У лінгвістичній теорії це протиставлення пов'язується з точкою зору мовця на ситуацію, яка в цьому випадку стає обов'язковою, але змінною характеристикою цієї ситуації: те, що для одного мовця важливо, для іншого може бути не важливо. Для відображення цього феномена була застосована теорія комунікативної організації тексту, в якій використовувалися такі пари понять, як дане – нове, тема – рема, топік – фокус, фігура (об'єкт, що рухається у ситуації) – фон (нерухомі об'єкти у ситуації, на фоні яких рухаються фігури) [1].

У лінгвістиці використання фігури та фону можна охарактеризувати таким чином: у простому реченні фігура являє собою пересувну або схематично пересувну самостійну одиницю, місцезнаходження якої, траєкторія або розташування потребує ідентифікації, а фон – самостійна одиниця, розташування якої визначає траєкторію або орієнтацію фігури. У складних реченнях, фігура – це подія, місцезнаходження якої в часі потребує визначення, фон – це подія, що характеризує тимчасове розташування фігури. На синтаксичному рівні подія, виражена функцією «фігура» представлена в головному реченні, а подія, виражена функцією «фон» – у підрядному.

Найважливіша властивість об'єкта цієї теорії – його, так би мовити, принципова непостійність: те, що було новим, легко стає старим, тема переходить в рему, а отже, фігура у фон, і навпаки. Але, варто зазначити, що подібні переходи можна здійснити не завжди. Так, наприклад, речення *My friend* (фігура) *resembles a famous actor* (фон) звучить логічно, у той час як його зворотна форма *Famous actor* (фігура) *resembles my friend* (фон) – нелогічно. До того ж, такого роду несиметричність ніяким чином не може бути прийнятною, оскільки у будь-якій ситуації мовець розрізняє рухомі (або потенційно рухомі) об'єкти – фігури і нерухомі – вони утво-

рюють фон, на якому рухаються фігури. Це протиставлення легко переноситься з простору у час: подія (фігура) може відбуватися під час деякого процесу (що є фоном), але не навпаки. І фігура, і фон мають свої властивості. Фігури мобільні (в часі і просторі), вони мають просторові чи часові межі (об'єкт на тлі простору, факт на тлі процесу), тяжіють до визначеності. Характерним для фону, навпаки, є нерухомі, громіздкі об'єкти, не обов'язково визначені і часто такі, які не мають просторових або часових меж.

Ще однією ознакою, що позначає відношення фігура-фон, є формування складних структур з простіших [2]. Структури нижніх рівнів, що включаються в структури більш високих рівнів, сукупно формують «символьний монтаж» (*symbolic assembly*), який може мати різну ступінь складності. Принцип співвіднесення інтегрального значення (отриманого в кінцевому результаті об'єднання) зі значеннями символічних компонентів (сформованих на послідовних рівнях організації) називають композиційною стежкою (*compositional path*). Фокусування пов'язане також з охопленням інформації (*scope*), що об'єктивована знаком. Коли значення знаку визначається на тлі відповідного домену, фонові інформація може висвітлюватися на передньому і задньому планах. У деяких випадках буває необхідно розрізнити максимальне охоплення (*maximal scope*), або всю представлену в домені інформацію, і безпосереднє охоплення (*immediate scope*), або частину інформації, більш тісно пов'язану зі значенням знаку. Відповідно, безпосереднє охоплення розміщується на передньому, а максимальне охоплення – на задньому плані [3, с.341].

Згідно цієї теорії виділяють принципи, які керують асиметричними відношеннями між двома подіями. Принцип тимчасової послідовності зазначає, що стосовно двох подій, подія, що відбувається раніше – фон, а подія, що відбувається пізніше – фігура. Причинно-наслідковий принцип зазначає, що в причинному зв'язку каузальна подія – фон, а результативна подія – фігура. Принцип включення регулює відношення тимчасового приєднання між двома подіями, де тимчасова подія – фон, тоді як подія, виражена фігурою – постійна. Принцип випадковості регулює відношення випадковості між двома подіями. Подія, яка є необхідною для наступної події виступає як фон, інша подія, яка є умовною або залежною, виступає як фігура.

Таким чином, семантична асиметрія синтаксичних структур та їх граматичної правильності визначається когнітивними функціями фігури і фону. Фігура і фон регулюють процес концептуальної основи, вони включені в граматичні поняття мовної системи і викликають певні обмеження у процесі утворення речення, а, отже, його поділу на тему й рему. Відношення фігура-фон, а звідси і тема-рематичний поділ можна спостерігати при аналізі газетних текстів і дискурсів, а також вони можуть бути використані для упорядкування інформації в тексті, виділенні певних елементів тексту і привернення до неї (інформації) уваги читачів.

Список використаних джерел:

1. Матюшина І.І. Дві теорії комунікативної дії: Ю. Габермас і М. Попович. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2017. Вип. 20. С. 67-70.
2. Dingemanse M., Liesenfeld A., Rasenberg M. Beyond Single-Mindedness: A Figure-Ground Reversal for the Cognitive Sciences. *Cognitive Science*. 2023. Vol. 47. URL: <https://doi.org/10.1111/cogs.13230>.
3. Langacker R.W. *Cognitive grammar: A basic introduction*. Oxford: Oxford University Press, 2008. 562 p.

Alina Kruk

*(Kamianets-Podilskyi National
Ivan Ohienko University)*

THE USE OF FLOWCHARTS IN THE FORMATION OF STUDENTS' CRITICAL THINKING AT FOREIGN LANGUAGE CLASSES

Teaching foreign languages provides a wide range of different methods, technologies and techniques. Therefore, for effective teaching, it is always necessary to use all the modern methods. For diversification and better assimilation of the main and additional material, the use of flowcharts is effective. The application of various mind maps and charts is mentioned in the works of such authors as T. Buzan, B. Buzan, S.P. Hillar, J. Nast, O. Huliaieva, L. Milto, Richards J.C., Shastri P.D. and others. These techniques provide a great opportunity to create synonymous rows of new terms, contribute to better explanation and assimilation of grammatical material, and so on.

As defined in the collective monograph «Innovative Technologies in the Modern Educational Space», edited by Halyna Yefremova, the quality of educational process depends primarily on teacher's professional competences and skills, on students' abilities and their personal orientation. Thus, the specified process is a kind of reference point in teacher's activities, as it contributes to the improvement of pedagogical skills and professional competences [1, p.5].

When creating flowcharts, you need to plan your thoughts clearly using the keywords. Tony Buzan notes in his work «The Buzan study skills handbook. The short cut to success in your studies with mind mapping, speed reading and winning memory techniques» that «the word 'Key' in front of the words 'Word' or 'Image' means much more than 'this is important'. It means this is a 'Memory Key'. The Key Word or Key Image is being developed as a critically important trigger to stimulate your mind, and unlock and retrieve your memories» [3, p.140]. The author adds more: «A Key Word is a special word that has been chosen or created to become a unique reference point for something important that you wish to remember» [3, p.140]. So, using keywords, we can form, organize, and plan a clear table, mind map, or flowchart.

When planning a chart, many points need to be taken into account, especially a specifically oriented approach to learning. Liubov Prokopiv, in her work «Innovative Educational Technologies», states that the center of personally oriented learning is the individual, self-identity and self-worth [2, p.6]. The purpose of personally oriented learning, according to the author, is a process of psychological and pedagogical assistance in the formation of its subjectivity, cultural identification, socialization, and life self-determination [2, p.6]. After all, the use of tables, diagrams, and mind maps is a great help for both the teacher and the student.

Flowcharts can be very useful for learning foreign languages in many ways. We can create flowcharts to illustrate grammar rules and their applications, choose the right words or expressions in different professionally-oriented contexts. Also we can combine them and use in different conversational situations. They help to remember the new material better, understand how to respond to different questions or comments, organize new words into topics or categories.

Flowcharts are effective for learning any subject or grammar topic, because they can be constantly varied.

Literature:

1. Єфремова Г.Л. Інноваційні технології в сучасному освітньому просторі: колективна монографія. Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2020. 444 с.
2. Прокопів Л.М. Інноваційні освітні технології: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2020. 172 с.
3. Buzan T. The Buzan study skills handbook. The short cut to success in your studies with mind mapping, speed reading and winning memory techniques. Essex, Harlow: Pearson Education, 2006. 191 p.

Ірина Кучерук

(Поліський національний університет)

THE IMPORTANCE OF CREATIVE SELF-REALIZATION OF A FOREIGN LANGUAGE TEACHER IN MODERN CONDITIONS

In the era of profound socio-economic transformations of society, the problems of vital self-development and self-realization of the individual are particularly acute. Modern realities and new challenges faced by humanity have temporarily suspended self-development programs and disrupted the usual and comfortable living conditions, forcing modern society to reflect on the problems of realizing the potential of each individual and humanity as a whole.

Modern society needs specialists who can work efficiently, adapting to various changes and challenges. Therefore, more and more emphasis is placed on the personal development of a person who, being in a mobile world, must also be mobile, that is, be able to adapt to the conditions and challenges of the environment, to realize himself. Mobility and creative self-realization are important features of a person-specialist of any profession.

It should be noted that professional success is an important component of a person's life success and is reflected in the degree of creative originality of the final result of activity, in achieving the set goal, in exceeding one's previous results, therefore, the orientation of the individual to achieving

success is an important condition for the development of both the individual and society [3].

Self-realization of the individual occurs through the disclosure of creative potential, which has such features as giftedness, creativity, readiness to carry out various forms of activity and productivity [1].

According to V. Karpenko, creative potential is «needs, value orientations, personality qualities, inclinations, hidden structured resources, reserves, creative impulses, internal energy, productive forces, needs for knowing oneself and others» [2].

As A. Maslow notes, creativity is «a universal function of a person, which leads to all forms of self-expression». The creative act not only combines the general laws of creativity, but is also personally determined, each person adds something new, personal to the creative process [4].

Creative activity is aimed at creating qualitatively new values, both personal and social. In the structure of creative activity, one can determine the process of creative activity itself, the result or product of activity, the direct performer of activity and the conditions in which the activity takes place. In order for creative activity to be effective, it is necessary to build strategies for organizing the creative process, to develop methods that would stimulate creative search. In order for creative activity to be effective, it is necessary to build strategies for organizing the creative process, to develop methods that would stimulate creative search.

V. Molyako claims that the development of human abilities when performing activity is one of the factors of the effectiveness of the creative process, abilities «are not the cause of a person's success in activity, but the consequence of the development of predispositions in activity» [2].

It is possible to achieve full realization of abilities through a combination of thinking, emotions, motivation. Creativity reveals the enormous possibilities of the human spirit. «Explanation of the nature of human existence through the categories of "spirit" and "spirituality" means that a person can not only perceive and reflect the world around him, but also create it» [2].

From a state of inspiration, developed imagination, the formation of a person's creative abilities begins. I. Voloshchuk determines that emotional-volitional processes are a component of a person's creative activity [2].

In the process of creative activity, a person strives to go beyond his own limits, self-creation, self-expression, self-realization of the personality occurs [2]. As a result of creative activity, a person masters new methods and means, respectively, creativity at the same time becomes an act of cognition of reality.

Self-realization is a form of ensuring personal development and self-development, which is the basis of the stability of the personality as a complex but integral self-organized self-determined psychological system. An integral part of the concept of self-realization is self-actualization, which, at the same time, is also its internal aspect. Self-actualization exists mainly at the internal subjective level of the functioning of the personality, while self-realization – at the external objective level of the personality, as a practical manifestation of abilities in activity and behavior for solving practical tasks and simultaneously developing personal abilities in accordance with life plans. Self-actualization is a creative tendency to the development of the personality, which is manifested in the desire to realize one's potential, while self-realization is the result of human activity [2].

Thus, creative self-realization is the most important human need and a process that continues throughout life. Success in self-realization of an individual depends on the influence of both external (social) and internal factors (self-perception, value-motivational sphere, communication skills).

We see prospects for further research in a detailed study of the formation of creative self-realization under different conditions.

References:

1. Клевака А.П., Клімушев В.В., Чугаєва Н.Ю. Психологічна освіта і її вплив на формування успішних життєвих стратегій самореалізації. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. № 6(34). С. 1578-1589.
2. Пенькова Н.Є., Загребельний О.В., Філоненко Л.В. Професійна самореалізація особистості. *Наукові перспективи*. 2023. №3 (33). С. 406-414. URL: <http://perspectives.pp.ua/-index.php/np/article/view/4201>.
3. Прохоренко Т.Г. Професійна мобільність як фактор професійної успішності. *Вісник Національного університету «Юридична академія України ім. Ярослава Мудрого»*. 2017. №4 (35). С. 167-174.

4. Рибалко Л.С., Черновол-Ткаченко Р.І., Твердохліб Г.В. Професійна самореалізація педагогів: іншомовне освітнє середовище, технологія самореалізації вчителів іноземної мови. Харків: Вид. група «Основа», 2019. 112 с.

Анастасія Леонтюк

*(Комунальний заклад вищої освіти
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»)*

АНГЛОМОВНІ ПРИСЛІВ'Я, ПРИКАЗКИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ

Мова – це не тільки спосіб комунікації між людьми, а й величезний смисловий код, в якому зашифрована ментальність народу. Прикмети, приказки та прислів'я – все це є своєрідним кодом кожного народу, в якому містяться зашифровані семантично смисли.

Прислів'я – це короткі влучні речення, які несуть в собі певний сенс. Деякі з них мають глузливу форму, деякі – повчальну, а деякі – попереджають про щось. Важливо не тільки вивчати прислів'я, але і доречно їх використовувати. Доречне вживання таких елементів свідчить про відповідний рівень знання мови [4].

Англомовні прислів'я та приказки є важливим елементом культурної спадщини, які відображають світогляд та ментальні характеристики англомовних народів. Їх переклад українською мовою становить значний виклик для перекладачів через лексико-семантичні та культурні особливості [1].

Розглядаючи лексичні характеристики англомовних прислів'їв та приказок, можна проаналізувати використання метафор, алегорій та інших стилістичних засобів, що надають цим виразам образності та глибини: англ. *«But 'third time pays for all' as my father used to say, and somehow I don't think I shall refuse [5]»* – укр. *«Проте, як казав мій батько, удача трійцю любить. У всякому випадку, я не маю наміру відмовлятися»*. У наведеному прикладі використовується прислів'я *«third time pays for all»*, яке вживає герой, та є метафоричним виразом, що означає, що успіх приходить після кількох невдалих спроб. У цьому випадку важко зрозуміти його сенс тільки з лекси-

чного значення слів, тому потрібно звертати увагу на контекст [2, с. 46]. Лексико-семантичні особливості включають дослідження значень, які можуть відрізнятися від буквального тлумачення слів, що входять до складу прислів'я чи приказки. Наприклад, англійське «*Why buy a cow when milk is so cheap?*» має переносне значення і можна перекласти українською як «*Навіщо купувати корову, коли молоко таке дешеве?*», що передає ідею вигоди [3].

Перекладацька характеристика зосереджується на визначенні еквівалентів в українській мові та аналізі можливих втрат або змін значення при перекладі. Наприклад, фраза «*Measure twice, but cut once*» має буквальный переклад «*Двічі відміряй, а один раз відріж*», але українським відповідником є «*Сім разів відміряй, і один раз одріж*» [1, с.233-234].

Розглядаючи стратегії та методи перекладу англomовних прислів'їв та приказок можна виділити порівняльний аналіз перекладу, який дозволяє виявити різні підходи до передачі змісту та форми цих виразів українською мовою. Однією з найпоширеніших стратегій є буквальный переклад, який використовується, коли англійське та українське прислів'я мають однакове значення та образність («*A cid look*» – «*Кислий вираз обличчя*») [1, с.236].

Часто при перекладі виникають певні перекладацькі проблеми та виклики, такі як збереження образності, ритму та римування, а також адекватна передача культурних реалій. Деякі прислів'я не мають прямих відповідників в українській мові, тому необхідно застосовувати адаптацію або пошук функціональних аналогів, наприклад, «*A rolling stone gathers no moss*» – «*Хто вдома не живе, той добра не наживе*» [1, с.235].

Таким чином, дослідження англomовних прислів'їв та приказок, а також особливостей їх перекладу, сприяє глибшому розумінню міжкультурної комунікації та вдосконаленню перекладацьких навичок. Це дозволяє краще усвідомлювати культурні відмінності та схожості між мовами, що в свою чергу допомагає перекладачам вибирати найбільш відповідні стратегії перекладу, забезпечуючи точність і виразність передачі смислу оригінальних виразів. Вивчення таких елементів мови не лише розширює лексичний запас, а й сприяє розвитку здатності адекватно передавати національні особливості в іншомовному контексті.

Список використаних джерел:

1. Сливка Л. Особливості та труднощі перекладу сучасних англійських прислів'їв і приказок. *Закарпатські філологічні студії*. 2023. Вип. 29. Ч. 2. С. 231-237.
2. Гонтар Н. Семантичне навантаження англомовних прислів'їв та способи їх перекладу: магістерська робота. Суми: Сумський державний університет, 2020. 64 с.
3. Легкова М.П. Англомовні прислів'я, приказки та особливості їх перекладу: кваліфікаційна робота. Суми, 2022. С. 37.
4. Овсянко О. Глобальна структура англійських прислів'їв: типологічні аспекти. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2015. №3. С. 93-98.
5. Tolkien J.R.R. *The Two Towers*. HarperCollins. 2007. 464 p.
6. Дрогомирецька, М. Мова як засіб національної свідомості та ментальності. Технічний університет. 2020. С. 79-80.

Павло Луценко

(Донецький національний
університет імені Василя Стуса)

РОЛЬ МОВНОГО ПОСЕРЕДНИЦТВА В ПРОЦЕСІ ЗАПОЗИЧЕННЯ ГЕРМАНІЗМІВ

Мовне посередництво відіграє ключову роль у процесі запозичення лексичних одиниць з інших мов, оскільки саме через нього відбувається їхня адаптація та трансформація перед інтеграцією в українську мову.

Германізми, тобто лексеми, що запозичені з німецької мови, класифікуються за різними критеріями, серед яких одним із визначальних є те, як вони потрапили в цільову мову. На цій підставі виділяють два основні типи запозичень: безпосередні та опосередковані.

Безпосередні запозичення характеризуються мінімальною адаптацією, що дозволяє зберегти їхню початкову фонетичну та семантичну структуру. Найчастіше такі лексеми входять до складу мови внаслідок прямих контактів між носіями мов. До таких прикладів належать *бюстгальтер* (від нім. 'Büstenhalter', що походить від 'Büste' «бюст» і 'halten' «тримати») [1, с.315], а також *гільза* (від нім. 'Hülse', споріднене з дієсловом 'hehlen' «приховувати») [1, с.514].

Опосередковані запозичення передбачають участь третьої мови, яка впливає на форму та значення запози-

чених лексем. Найчастіше таким посередником виступає польська мова, що зумовлено історичними й культурними взаєминами між Україною та Польщею. Наприклад, слово *нирка* потрапило до української через польське ‘пуга’, яке походить від середньовісньонімецького ‘Niere’ [4, с.90].

Серед мов-посередників присутні також і інші мови, зокрема російська, чеська, словацька, угорська та ідиш. Наприклад, слово *фришт* (від нім. ‘Frist’ «строк, термін») могло бути запозичене через польське ‘frysz’ або через ідиш [6, с.132]. Такі випадки демонструють багаторівневий характер мовного посередництва, коли слово зазнає змін під впливом кількох мовних систем.

Статистичний аналіз засвідчує, що польська мова є домінантним мовним посередником: з 133 германізмів, що мають вказане посередництво, 113 запозичень (84,96%) проникли через польську. Російська мова була посередником у 13 випадках (9,77%), чеська – у 6 випадках (4,51%), а словацька – у 4 (3%). Лише в одному запозиченні зафіксовано посередництво угорської та ідишу (по 0,75%) (див. Таблиця 1).

Таблиця 1

Класифікація германізмів за посередництвом

Мовне посередництво	Кількість запозичень		
	абсолютна (од.)	відносна (%)	
		відносно слів з вказаним посередництвом (133 од.)	відносно всього ма- теріалу (1077 од.)
Польська	113	84,96%	10,49%
Російська	13	9,77%	1,21%
Чеська	6	4,51%	0,56%
Словацька	4	3%	0,37%
Угорська	1	0,75%	0,09%
Ідиш	1	0,75%	0,09%

У багатьох випадках точне мовне посередництво встановити складно через перехресні впливи. Наприклад, слово *шведер* («шинка з передньої свинячої ноги»), що походить від нім. ‘Schulter’ («плече»), могло бути запозичене як через польське ‘szoldra’, так і через угорське ‘sódar’ [6, с.450].

Таким чином, мовне посередництво відіграє вирішальну роль у формуванні лексичного складу української

мови, сприяючи адаптації германізмів до її фонетичних і семантичних норм. Більшість запозичень потрапляли через польську мову, що підтверджується статистичними даними. Визначення точних шляхів їх проникнення залишається актуальним завданням мовознавчих досліджень, адже встановлення посередництва потребує комплексного аналізу історичних і мовних чинників.

Список використаних джерел:

1. Етимологічний словник української мови: в 7 т. Т. 1: А–Г / ред. кол.: О.С. Мельничук (голов. ред.), І.К. Білодід, В.Т. Коломієць, О.Б. Ткаченко; АН УРСР, Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні. Київ: Наукова думка, 1982. 632 с.
2. Етимологічний словник української мови: в 7 т. Т. 2: Д–Копці / ред. кол.: О.С. Мельничук (голов. ред.), В.Т. Коломієць, О.Б. Ткаченко; АН УРСР, Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні. Київ: Наукова думка, 1985. 572 с.
3. Етимологічний словник української мови: в 7 т. Т. 3: Кора–М / ред. кол.: О.С. Мельничук (голов. ред.), В.Т. Коломієць, Т.Б. Лукінова, В.Г. Сцяренко, О.Б. Ткаченко; уклад.: Р.В. Болдирев, В.Т. Коломієць, Т.Б. Лукінова та ін.; АН УРСР, Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні. Київ: Наукова думка, 1989. 553 с.
4. Етимологічний словник української мови: в 7 т. Т. 4: Н–П / ред. кол.: О.С. Мельничук (голов. ред.), В.Т. Коломієць, Т.Б. Лукінова, Г.П. Півторак, В.Г. Сцяренко, О.Б. Ткаченко; уклад.: Р.В. Болдирев, В.Т. Коломієць, А.П. Критенко та ін.; НАН України, Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні. Київ: Наукова думка, 2003. 657 с.
5. Етимологічний словник української мови: в 7 т. Т. 5: Р–Т / ред. кол.: О.С. Мельничук (голов. ред.), В.Т. Коломієць, Т.Б. Лукінова, Г.П. Півторак, В.Г. Сцяренко, О.Б. Ткаченко; уклад.: Р.В. Болдирев, В.Т. Коломієць, Т.Б. Лукінова та ін.; НАН України, Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні. Київ: Наукова думка, 2006. 705 с.
6. Етимологічний словник української мови: в 7 т. Т. 6: У–Я / ред. кол.: О.С. Мельничук (голов. ред.), В.Т. Коломієць, Т.Б. Лукінова, Г.П. Півторак, В.Г. Сцяренко, О.Б. Ткаченко; уклад.: Г.П. Півторак, О.Д. Пономарів, І.А. Стоянов та ін.; НАН України, Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні. Київ: Наукова думка, 2012. 568 с.

Алла Марчишина

*(Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка)*

SEXIST VOCABULARY IN MEDIA: SOCIAL AND CULTURAL REASONING

Gender marking has acquired a wide popularity recently, though this ranging is of various value and validity, to say nothing of extremes which usually follow this sensitive problem. The observations prove that the sphere where such polemics most often takes place is the media. There may be different reasons for this but the most obvious is that the media are omnipresent and prevail among the other means of spreading information. It is embedded in different genres of media style the most popular being brief news items, editorials, lengthy analytical texts, business reports, reviews, and announcements of cultural events, advertisements etc. It is practiced and performed both involuntarily and on purpose, as a kind of specific propaganda and challenge to feminist and egalitarian movements, as implementation and remission of archaic, peculiarly regional, gender stereotypes and challenge to LGBTQ+ tendencies. Anyway, it acquires definite lexical units to be realized and perceived. The paper attempts to trace the instances and their social and cultural reasoning.

The most familiar address with explicit gendered differentiation is undoubtedly «Ladies and Gentlemen». Online Cambridge Dictionary interprets this phrase as «used to talk to the members of the audience when you are making a speech» [1] and implies that all members of the community are mentioned and all of them have to be gender binary. These nominations are frequently employed in titles of yellow-press media or magazines recommended for leisure reading: «Gentlemen's Journal» [3], «Gentlemans Journal Magazine» [2], «The Women's Journal» [10]. Other media titles include lexical units explicitly indicating who they are supposed for and what topics they discuss: «Ms» [4], «Women's Day» [11], «Playboy» [6]. However, the policies of these media are clear and transparent: they proclaim their sex/gender attitudes and are meant for those who support it and are interested in the topic. Just the other way round is when a

medium with a «neutral» title practices gender-biased approach or when such tendency is obvious in the interviews or direct speech of the interviewed characters.

The leading media have significantly improved gender-balanced presentation of information for the recent decades. Though, there are instances when sexist nominations still occur, as in the following quote, «*This is the hard reality of the new era of **strongman** diplomacy based around spheres of influence – influence which will now extend to ideology*» [9]. Sometimes, it turns out to be a problem for journalists to avoid a sexist lexical unit if it is a widely used term, as in the other fragment, «*Families don't make these complaints lightly – they usually have to exhaust local procedures first before they can turn to the **ombudsman***» [7]. Given the complexity of substitution of the former term which may be beyond the journalists' competence, the other example really lacks the gender proper synonym, «*Since 2020 it has been illegal for a **landlord** to rent out a home with an energy efficiency rating below an E*» [8]. Here, «*landowner*» would sound more adequate.

The power of media message is heightened if it includes a direct quotation of a popular public figure. Here, Donald Trump is second to none. His sexist attitudes have already become something like aphoristic familiar quotations. Take, for instance, the «*suburban housewives of America*», whom he referred to for support and votes while combating the immigration problem along the southern borders, «*'I saved your suburbs – women – suburban women, you're supposed to love Trump,' he said*» [5]. Here, the political leader does not make any distinctions between social status, cultural level, educational background or political preferences of the addressed female audience. What is on the surface is just sexist, misogynistic language incorporated in public authoritative rhetoric. Though, the case is not that easy. One should not forget that both the presidential campaign and the whole period when he served as U.S. President this man was surrounded and assisted by a number of powerful women: the campaign adviser Lara Trump, his daughter-in-law; Ivanka Trump, an adviser and a close confidante of her father, to say nothing of Melania Trump, the First Lady, whose image facilitated greatly both during the campaign and the presidential service. This makes clear that Trump's treatment of women is grounded on double standards.

The conclusion seems apparent. As far as mass media have a particular responsibility to promote respect for human dignity, they have to avoid any kind of discrimination and cultivate equality between all genders. To achieve this goal, proper lingual resources should be employed.

References:

1. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/-dictionary/english/ladies-and-gentlemen>.
2. Gentlemans Journal Magazine. URL: <https://www.newsstand.co.uk/-/513-mens-lifestyle-magazines/21549-subscribe-to-gentlemans-journal-magazine-subscription.aspx>
3. Gentlemen's Journal. URL: <https://www.thegentlemans-journal.com/category/women/>
4. Ms. URL: <https://msmagazine.com/>
5. Reston M. Trump continues bizarre appeals to suburban women as he campaigns in Covid hotspots. CNN. URL: <https://edition.cnn.com/2020/10/18/politics/donald-trump-women-gretchen-whitmer/index.html>
6. Playboy. URL: https://www.playboy.com/magazine/?srsltid=-AfmBOor3YT9JFRiOSEcbFNC7p3HUXDw617Z_i6nE3a_opsb817JGpGjO
7. The Guardian. URL: <https://www.theguardian.com/education/-/2025/feb/09/successful-special-educational-needs-complaints-in-england-quadruple-in-four-years>
8. The Mirror. URL: <https://www.mirror.co.uk/news/royals/what-epc-rules-many-prince-34022676>
9. The Telegraph. URL: <https://www.telegraph.co.uk/us/politics/-/2025/02/14/jd-vance-message-simple-drink-maga-kool-aid-europe-on-own/>
10. The Women's Journal. URL: <https://www.thewomens-journal.co.uk/>
11. Women's Day. URL: <https://www.womansday.com/>

Марія Матковська
(Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка)

ПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДОМІНАНТНИХ РИС КОМУНІКАТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ БРИТАНЦІВ

Англійський характер є, з одного боку, чи не найсуперечливішим і не найпарадоксальнішим у порівнянні з характером інших європейських народів (майже всі його особливості мають і прямо протилежні властивості), а з іншого – дуже цілісним і визначеним, таким, що простежується впродовж багатьох сторіч [1, p.128]. Процес спілкування для британців нерідко перетворюється на використання мови в її фатичній функції – для формальної підтримки самої розмови і соціальних відносин (схильність до «small talk»). Відповідно, обмін інформацією нерідко відступає на другий план, а результат, досягнутий на основі взаємовигідної угоди, має відносно меншу значущість.

Ця внутрішня віддаленість при зовнішній демонстрації емоцій визначається прагматичною установкою на емотивність – «вираження емоцій в стратегічних цілях», оскільки передбачається, що людина може свідомо керувати не тільки ходом бесіди, але і своїми емоціями [1, p.186].

Посилення тенденції до демократичності, як характерної умови британського життя, відображає загальну установку на соціальну рівність і проявляється в розповсюдженні уніфікованого підходу до спілкування незалежно від соціального статусу і соціальних відносин.

У практиці спілкування регулярні розбіжності семантичного і прагматичного значень призводять до неадекватного сприйняття того, що говориться, і тим, що мається на увазі насправді. Цьому навмисне двозначному способу вираження в традиціях англо-американської культури надається, проте, зовсім інше значення. Наприклад: «*In a conversation the English hardly ever lie, but they ... not dream of telling you the truth*» [1, p.232]. У таких ситуаціях мають місце конвенційні прояви «етикетної» ввічливості, обов'язкові і цілком доречні з позицій раціоналізму і акценту на формі. Саме звичка до неоднозначної манери висловлювання лежить в основі таких поширених, проти-

лежних за своєю суттю стереотипів, як люб'язність і доброзичлива прихильність (особливо у американців) та байдужість і холодність (особливо у британців).

Поняття комунікативної культури народу охоплює всі сфери людської діяльності. Тому нашу увагу привертає також сфера ділових відносин. Очевидно, що дана сфера настільки широка і важлива в житті суспільства, що сама по собі є невід'ємною частиною національної культури. Спілкування у сфері ділових відносин регулюється нормами, що склалися історично, і правилами, які мають стійкий характер. Тому можна говорити про ділову комунікативну культуру, тобто таку частину комунікативної культури народу, яку складають традиції і норми поведінки її носіїв у процесі ділової (економічної, виробничої та ін.) взаємодії.

На думку С. Кремча, комунікативна культура Великобританії є прикладом комунікативної культури «низького контексту». Під «*low-context*» комунікативних культур автор розуміє такі культури, в яких наміри тих, хто говорить, і значення повідомлень краще виражаються за допомогою експліцитних висловів. У цілому, в комунікативних культурах «низького контексту» частіше використовуються комунікативні моделі прямого характеру – прямий комунікативний підхід й прагнення до ясності вислову. Від того, хто говорить, очікується створення ясного переконливого вислову, який слухач може легко декодувати [3, р.68]. Таким чином, основними характеристиками комунікативної культури «низького контексту» є моральні цінності; лінійна логіка інтеракції; прямий стиль спілкування; особистісно-орієнтований стиль спілкування; у фокусі інтеракції знаходиться той, хто говорить; вербальна інтерпретація вислову.

У романі Джона Фаулза «*The Ebony Tower*» молодий критик-мистецтвознавець зустрічається з відомим вісімдесятирічним художником. Їх зустріч характеризується різкою статусною відмінністю у використовуваних вокативах: *Williams, my dear fellow. It's a great honour to be here, sir* [2, р. 78]. Надалі метр звертається до героя з використаним вокативів *my dear man, dear boy, Williams* і, нарешті, забуваючи прізвище, Wilson. Потім художник пропонує своєму гостю звертатися один до одного по імені, проте критик жодного разу не назвав свого співрозмо-

вника по імені. Відсутність вокативів свідчить про невідзначену статусну ситуацію.

Британці іноді вдаються до узагальнень, навіть реагуючи на формули ввічливості, вони використовують при відповіді неозначено-особовий займенник *one*, що має пом'якшувальний ефект і одночасно дозволяє дистанціюватися від співрозмовника. Наприклад: *How are you, Nicholas? – One mustn't grumble* [2, p.216].

Варто пам'ятати, що узагальнення як прийом більш характерне для писемної і наукової мови (це перш за все стосується безособових і неозначено-особових речень); у розмовній же мові його рекомендується використовувати помірно. Так само і вживання займенника *one* не є стилістично нейтральним і типовим для представників вищих прошарків суспільства. І, нарешті, ще одна важлива особливість непрямої форми – це створення для співрозмовника видимості потенційного вибору, що полегшує можливість відмови.

Отже, варто зазначити, що в британській комунікативній культурі відсутні спеціалізовані мовні акти заклику до дії і зауваження стосовно поведінки співрозмовника. Британська комунікативна культура відрізняється високим ступенем ввічливості. Для досягнення поставленої мети ефективної комунікації – британці використовують стратегії і тактики, а саме: дистанціювання й натяку. Необхідність підтримувати безконфліктну атмосферу бесіди, показати себе у вигідному світлі і заслужити позитивну оцінку інших учасників, нерідко вважається неодмінною умовою ефективної комунікації.

Список використаних джерел:

1. Brown P., Levinson S. Politeness: Some Universals in Language Usage. Cambridge: Cambridge University Press, 1987. 345 p.
2. Fowles J. The Ebony Tower. UK: Random House, 1996. 304 p.
3. Kramsch C. Cultural Stereotypes. *Language and Culture*. Oxford: Oxford University Press, 1998. P. 67-69.

Ірина Мельник
(Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка)

ОСОБЛИВОСТІ ПОБУТОВОГО ДИСКУРСУ У КОМУНІКАТИВНИХ СИТУАЦІЯХ ПРОВОКАЦІЙНОГО МОВЛЕННЯ

Побутовий дискурс охоплює найважливішу сферу міжособистісного спілкування, тому вивчення практичної реалізації мовленнєвої поведінки мовних особистостей у його межах постає актуальним. Побутовий дискурс належить до особистісно-орієнтованого спілкування і передбачає неформальні комунікативні ситуації, у яких соціальний статус співрозмовників є не настільки важливим, порівняно з інституційним типом дискурсу. Важливими стають саме особистісні характеристики комунікантів, рівень знайомства, вербальні та невербальні дії, поведінка співрозмовників у ситуаціях персонального (побутового) спілкування.

Провокаційне мовлення – тип міжособистісного спілкування, який розрахований на отримання відповідної інформації, коли мовець говорить не для того, щоб передати певну інформацію, а, навпаки, для її отримання (отже, ми можемо говорити про «випитування» інформації). Такий тип спілкування в лінгвістиці ідентифікують як провокаційний [1, с.43].

Провокація часто трапляється у побутовому спілкуванні, оскільки щодня комуніканти опиняються в ситуаціях, де можуть виступати як суб'єкти, так і об'єкти провокації. Зауважимо, що побутовий дискурс – це спілкування між добре знайомими людьми з метою підтримки контакту й вирішення побутових проблем. Його особливість полягає в тому, що спілкування відбувається природно, комуніканти спілкуються на «скороченій дистанції», вербальне спілкування доповнюється невербальним. Цей тип дискурсу характеризується спонтанністю, високим рівнем ситуативної залежності, яскраво вираженою суб'єктивністю тощо. Інтерація у побутовому дискурсі є переважно неформальною та спонтанною і визначається особистісними стосунками між людьми. Провокаційне спілкування передбачає психологічний зв'язок між провокатором та реципієнтом,

що ґрунтується на особистісно сформованих засадах. Релевантними постають питання стратегічного планування провокатором комунікативної ситуації, його стосунки з реципієнтом, модель і стиль мовленнєвої поведінки, типи мовної особистості провокатора та реципієнта в ситуації спілкування, дотримання чи порушення комунікативних норм і правил, що є підставою для успішної/неуспішної реалізації інтерактивного процесу провокації.

Одним із критеріїв будь-якого типу дискурсу є ступінь формальності спілкування. Комунікативні ситуації побутового дискурсу провокаційного мовлення характеризуються неформальною, неофіційною спрямованістю комунікації, відсутністю соціальної ієрархії (у більшості випадків), переважно симетрією міжособистісних стосунків (у кооперативних ситуаціях) тощо, оскільки провокатор та реципієнт перебувають у стосунках соціальної близькості, які реалізуються в повсякденному житті і в межах побутової сфери комунікації.

Хоча провокатор виступає ініціатором інтерактивного процесу, реципієнт як рівноправний учасник спілкування відстоює свої комунікативні наміри, відповідно дотримується певної комунікативної поведінки, яка відповідає його тактико-стратегічному плану і може впливати на перебіг комунікативної ситуації.

Невідповідність комунікативних намірів і небажання враховувати інтереси один одного можуть спричинити неуспішний перебіг мовленнєвої взаємодії, викликати непорозуміння між провокатором та реципієнтом, порушення комунікативного контакту, труднощі в досягненні комунікативних і практичних цілей, внаслідок чого призвести до негативного результату спілкування, недосягнення провокатором комунікативної мети та прагматичних намірів, тобто комунікативних невдач.

Отже, провокація у побутовому дискурсі, на відміну від інституційного, передбачає персоналізоване спілкування. Це проявляється в тому, що провокатор знає інтереси реципієнта, його особистісні характеристики, особливості психологічного та емоційного стану, а також володіє інформацією про його недоліки та слабкі місця. Завдяки цьому він може краще спланувати комунікативний процес для отримання необхідної інформації.

Список використаних джерел:

1. Семенюк О.А. Основи теорії мовної комунікації: навч. посіб. Київ, 2010. 240 с.
2. Яшенкова О.В. Основи теорії мовної комунікації: навч. посіб. Київ, 2010. 312 с.

Тетяна Мітроусова

*(Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка)*

КОЛОКАЦІЇ ТА ЇХ ТИПОЛОГІЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

У словнику Oxford English Dictionary є вказівка на те, що поняття колокація у англійському мовному просторі використовується щонайменше, починаючи з 1751 р. А Х. Брайткройц [1] і Ф.Дж. Хаусман [3] наголошують на тому, що традиція укладання словників колокацій відома ще з часів Ренесансу (словники латини і фр. мови).

Перші кроки до окреслень поняття колокацій пов'язують з іменами Ф. де Сосюра та Ш. Баллі. Завдячуючи прогресивному підходу Ф. де Сосюра, науковий інтерес змістився зі слова на синтагматичні зв'язки, а точніше, поряд з дослідженням парадигматичних відносин між одиницями мовних рівнів проводилися дослідження синтагматичних зв'язків між мовними знаками. Ш. Баллі у праці «*Traité de stylistique française*» (1909 р.) вказує на те, що у мовленні слово не є ізольованою одиницею, а через асоціації завжди комбінується з іншими словами. Такі комплекси слів виявляють різну ступінь стійкості, що дозволило вченому створити класифікацію фразеологізмів, виокремивши вільні словосполучення, звичні словосполучення і фразеологічні єдності. Саме фразеологічні єдності розглянуто як словосполучення, компоненти яких, постійно вживаючись у комбінаціях для вираження однієї й тієї ж думки, втратили самостійне значення; на відміну від звичних словосполучень, у яких компоненти зберігають своє автономне значення і характеризуються деякою спорідненістю.

Окремі лінгвісти отожднюють колокації з поняттям «фразеологічні словосполуки», проте, на думку більшості

науковців, їх не можна вважати ідентичними, незважаючи на деякі спільні риси. Вважається, що «колокації займають проміжне місце в системі мови, знаходячись на межі між фразеологією та лексикологією», тобто посідають проміжне місце між вільними словосполученнями й фразеологізмами. У деяких наукових працях указується, зокрема, на інтуїтивний характер виокремлення такого типу сполучень слів, що ґрунтується на принципі лінгвістичної здогадки мовознавців через певні асоціації й інтерпретації лексичного матеріалу. А.П. Кові запропонував свою класифікацію, виділивши наступні види комбінацій слів: чисті ідіоми (*pure idioms*), значення яких не виводиться зі значень окремих лексем; фігуральні ідіоми (*figurative idioms*), або вирази з прямим і переносним значенням; обмежені колокації (*restricted collocations*), один з елементів яких використовується у переносному значенні; відкриті колокації (*open collocations*), обидва елементи яких зберегли своє вихідне значення [2]. На сьогодні обмежені колокації розглядаються як колокації у вузькому значенні, а відкриті – як колокації у широкому значенні.

Українські та зарубіжні лінгвістичні дослідження містять значну кількість робіт, увага яких зосереджена на різних аспектах колокацій: проблема їх визначення та опису (Бобкова Т., Дем'янчук Ю., Howarth Peter, Krishnamurthy Ramesh тощо), демаркація колокацій та інших стійких неоднослівних утворень (Кліменко Н., Ущина В., Hausmann F. та ін.), розробка методів виокремлення колокацій з корпусів текстів (Бобкова Т., Грязнухіна Т., Зацеркляний М., Sinclair J. та ін.), лексикографічний опис колокацій (Cowie A., Palmer H., Benson M. та ін.).

У сучасному мовознавстві колокації поділяють на дві великих групи: граматичні й лексичні (лексичні: поєднання іменників, прикметників, дієслів (наприклад, *make a decision*, *heavy rain*; граматичні: сталі поєднання з прийменниками чи артиклями (наприклад, *at risk*, *on time*). Компоненти колокацій мають підпорядкований зв'язок, що зумовлює наявність у складі колокації ключового компонента (нода) і залежного (колоката).

Колокації утворюють виключно самостійні частини мови. Можливі різні варіанти сполучень:

- 1) прислівник + прикметник (*adverb + adjective*): *completely satisfied*. Обидва слова в колокації характе-

- ризують предмет: *easily available* – легкодоступний, *bitterly cold* – жахливо холодно/сильний мороз;
- 2) прикметник + іменник (adjective + noun): *heavy rain* (сильний дощ). У такому сполученні позначається предмет і дається його характеристика: *strong smell* – сильний запах;
 - 3) іменник + іменник (noun + noun): такі сполучення можуть використовуватися з прийменником і без нього, e.g., *a bunch of flowers* (букет квітів). У такій колокації важливо не переставити місцями іменники: *shelf life* – строк придатності (але $\neq$ *life shelf*), *river bank* – берег річки;
 - 4) іменник + дієслово (noun + verb): *the wind blows* (вітер дме). Ця група вирізняється порядком слів. Словосполучення називають предмет (іменник) і вказують, яку дію він виконує (дієслово). Переставляти місцями частини мови неможна, оскільки в такому випадку повністю змінюється зміст речення: *prices fall* – ціни знижуються, *sales grow* – ціни зростають;
 - 5) дієслово + іменник (verb + noun): *take a break* (зробити перерву). Це поєднання можна зустріти найчастіше. Від правильного вибору значення дієслова, буде залежати розуміння співрозмовником висловлювання: *to take money* – заробляти гроші;
 - 6) дієслово + вираз із прийменником (розташованим між дієсловом і іменником) (verb + expression with preposition): *burst into anger* – розізлитися;
 - 7) дієслово + прислівник (verb + adverb) або прислівник + дієслово (adverb + verb): *speak fluently* (говорити вільно). Ця група слів називає дію (дієслово) і описує його (прислівник): *to rain heavily* – сильно йде дощ.

Колокації в англійській мові можна класифікувати за стилістичними рівнями залежно від їхнього використання в різних мовленнєвих контекстах. Зазвичай виділяють такі основні стилі: нейтральні (neutral collocations), розмовні (informal/colloquial collocations), формальні (formal collocations), літературні (literary collocations) (часто вживаються для створення емоційного ефекту або художнього образу), технічні або спеціалізовані (technical or domain-specific collocations), діалектні (dialectal collocations), характерні для певних регіональних чи культурних груп.

Термін «колокація» відомий давно, але розкриті далеко не всі його аспекти. Він розглядався переважно в ас-

пекті синтаксису, фразеології, перекладу, але не визначено його значення в методиці викладання іноземних мов. Колокація – не тільки одиниця мови, але й одиниця мислення, яка формується на традиціях народу, мову якого вивчаємо.

Список використаних джерел:

1. Breitzkreuz H. Kollokationales Lernen im Englischunterricht am Beispiel von group terms und collective nouns. / ed. L. Weidner: Fremdsprachenunterricht im Wandel. Heidelberg, 1989. S. 55-66.
2. Covie A.P. The Treatment of Collocations and Idioms in Learners' Dictionaries. *Applied Linguistics*. Volume II, Issue 3 (1 October). 1981. P. 223-235.
3. Hausmann F. Die Kollokation im Rahmen der Phraseologie-systematische und historische Darstellung. *Zeitschrift Für Anglistik und Amerikanistik*, 55. 2007. S. 217-234.

Марія Мішанчук

*(Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського)*

ПОНЯТТЯ ЛОКАЛІЗАЦІЇ У РІЗНИХ НАУКОВИХ ПАРАДИГМАХ

Внаслідок стрімкої цифровізації суспільства нині існує велика кількість різножанрової цифрової продукції, доступної для широкого кола споживачів у всьому світі. Серед цієї продукції є розумові асистенти, веб-сайти, відеоігри, мобільні застосунки та різного роду програмне забезпечення. Особливості виробництва, зберігання, дистрибуції а також попит на переклад цієї інтерактивної продукції, яку інколи йменують інтерактивними текстами, призвели до виникнення нового явища в межах перекладознавчих наук – локалізації [3, с.1, 3]. На сьогоднішній день досі не існує чіткого тлумачення цього явища, так само невизначений його статус в ієрархії інших перекладознавчих термінів [1, с.91]. Саме тому існує необхідність аналізу вже існуючих дефініцій, їхнього узагальнення та систематизації.

Прийнято вважати, що сам термін «localisation» («локалізація») походить від концепту «locale» («локаль»), який являє собою сукупність інформації, прив'язаної до певно-

го географічного ареалу. Ця інформація може стосуватися лінгвістичних, культурних, історичних, етичних, ідеологічних та навіть політичних особливостей цього ареалу [4, с.7]. Це по суті такий спосіб стандартизації різних наборів налаштувань, які потрібні для певної версії продукту. Наприклад, при розробці версії веб-сайту, орієнтованої на американську англомовну цільову аудиторію, українські розробники мають перекласти все саме на американську англійську. Дата та час, структурування анкет (порядок прізвища та імені), одиниці виміру – все має відповідати тим нормам, які закріплені за локаллю «en_US».

Вперше визначення локалізації почали з'являтися в межах виробничого дискурсу [5, с.16], і одне з найбільш загальноприйнятих було запропоновано Асоціацією Стандартизації в Галузі Локалізації (АСОЛ). В асоціації локалізацію розглядали як процес внесення змін в продукт з метою зробити його прийнятним як на лінгвістичному, так і на культурному рівні задля буту. Це твердження дало змогу розмежувати поняття «переклад» та «локалізація», але, за словами Е. Піма (Pym (2004)), визначало останнє як «більш широкий та високорозвинений» феномен порівняно з перекладом [Цит. за 3, с.4]. Під «більш широким» розуміють те, що поза перекладознавчими дисциплінами локалізація є комплексною структурою, яка, окрім перекладу, включає в себе фізичне виробництво, маркетинг та інші торгові процеси, пов'язані з продуктом [1, с.91].

Mayoral (1997) та Hurtado (2001) зазначали, що локалізація спочатку закріпилася в дискурсі аудіовізуального перекладу (надалі – АВП) і визначали її як «складову екранного, мультимодального чи обмеженого (restricted – subordinate) перекладу» [Цит. за: 3, с.4].

Причиною цього могла бути розмитість різниці між локалізацією та перекладом, і наявність спільних рис між локалізацією та АВП, серед яких: мультимодальна природа контенту та обмежений простір [4, с.12]. Наприклад, при локалізації програмного забезпечення довжина рядка коду, виділеного на переклад, є обмеженою. Аналогічна проблема виникає під час АВП: обмежується кількість часу, виділеного на певну репліку персонажа в дубляжі.

У вітчизняному перекладознавстві локалізацію досліджували Ю. Онищенко, А. Міщенко, О. Мазур та С. Кучів.

Ю. Онищенко в дисертації «Локалізація програмних продуктів в англо-українському перекладі» визначає локалізацію як особливий жанр технічного перекладу [2]. Дійсно, якщо розглядати локалізацію програмного забезпечення від Microsoft, то можна прослідкувати наявність специфічної термінології (наприклад, назви функцій), довідкових матеріалів, повідомлення про помилки, тощо. О. Мазур та С. Кучів тлумачать локалізацію як стратегію перекладу, пояснюючи, що це можливо за умови ототожнення цього феномена з культурною адаптацією. Остання в свою чергу є перекладацькою стратегією та теж орієнтована на підготовку продукту для цільової країни чи групи [1, с.91]. Наприклад, при локалізації інді-гри «Deltarune» для української аудиторії, деякі назви предметів були перейменовані з ціллю відповідати українським реаліям: «donut» – «пундик» (старовинне українське печиво або булочка). Також були внесені референси вбік української культури: «Don't need nothin' to hold you down ...» – «Ти більше любиш Без Обмежень. Важкі метали тобі не до душі...» (було використано назву відомого українського музичного гурту).

Як видно із наведеної інформації, локалізація є багатогранним явищем, яке можна розглядати через призму як виробничого, так і перекладознавчого дискурсу. В межах перекладознавчої термінології локалізація поки не зайняла чіткого місця, проте нині існують припущення, що вона може входити до складу аудіовізуального перекладу, відноситися до перекладацьких стратегій, розглядатися як окремий жанр перекладу. Подальші дослідження даної проблеми можуть сприяти усуненню розмитості між поняттями «локалізація» та «переклад» та встановлення чіткого взаємозв'язку між ними.

Список використаних джерел:

1. Мазур О., Кучів С. Локалізація як явище перекладу *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Вип. 35, т. 7. С. 89-95. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/35-7-15> (дата звернення: 12.02.2025).
2. Онищенко Ю. Локалізація програмних продуктів у англо-українському перекладі: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.16. Київ, 2009. 19 с. (дата звернення 12.02.2025).

3. Jiménez-Crespo M.A. Localization *ENTI (Encyclopedia of translation & interpreting)*. *AIETI*. 2022. P. 1-16. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.6369108> (дата звернення: 12.02.2025).
4. Kabát M., Koscelníková M. Localization and its place in translation studies *LION Journal*. 2022. Т. 1, №1. С. 5-28. URL: https://www.academia.edu/109060022/Localization_and_Its_Place_in_Translation_Studies (дата звернення: 12.02.2025).
5. Kassawat M. A function-based approach to translation criticism of localized corporate websites : doctoral dissertation. Paris, 2022. 305 с. URL: <https://hal.science/tel-04065988v1> (дата звернення: 12.02.2025).

Олена Мосієнко

*(Житомирський державний
університет імені Івана Франка)*

PSYCHOLOGICAL AND LINGUISTIC MEANS OF INFLUENCE IN TRAVEL ADVERTISING TEXTS

Most travel ads appeal to the emotions, needs, and wants of target travelers to get them interested in a specific destination. The advertisers often make use of their creativity and imagination utilizing different forms of psychological and linguistic approaches to make the ad as captivating as possible to trigger the decision-making process. This article describes constituent psychological approaches and linguistic techniques, if any, integrated in travel advertising texts and their impact, if any, on consumer behavior. Emotional appeal is an essential advertising technique. For example, vacation travel advertisements can excite someone's imagination or make them remember something, make them relaxed or make them feel as if they are even going out on an adventure [1; 3]. By blending these emotions alongside advertisement campaigns, it helps people feel a sense of wanderlust and eagerness to travel.

Using testimonials, ratings, and endorsements boosts trust as a form of advertising and marketing. These are some of the common phrases that travel ads use when referring to the themes and trends: «Why not join millions who have found this paradise» [3]. Expressions such as «Claim it before it's gone!» or «Only x number of seats remaining» heighten

the urgency and compel people to make a reservation right away. This method is quite successful in overcoming doubt and boosting sales. Ads also take advantage of demographic differences to customize messages with language that resonates with the target audience. Travel brands appeal to travelers' different values, such as eco-friendly travel for those who care about the environment [2; 4].

Travel ads often embellish the beauty of the destination using words such as, «breathtaking beaches», and, «crystal clear waters» (Airlines slogan). This type of language captures attention and evokes creativity. Travel ads have the power to make a destination attractive by the way it is presented. Various adjectives and sensory words such as «beautiful beaches» or «crystal waters» do this very effectively. Such words boost interest and provoke a vision. Sensory details are appealing because they target more than one sense, making it easier for the reader to visualize the destination. In this sense, «calming ocean waves», «sweet scented tropical flowers», and «sun kissed golden sand» capture the imagination of the audience so that the ad becomes more engaging.

Moreover, travel ads restate «picturing a destination» in a different manner. They use Phrases like A «once in a lifetime trip», «the most expensive vacation», or «one of a kind experience» provides assurance of distinction and ensure that the statement is framed positively. Such rhetoric enriches an ad with the sense of superiority in order to make one want to visit to that place. In addition to this, the language used is very direct. By saying things like «you deserve to take a vacation». The audience is pulled in emotionally and made to feel like the opportunity exists.

Action words such as 'Explore', 'Discover,' and 'Indulge' can incite an immediacy to get things done. These words engage and instructs the audience to take positive action toward the advertisement making them pictorialize those places [6]. The use of commands is more dynamic, pushing potential travelers to take action immediately. Sentences like «Book your dream vacation today!» or «Escape to paradise now!» emphasize imminence and excitement.

Moreover, an engaging tone often contains rhetorical questions. That is why the readership can meditate on their wishes: «Looking for an unforgettable adventure?» or «Ready

to unwind in a tropical paradise?» The latter questions make the message sound more personalized and the audiences feel themselves directly engaged with the travel experience. This combination of imperative verbs, inclusive language, and direct engagement constitutes the power of such travel ads regarding their call to action.

Repetition helps build certain selling points and makes them stickier to remember for example, «Relax, Recharge, Reconnect». By repeating words or phrases, the advertisers create rhythm and emphasis, ensuring that the major messages hit home with the audience [4]. Repetition may either express luxury (e.g., «Exclusive. Elegant. Extraordinary») or comfort (e.g., «Soft sands, gentle waves, and warm sunshine»).

The phonetically favorable alliteration (For example: «Sun, Sand, and Serenity») also creates rhythm in the text that enhances its readability and attractiveness. It makes the text more interesting, pleasant to hear, and helping embed it into the memory; thus, potential travelers remember it more easily. The phonetic appeal of repeated consonant sounds creates a happy and persuasive sounding effect, e.g., «Bali's Beautiful Beaches», «Majestic Mountains of Morocco».

Metaphors can be used for example, as in, «a hidden gem waiting to be discovered» to invoke tourism advertisement audiences in a way that they see themselves in the destination [5]. A metaphor, like a «hidden gem waiting to be discovered», draws a sense of mystery and exclusivity. A comparison helps lift the value of a tourist site when the comparison is made to something precious. Similarly, «Your passport to paradise», indicates to an audience that a vacation is an entry into a heavenly experience—a reinforcement upon the thought that travel is retractive. Metaphorically enhancing the perception of destinations inspires enchantment and makes these places more unforgettable. Such expressions as «an oasis of tranquility» or «a journey through time» carry readers much beyond the surface of words and into the workings of the reader's imagination.

Thus, the combination of psychological and linguistic techniques is what makes travel advertising phrases effective. So many emotions such as social proof or persuasive emotions along with convincing wording makes it easy to engage the messages of potential travelers. Knowing how and

why these advertising phrases work aids in marketing strategies and understanding how consumers make decisions.

References:

1. Арешенкова О.Ю. Комунікативно-прагматичні та стилістичні параметри рекламного тексту: монографія. Кривий Ріг, 2018. 176 с.
2. Мойсеєнко І.П. Вербальні засоби маніпуляції в рекламі. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2024. Т. 35 (74). №1. Ч. 1. С. 12-6130.
3. Cialdini R.B. Influence: Science and Practice. Allyn & Bacon. 2001. 261 p.
4. Cook G. The Discourse of Advertising. Routledge. 2001. 256 p.
5. Gabriel Y., Lang T. The Unmanageable Consumer. Sage Publications. 2006. 232p.
6. Myers G. Words in Ads. Routledge. 1994. 222 p.

Світлана Никитюк

*(Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка)*

ІДІОМИ З ІЗ НЕГАТИВНИМИ КОЛІРНИМИ КОМПОНЕНТАМИ BLACK TA RED

Розуміння символіки та семантики кольору, а також зв'язок кольоропозначень з певними усталеними в культурі народу станами та поняттями дає підстави розглядати колороніми як концепти світогляду, що відображають національну картину світу. Колір виступає у ролі об'єктивної характеристики, моральної та естетичної категорії. На думку С. Якимової, вивчення символіки кольору є сферою дослідження досить різних галузей знань, таких як психологія, культурологія, лінгвістика, літературознавство, що визначає та підкреслює міждисциплінарний характер цього явища [2, с.56].

Ідіоми з елементами-колоронімами на позначення різноманітних граней активності людини, позитивних та негативних рис, ставлення людини до навколишньої дійсності та стану речей становлять значну кількість у словниковому складі англійської мови. Колоратив black має декілька значень і може вживатися в різних контекстах.

Це забарвлення, як свідчать дослідження, переважно пов'язане з традиційною лексико-семантичною групою значень чорного кольору, а саме «зло, ганьба, нещастя, смерть, невизначеність, смуток, містика», тобто переважають негативні конотації.

Ідіоми, як ціннісний матеріал для вивчення мовної картини світу, яскраво відображають особливості сприйняття реальності різними народами. Розглянувши значення фразеологічних одиниць з колірним компонентом *black*, ми визначили такі його аспекти [2-3]:

- меланхолія, поганий настрій, наприклад: *to look at the black side of things* – дивитися песимістично, *to be in a black mood* – бути в поганому настрої;
- опала, немілість, наприклад: *a black list* – чорний список/ перелік неспроможних боржників, *to be in one's black book* – потрапити в опалу;
- негативна характеристику особи, наприклад: *to get/give a black mark beside one's name* – чорна мітка, *to have a black mark against smb* – клеймувати, *a black sheep of the family* – відщепенець або особа, яка кардинально відрізняється від більшості;
- нанесення шкоди, тілесних, побутових ушкоджень, наприклад: *to give/get a black eye* – синяк під оком, *to beat black and blue* – побити до синяків;
- скрутне становище, безвихідь, наприклад: *black as Newgate's knocker* – глуха, непроглядна пітьма / безвихідна ситуація;
- різновиди злочинів та злочинців, наприклад: *a blackleg* – шулер, шахрай, *a blackmailer* – шантажист, вимагач, *to blackwash* – зводити наклеп;
- обман, неправда, наприклад: *to swear black is white*, *to swear black and blue* – запевняти, що чорне – це біле.

Національні особливості виявляються у специфічній образності фразеологізмів, яка виникає внаслідок оригінального поєднання понять, що створюється на основі постійних асоціативних реалій, тобто словесних образів-символів, які є результатом образного переосмислення предметів і явищ, які крім прямого значення можуть уживатися у переносному для позначення властивостей інших предметів та людських емоцій [2, с.12]. Вони пере-

носять денотативне значення одного слова на позначення іншого, яке асоціюється з ним на основі подібності. Так, семантика кольороназви виражається через ступінь перекладу таких фразеологізмів.

У даному випадку лексема чорний має такі значення:

- похмурий, незаконний (e.g. black look – несхвальний погляд, black spot – небезпечний район, to look black – мати нездоровий вигляд, things look black – погані справи): He gave me a black look – Він глянув на мене злим поглядом;
- нещасливий, невезучий, важкий, ускладнений (e.g. a black year – нещасливий рік, black day – важкий день): It was another black day in the history of the company. – То був ще один чорний день в історії компанії;
- поганий, жахаючий (e.g. devil is not so black as he is painted – не такий він вже поганий, як його зображують, to paint something black – показувати в поганому світі, to depict in black colors – представляти в поганому світі).

Таким чином, можна узагальнити значення кольорного компонента black у складі ідіом вживається переважно для вираження ускладненого (почасти незаконного) способу життя, фінансового чи емоційного стану, характеристики дії чи особи у негативному (несхвальному більшості) світі.

Наведемо основні значення ідіом з кольорним компонентом red і групуємо їх у семантичні групи за такими ознаками:

- негативна характеристика особи, наприклад: neither fish, flesh nor good red herring/fresh meat – ні риба, ні м'ясо/ні те, ні се.
- фінансова скрута, неплатоспроможність, наприклад: not a red cent – немає і мідного шеляга, to be in the red – заборгувати гроші, red ink – борг;
- бюрократизм, тяганина, канцелярський формалізм, наприклад: a red tapist – бюрократ, канцелярський пацюк, to cut through red tape – долати бюрократичну тяганину;
- емоційний стан людини: прояви гніву, роздратування, люті чи збентеження, наприклад: to see red; like a red rag to a bull – дратувати, як червоний колір для бика, one's ears are red – вуха горять;
- кровопролиття, злочин, наприклад: to catch somebody red-handed – спіймати когось на гарячому/на місці злочину із закривавленими руками;

- небезпека, наприклад: to be/go on red alert to – бути готовим зустрітися з небезпекою, to see the red light – відчувати наближення небезпеки;
- відволікаючий маневр, наприклад: to follow a red herring – йти хибним слідом, a red herring across smb' path/track – збити когось зі сліду [1].

Отже, червоний колір у ідіомах може означати фізичний чи емоційний стан людини, характеристику самої особи чи її дій, у тому числі злочинних; застереження про небезпеку.

Проаналізувавши різні види ідіом, можна зробити висновки, що «чорний» колір виділяється різноманітністю значень. За цим кольором закріплені переважно негативні конотації, його можна зіставити з широким спектром семантичних та стилістичних аспектів. Непрямі значення лексеми чорний і червоний, у яких присутній компонент негативної оцінки, пояснюються тим, що в мові відображається однаковий суспільний досвід. Тому колороніми, як мовні засоби, відображають ціннісні пріоритети та культурні стереотипи суспільства.

Отже, кольоропозначення у сучасній мовній картині світу зумовлюється традиціями народу-носія мови та культурно-історичними, суспільно-політичними, індивідуально-психофізіологічними, художньо-виражальними чинниками.

Список використаних джерел:

1. Шерцль В.І. Назви кольорів та їх символічне значення. *Філологічні записки*. Вінниця, 2014. Вип. 2. С. 6-8.
2. Якімова С.Е. Символіка позначень кольору в іспанському та українському художньому текстах. *Одеський лінгвістичний вісник*. 2014. Вип. 3. С. 245-252.
3. The Free Dictionary. URL: <https://idioms.thefreedictionary.com/black>.

Анастасія Піддубняк

*(Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського)*

МЕТОДИ ТА ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ В АНГЛОМОВНОМУ ПИСЕМНОМУ МОВЛЕННІ В УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

У сучасній українській школі поступово зростає значущість вивчення іноземних мов, насамперед – англійської. ХХІ століття – століття глобалізації та посилення зв'язку між різними державами світу, де англійська мова є основною мовою міжнародного спілкування. Тому виникає потреба у формуванні англомовної комунікативної компетентності, яка забезпечує належну комунікацію в англомовному середовищі. Її формування відбувається у тому числі у контексті компетентності в англомовному писемному мовленні. Формування такої складової англомовної комунікативної компетентності є особливо важливим для учнів старших класів, для чого використовують різні методи навчання, що дозволяє забезпечити її ефективний розвиток.

Звертаючись до поняття компетентності в англомовному писемному мовленні, відмітимо, що вона є складовою загальної англомовної комунікативної компетентності. Фактично, це здатність та готовність людини проводити ефективну англомовну комунікацію. Крім того, англомовна комунікативна компетентність – це складне інтегральне, інтелектуальне, фахове та особистісне утворення, яке формується у процесі вивчення англійської мови. Передбачає готовність особистості до здійснення фахової англомовної діяльності у різних сферах [1].

Компетентність в англомовному писемному мовленні, таким чином, передбачає здатність людини ефективно передавати власні думки, ідеї та інформацію у письмовій формі, використовуючи для цього англійську мову. Враховуючи це, це здатність людини проводити ефективну англомовну комунікацію у писемній формі, завдяки чому вона має можливість якісно передавати свої думки та при цьому розуміти інших, спілкуючись саме таким чином [2].

Для формування компетентності в англomовному писемному спілкуванні в учнів старших класів доречно використовувати наступні методи навчання:

- Комунікативний метод, який спрямований на розвиток мовленнєвих навичок, у даному випадку – писемного мовлення. Передбачається навчання через реальне спілкування та практику, для чого учні мають створювати електронні листи, вести діалоги у письмовій формі, створювати пости чи коментарі у соціальних мережах англійською, тим самим вдосконалюючи свої навички писемного мовлення;
- Проєктний метод, за якого учні мають працювати над довготривалими завданнями, які вимагають від них аналізу, дослідження та створення тексту. Наприклад, це може бути робота над власним блогом, презентацією, міні-книгою;
- Метод інтегрованого навчання, який передбачає інтеграцію вивчення англійської мови з іншими предметами. Наприклад, учнів можна залучити до написання реферату з історії чи географії англійською мовою;
- Інтерактивні методи, у контексті яких учні мають бути активними учасниками процесу навчання. Такі методи включають у себе дискусію, групову роботу, кейс-методи, метод «мозкового штурму» та інші;
- Ігрові методи та технології (гейміфікація). У такому випадку навчальний процес перетворюється на гру. Вчитель може використовувати різноманітні тексти, проводити конкурси та використовувати різноманітні ігри, підвищуючи активність учнів. Наприклад, це такі ігри, як «Історія з продовженням», «Питання-відповідь», «Заповни пропуски», «Правильне речення», які можуть відбуватись саме у письмовій формі, що буде сприяти формуванню компетенції в англomовному писемному мовленні [3].

Також можуть бути використані наступні засоби навчання:

- Умовно-мовленнєві вправи, які забезпечують перенесення мовних навичок у мовленнєву діяльність завдяки використанню нових лексичних чи граматичних одиниць у мікрОВисловлюваннях, які мають ситуаційну спрямованість;

- Мовленнєві вправи, що забезпечують практичний рівень володіння мовою, тим самим надають можливість використовувати її у різних сферах та різних видах комунікативної діяльності, наприклад, це вправи для читання, говоріння та письма;
- Комунікативні завдання, у контексті яких активізуються різні форми навчальної іншомовної діяльності, які мають інтегративний груповий характер. Наприклад – навчальні мовленнєві ситуації, групові форми роботи, проектна діяльність, рольові ігри та ін.

Корисно також використовувати новітні технології, наприклад – спеціальні ресурси та платформи, такі як Duolingo, Rosetta Stone, LinguaLeo, Vocscreen, Busuu, Drops, LingQ, uTalk, Mondly, LingApp, які дозволяють розвинути граматичні навички учнів та збагатити їх словниковий запас.

Таким чином, формування компетентності в англomовному писемному мовленні в учнів старших класів є складним процесом, який передбачає використання сукупності методів та засобів навчання. Завдяки комплексному підходу існує можливість забезпечити ефективне формування даного різновиду англomовної комунікативної компетентності. Особливо важливим є застосування ігрових методів та технологій, які дадуть можливість зробити процес навчання цікавим та захопливим.

Список використаних джерел:

1. Пахомова Т.О., Сенченко Я.С. Формування англomовної комунікативної компетентності студентів-філологів в умовах лінгвосціолокультурного підходу. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*. 2013. №1 (5). С. 59-64.
2. Подосиннікова Г.І., Строганов І.О. Формування компетентності старшокласників у англійськомовному писемному мовленні з використанням блогів на засадах інтерактивного навчання. *Іноземні мови*. 2023. №1. С. 3-18
3. Ігрові методи навчання англійської мови в НУШ» досліджує ефективність використання ігор як інструменту для покращення процесу навчання англійської мови у молодших класах. URL: <https://vseosvita.ua/library/ihrovi-metody-navchannia-anhliiskoi-movy-v-nush-doslidzhuie-efektyvnist-vykorystannia-ihor-iak-instrumentu-dlia-pokrashchennia-protseesu-navchannia-anh-870509.html>

ОНОМАТОПЕЯ ЯК ЛІНГВІСТИЧНИЙ ФЕНОМЕН В АНГЛІЙСЬКІЙ І ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВАХ

Ономатопейна лексика є унікальним явищем у сучасному мовознавстві, оскільки вона відображає звукову реальність через мовні засоби. Не зважаючи на те, що така лексика з давніх часів привертала увагу дослідників, самостійним об'єктом дослідження вона стала в останні десятиліття 20-го століття. Осмисленню цієї проблеми в мовознавстві сприяли праці Л. Блумфілда, Д. Вестермана, Е. Вінклера, В. Вундта, Г. Гемпля, Х. Марчанда, Г. Пауля, Л. Сміта, А. Фреліха, Г. Штреле та інших дослідників [2, с.604].

Ономатопеї є результатом фоносемантичної мотивації, що означає наявність тісного зв'язку між фонемами слова й акустичною ознакою денотата, що покладено в основу номінації [1, с.44]. Ономатопея (або звуконаслідування) – це лексична одиниця, що відтворює або імітує природний звук навколишнього світу [4, с.33]. Вона являє собою слово, чия фонетична структура нагадує або безпосередньо передає звук, який воно описує. Серед поширених прикладів ономатопей можна виділити звуки, що імітують голоси тварин, наприклад: англ. *oink*, *meow* (або *miaow*), *roar*, *chirp*; фр. *groin-groin*, *miaou*, *cui-cui*. У сучасному мовознавстві ономатопеї розглядаються як особливий семантичний клас, що включає не лише звуконаслідувальні слова, а й слова, що передають динамічні характеристики явищ. Вони не виникають абсолютно випадково або без будь-якої причини. Їхнє походження часто пов'язане з культурно-історичним контекстом [3, с.291]. Культурний аспект відіграє важливу роль у формуванні ономатопейної лексики. Французька мова відображає традиційний підхід до мовних норм, що пояснює сталість ономатопей. Наприклад, фр. *miaou* (укр. мяу) чи фр. *ouaf* (укр. гав) залишаються закріпленими вже протягом багатьох століть. Водночас, це не означає, що цей прошарок лексики є одноманітним. Натомість, в англійській мові ми можемо спостерігати більшу варіативність у використанні

ономатопей, що часто залежить від регіональних особливостей та особистих інтерпретацій звуків. Наприклад, англ. *meow* (укр. мяу) має аналоги, такі як англ. *miaow* у британському варіанті або англ. *meu* у випадку певних діалектів. Подібна варіативність характерна й для інших звуків, таких як англ. *woof* (укр. гав) чи англ. *ruff*, що залежить від особливостей сприйняття та відтворення звуків. Такі відмінності можуть бути зумовлені не лише фонетичними традиціями різних народів, а й їхнім сприйняттям світу, що також змінюється залежно від культурних умов. Зокрема, англійській мові притаманна гнучкість, що є характерним для багатьох аспектів її розвитку.

Обидві мови використовують ономатопеї для відтворення звуків природи, тварин, механічних шумів і людських голосів. Деякі ономатопеї схожі або майже ідентичні через спільну фонетичну природу звуків. Наприклад, звук вибуху англ. *bang*, фр. *bang*; дзвінок телефону англ. *ring*, фр. *dring*; стук у двері: англ. *knock*, фр. *toc*. Французька мова часто адаптує ономатопеї під свою звукову систему, зокрема, використовуючи більшу кількість голосних (фр. *ouaf*) і унікаючи певних приголосних кластерів, характерних для англійської мови (англ. *cock-a-doodle-doo*).

Ономатопетичні слова відтворюють звуки природних явищ, подій або емоцій. Вони можуть передавати широкий спектр звукових ефектів, зокрема природні шуми, виразні емоційні реакції, звуки тварин, технічні сигнали тощо. В кожній мові ці слова мають унікальні форми, що залежать від її фонетичних особливостей і культурного контексту, який впливає на сприйняття та інтерпретацію звуків. Англійська та французька мови мають як спільні, так і унікальні ономатопеї, що відображає їхню культурну та фонетичну специфіку. Отже, дослідження ономатопей англійської та французької мов сприяє глибшому розумінню цього лінгвістичного явища, що відіграє важливу роль у збагаченні лексичного складу мов.

Список використаних джерел:

1. Малинюк І.В. Типологія звукозображальних слів у китайській та українській мовах: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.17. Київ, 2021. 23 с.
2. Охріменко В. Ономатопея як об'єкт вивчення фоносемантики. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічно-*

го університету імені Володимира Винниченка. Сер.: Філологічні науки. 2015. Вип. 138. С. 603-607.

3. Hallig R., Wartburg W. Begriffssystem als Grundlage für die Lexikographie. Berlin, 1963. 291 p.
4. McCloud S. Understanding Comics. New York: Harper Paper-back, 1993. 216 p.

Олена Росоха

(Донецький національний
університет імені Василя Стуса)

ПЕРЕКЛАД РЕАЛІЙ У МОВНІЙ ПАРІ НІМЕЦЬКА-УКРАЇНСЬКА

У цій роботі наведено короткий огляд поглядів дослідників на визначення поняття «реалія» та особливості їхнього перекладу.

Визначення поняття «реалії» та їхній переклад – складне завдання для перекладачів, оскільки їхня роль і функції в мові, культурі та комунікації важко окреслити. Німецький мовознавець Вернер Коллер формулює поняття «реалія» як «об'єкт в логічному сенсі або факт політичного, інституційного, соціального, географічного характеру» [2, с.162]. Якщо мова йде про об'єкти, то це можуть бути речі певного класу, такі як види тварин, звичаї та традиції, їжа і напої тощо. Лінгвістично реалії позначаються лексемами-реаліями, такими як іменники, дієслова тощо, напр.: *das Abitur machen* – 'складати іспити на атестат про середню освіту', або власними назвами та певними позначеннями, напр.: *die Zugspitze* 'Цугшпітце' [3].

У перекладознавстві лексеми-реалії є особливо актуальними, коли позначувані ними реалії є специфічними для певної культури та/або географічного регіону, тобто коли вони існують лише в цій культурі або географічному регіоні, але не в інших. Німецька мовознавиця Крістіане Норд пише про роботу перекладача під час перекладу реалій: «При називанні реалій... культурна дистанція стає бар'єром для розуміння, якщо цілові читачі не знайомі з описуваними обставинами» [4, с.225]. Існують такі методи та способи перекладу реалій: транскрипція, транслітерація, калькування, пояснювальний переклад, лексична заміна та генералізація.

Транскрипція – це передача звучання слова за допомогою букв іншої мови. Цей метод часто використовується для перекладу власних назв та термінів, які не мають точного відповідника в цільовій мові. Наприклад, німецьке слово «Brezel» транскрибується в українську мову як «брецель».

Транслітерація – заміна літер однієї системи письма на іншу, напр. *Oktoberfest* 'Октоберфест'. Також часто використовується у мовній парі німецька-українська, оскільки системи письма цих двох мов зовсім різні (латиниця та кирилиця).

Німецькі мовознавці Біргіт Бьодекер та Катрін Фреезе визначають калькування як «покомпонентний переклад», «який доходить до перекладу окремих морфем з одночасною адаптацією до словотвірних правил мови перекладу», напр.: *Bundeskanzler* 'Федеральний канцлер' [1, с.146]. Однак калькування нерідко може свідчити про те, що перекладач не знає точного значення виразу, наприклад, той, хто перекладає *Weihnachtsmann* як «Різдвяний чоловік» замість Святий Миколай / Дід Мороз, видає брак знання мови перекладу.

При використанні пояснювального перекладу передається смисловий зміст слова чи словосполучення з мови оригіналу. Наприклад, *Schultüte* – 'подарунковий конусоподібний пакет із солодощами та канцелярією для першокласника'. У поодиноких випадках використовуються розгорнуті комплементарні парафрази [1, с.174], але здебільшого це короткі фрази, за допомогою яких перекладач пояснює слова мови оригіналу, знання яких читачі тексту перекладу часто можуть не знати [5, с.229]. Крістіане Норд рекомендує «пояснювальний переклад», коли необхідно перекласти реалії, щоб надати інформацію про «культурні вкраплення» в мові оригіналу [3, с.226].

Лексична заміна – це процес, при якому слово мови оригіналу замінюється словом мовою перекладу, яке не є його словниковим еквівалентом, напр.: *Badestube* 'сауна'. Використання лексичної заміни у багатьох випадках є до речним методом для точного перекладу термінів-реалій.

При генералізації більш конкретний термін вихідного тексту (гіпонім) замінюється більш загальним терміном (гіперонімом) у тексті перекладу. При цьому втрачаються деякі особливості оригінального слова, напр.: *Schwarzwälder Kirschtorte* 'вишневий торт'.

Також реалії можна взагалі не перекладати, тобто «опускати». Опущення завжди являють собою процес, коли перекладач особливо сильно втручається у вихідний текст, і тому багато перекладознавців характеризують його «як типовий процес редагування», а не як переклад у власному розумінні цього слова [5, с.314].

Список використаних джерел:

1. Bödeker B., Freese K. Die Übersetzung von Realienbezeichnungen bei literarischen Texten: Eine Prototypologie. *Text con Text, Zeitschrift für Translation, Theorie, Didaktik, Praxis*. 1987. S. 137-165.
2. Koller W. Einführung in die Übersetzungswissenschaft. 7. Aufl. Wiesbaden: Quelle und Meyer, 2004. 343 S.
3. Kujamäki P. Übersetzung von Realienbezeichnungen in literarischen Texten. Übersetzung / Translation / Traduction, 1. Teilband / Hrsg.: H. Kittel et al. Berlin, New York, 2004. S. 920-925.
4. Nord Chr. Einführung in das funktionale Übersetzen. Am Beispiel von Titeln und Überschriften. Tübingen Basel: Francke, 1993. 615 S.
5. Schreiber M. Übersetzung und Bearbeitung: Zur Differenzierung und Abgrenzung des Übersetzungsbegriffs. Tübingen: G. Narr, 1993. 353 S.

Катерина Самолук

*(Житомирський державний
університет імені Івана Франка)*

ВІДТВОРЕННЯ ВЛАСНИХ НАЗВ ТА РЕАЛІЙ В АНГЛО-УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Переклад дитячої літератури відіграє надзвичайно важливу роль у міжкультурній комунікації. Він є не лише засобом передачі літературних творів іншої культури, але й впливовим інструментом формування світогляду, виховання моральних цінностей та розширення кругозору юної аудиторії. У процесі перекладу дитячої літератури перекладач стикається з численними викликами, одним із яких є відтворення власних назв та реалій. Ці елементи мають вирішальне значення для створення атмосфери, збереження культурного колориту та забезпечення зрозумілості тексту для дітей [1, с.12].

Книга Беатрікс Поттер «Кролик Петрик» [4] є одним із найяскравіших зразків англійської дитячої літератури, що поєднує казковий сюжет із реалістичними деталями англійського сільського побуту. Одним із важливих аспектів твору є використання власних назв та реалій, які допомагають створити унікальну атмосферу, розкрити характери персонажів і зробити текст близьким для дитячої аудиторії. Власні назви у книзі «Кролик Петрик» виконують кілька важливих функцій. Імена персонажів, такі як *Peter*, *Flopsy*, *Mopsy*, *Cotton-Tail* [4], містять елементи милозвучності та гри слів, що робить їх легко запам'ятовуваними і привабливими для дітей. Ці імена також несуть символічне навантаження, підкреслюючи індивідуальність кожного персонажа.

Однією з головних проблем при перекладі власних назв є вибір між одомашненням і форенізацією. Одомашнення, яке полягає в адаптації назв до мовної та культурної системи цільової аудиторії, допомагає зробити текст більш зрозумілим для українських читачів [2, с.70]. Наприклад, ім'я *Peter Rabbit* у багатьох українських перекладах трансформується у *Кролик Петрик*, що не лише зберігає милозвучність, але й додає імені національного колориту, близького для українських дітей. У той же час форенізація, яка зберігає оригінальні назви (*Кролик Пітер* [3]), може бути використана для передачі автентичності та культурного забарвлення твору.

Окрім імен персонажів, книга містить власні назви місць і об'єктів, які також відіграють важливу роль у створенні атмосфери. Наприклад, сад містера Мак-Грегора (*Mr. McGregor's garden*) є центральним місцем дії твору. У перекладі збереження цієї назви в її оригінальній формі підкреслює англійський колорит тексту, тоді як її адаптація, наприклад, *сад пана Мак-Грегора* [3], робить текст ближчим до українського читача. Ще приклад одомашнення: імена кроликів *Flopsy*, *Mopsy*, *Cotton-Tail* у перекладі подано як *Булка*, *Плюшка* і *Пампушка* [3].

Особливої уваги заслуговують випадки, коли власні назви є частиною гри слів або містять приховані змісти. У таких випадках перекладач стикається із завданням відтворити не лише назву, але й її стилістичні й семантичні особливості. Це вимагає творчого підходу й здатності знаходити еквіваленти, які б відтворювали ідею автора. На-

приклад, ім'я кролика (*Cotton-Tail* [4]) буквально перекладається як «бавовняний хвіст» і натякає на зовнішній вигляд кролика. Збереження такого імені в перекладі не завжди є доцільним, адже його смислове навантаження може бути незрозумілим для юного українського читача. Українські перекладачі часто обирають адаптовані варіанти, які б передавали ніжність і грайливість імені, наприклад, *Пампушка* [3]. Такий підхід зберігає асоціативність і наближає текст до української культури.

Таким чином, переклад власних назв у книзі Беатрікс Поттер «Кролик Петрик» є складним і багатограним процесом. Успіх перекладу залежить від уміння перекладача зберегти баланс між автентичністю й доступністю, передати культурний колорит оригіналу і водночас зробити текст зрозумілим і привабливим для юної української аудиторії.

Реалії у книзі Б. Поттер включають елементи англійського сільського побуту, які створюють автентичний фон для подій. Описи саду містера Мак-Грегора, наповненого овочами та грядками, знайомлять читачів із реаліями англійського фермерського життя. Цей простір є не лише місцем дії, але й символом конфлікту між Петриком, який шукає пригод, і містером Мак-Грегором, який захищає свій врожай.

У процесі англо-українського перекладу реалії відіграють центральну роль, адже вони визначають, наскільки точно та зрозуміло текст буде сприйнятий юними читачами.

Одним із яскравих прикладів реалій у книзі є *Mr. McGregor's garden* [4] (*сад містера Мак-Грегора* [3]). Тут варто відзначити, що сад займає особливе місце в англійській культурі. Традиційні англійські сади відомі своєю естетикою: вони поєднують доглянуті клумби, зелені газони та мальовничі доріжки. В англійському побуті сад є не лише простором для вирощування рослин, але й місцем для відпочинку, сімейних зустрічей. Англійський сад уособлює любов до природного порядку, культурного коріння й особистого спокою, що робить його невід'ємною частиною англійської ідентичності.

Грядки з овочами, паркан, який Петрик намагається перелізти, та інші деталі саду (наприклад, *radishes* – *редиска* чи *lettuces* – *салат*) є невід'ємною частиною цього образу. Завдяки еквівалентному перекладу цих елементів читачі отримують можливість уявити реалії англійського побуту.

Ще один приклад реалій – це згадка про предмети побуту, такі як *apron* (*фартух*) місіс Кролик. Фартух символізує турботу матері, адже саме в нього вона кладе Петрику та його сестрам сніданок. У перекладі це слово зберігає свою функцію, адже українські читачі легко зрозуміють цей побутовий предмет.

Особливу увагу слід звернути на згадки про культурні реалії, такі як одяг персонажів. Петрик описується як кролик, який носить *a little blue jacket with brass buttons* [4] (*маленький синій піджак із латунними ґудзиками* [3]). Інколи реалії вимагають адаптації через їхню культурну специфіку. Наприклад, *a pie* у контексті англійського побуту може бути традиційною стравою, такою як пиріг із м'ясом чи овочами. У перекладі це слово часто передається як *пиріг* або *пиріжок* [3], залежно від контексту, щоб зробити його зрозумілішим для українських дітей.

Таким чином, власні назви та реалії у книзі «Кролик Петрик» відіграють значну роль у створенні автентичного казкового світу, сповненого культурних деталей. Успішний переклад цих елементів вимагає від перекладача врахування культурних особливостей та вікової аудиторії. Вдалий баланс між форенізацією та одомашненням робить текст доступним та цікавим для юної аудиторії.

Список використаних джерел:

1. Гудманиян А.Г. Відтворення власних назв у перекладі: автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.16. Київ, 2000. 40 с.
2. Зорівчак Р.П. Реалія і переклад (на матеріалі англomовних перекладів української прози). Львів: Вид-во при Львів. держ. ун-ті, 1989. 215 с.
3. Поттер Б. Кролик Пітер / переклад українською В. Воробйова. URL: <https://chtivo.org.ua/kazky/21239-krolik-piter.html>.
4. Potter B. The Tale of Peter Rabbit. URL: <https://manybooks.net/titles/potterbe14831483814838.html>.

MAIN FACTORS AFFECTING SECOND LANGUAGE LEARNING

Learning a second language (L2) is a complex process influenced by various factors that range from individual motivation to cognitive, social, and environmental elements. Second language acquisition (SLA) research has explored these factors extensively, and understanding them can provide crucial insights into how people acquire new languages. We should highlight the main factors that affect second language learning, with emphasis on motivation, age, cognitive abilities, cultural exposure, and social context.

1. Motivation. Motivation is one of the most significant factors influencing second language learning. It drives the learner to engage with the language and persist through challenges. Motivation in second language learning can be categorized into two types: *integrative* and *instrumental*. Integrative motivation is marked by the learner's positive attitude towards target language group and desire to integrate into the target language community. Instrumental motivation characterizes the learner's attitudes to gain same social, or economic fulfillment through language achievement [5, p.225]. Learners with integrative motivation, as a rule, often achieve greater success in language acquisition.

Students with strong motivation often obtain excellent achievement, while students without motivation are those who always give up easily and this could be due to the factor that motivated students are more eager and willing to devote their time to language learning [3, p.17-18].

2. Age. Age has been a contentious factor in second language learning. The Critical Period Hypothesis (CPH) proposed by Lenneberg suggests that there is a window during childhood where language acquisition occurs most efficiently. While this theory has been debated, studies indicate that younger learners tend to have an advantage in acquiring native-like pronunciation and intuitive grammar. However, older learners may bene-

fit from more developed cognitive and metacognitive skills, such as better problem-solving abilities and learning strategies [6]. Moreover, there are theoretical reasons for excluding the rate (the initial faster rate of learning in adults could be due to more conscious cognitive strategies rather than less conscious implicit learning, for example), rate of learning could also be considered an indicator of «susceptibility» or «sensitivity» to language from a different perspective [4, p.30].

Thus, while younger learners may excel in pronunciation and listening comprehension, older learners often have superior cognitive resources that help with vocabulary acquisition and grammar understanding.

3. Cognitive Abilities. Cognitive abilities, including memory, attention, and problem-solving skills, play a critical role in language learning. Ellis emphasizes that «cognitive factors such as working memory, aptitude for learning, and cognitive strategies are pivotal in determining the success of language learners» [1, p.250]. Working memory, for instance, helps learners retain new vocabulary and grammatical structures. Those with higher cognitive aptitudes are generally able to process linguistic input more efficiently and may acquire the language more rapidly. Additionally, learners who use effective cognitive strategies, such as mnemonics or chunking, tend to perform better in language tasks.

4. Cultural Exposure. Exposure to the target language's culture can significantly impact second language acquisition. Cultural immersion, where learners interact with native speakers in natural environments, can enhance learning by making the language more meaningful and contextually relevant. Through exposure to the culture, learners gain not only linguistic proficiency but also an understanding of social norms, idiomatic expressions, and pragmatic skills that cannot be learned from textbooks alone.

5. Social Context. The social context in which language learning occurs is another key factor. Social interaction with native speakers provides opportunities for authentic communication, which is essential for developing fluency. The more learners engage in social settings where the language is spoken, the better they become at understanding and using it in real-life situations. A supportive social environment, including ac-

cess to native speakers and encouragement from peers and teachers, can also boost learners' confidence and motivation.

Furthermore, the attitude of the language community plays a crucial role. If learners perceive the target language community as welcoming, they are more likely to persist in learning. In contrast, negative social attitudes towards the language or its speakers can lead to demotivation and hinder progress. As Gass and Selinker note, «The social context is as important as the cognitive aspects of second language acquisition, as it shapes the learner's opportunities for input and interaction» [2, p.326].

In conclusion, second language learning is influenced by a complex interplay of cognitive, social, and environmental factors. Motivation, age, cognitive abilities, cultural exposure, and social context all shape the language acquisition process. By recognizing and addressing these factors, language educators can create more effective learning environments that support diverse learners in their language journey. As language learning research continues to evolve, it becomes clearer that no single factor operates in isolation, and a holistic approach that takes into account the learner's individual context and experiences will yield the best outcomes.

References:

1. Ellis R. The Study of Second Language Acquisition: 2nd Edition. *Oxford Applied Linguistics*. 2008. P. 243-292.
2. Gass S.M., Selinker L. Second Language Acquisition: An Introductory Course. 3rd ed. Routledge. 2008. 616 p.
3. Hong Y.C., Ganapathy M. To Investigate ESL Students' Instrumental and Integrative Motivation towards English Language Learning in a Chinese School in Penang: Case Study. *English Language Teaching*. 2017. Vol. 10 (9). P. 17-35.
4. Siahhaan F. The Critical Period Hypothesis of Second Language Acquisition Theory of Eric Lenneberg's. *THE EXPLORA*. 2022. Vol. 8. №2. P. 28-34.
5. Sibtain Beg Mirza Role of Motivation in English Language Learning: A Real Challenge. *The Creative launcher*. 2021. Vol. 6, №4. P. 224-229.
6. Snow C.E. Academic Language and the Challenge of Reading for Learning about Science. *Science*. 2009. №323 (5910). P. 1033-1035.

Наталія Сліпачук
(Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка)

ТРАНСФОРМАЦІЯ ІДЕНТИЧНОСТІ У РОМАНІ ДЖОЗЕФА КОНРАДА «ЛОРД ДЖІМ»: «СВІЙ» ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ «ІНШОГО»

Проблематика ідентичності та культурного відчуження у творчості Джозефа Конрада становить один із центральних аспектів його літературної спадщини, що залишається актуальною в сучасних постколоніальних студіях. Письменник, який сам пережив досвід культурної міграції та мовної трансформації, створив наративний простір, де питання належності, ідентичності та відчуження розкриваються через складну взаємодію персонажів із чужорідними соціокультурними контекстами. Наративні стратегії письменника, що включають використання множинних точок зору, нелінійної хронології та складної системи оповідачів, створюють багатовимірний простір для дослідження процесів культурної дезорієнтації та реконфігурації ідентичності.

Особливої уваги заслуговує роман *«Лорд Джім»*, у якому Джозеф Конрад досліджує проблематику ідентичності та моральної відповідальності. Трансформація ідентичності Джіма починається з руйнування його первинного самоусвідомлення як британського морського офіцера. Інцидент на кораблі *«Патна»* стає каталізатором глибокої особистісної кризи, що призводить до втрати не лише професійного статусу, але й базових координат самоідентифікації. Коли корабель, здавалося б, ось-ось затоне, Джім разом з іншими моряками покидає судно, рятуючи власне життя, а не пасажирів. Втеча з *Патни* стає символом його морального падіння. Він не просто порушує кодекс честі, а й зраджує власні уявлення про себе як героя. Судовий процес офіційно позбавляє Джіма статусу морського офіцера, проте справжнім покаранням стає його власне неприйняття себе. Його виключення з морської спільноти та внутрішня криза стають відправною точкою для його подальших пошуків спокути та нової ідентичності. Період блукань Джіма колоніальними портами представляє процес пошуку нового «Я».

Після тривалих поневірянь Джім нарешті знаходить місце, де може почати все з чистого аркуша. *Патюсан* стає простором, де він намагається побудувати нову ідентичність. Завдяки своїм дипломатичним здібностям він завойовує довіру і стає лідером серед місцевих жителів. У *Патюсані* він більше не тінь свого минулого, а «Тюан Джім» – поважна фігура, яка приносить мир і стабільність, що раніше був охоплений внутрішніми чварами.

Джим відчайдушно чіпляється за своє нове життя, але не може позбутися внутрішнього страху, що одного дня все може зруйнуватися. Його авторитет і репутація стають для нього новою формою випробування, адже тепер він не просто намагається довести собі, що гідний другого шансу, а й нести відповідальність за тих, хто йому довіряє.

Кульмінацією цієї крихкої рівноваги стає помилка Джіма у ставленні до Брауна. Перекоаний у власній невразливості та силі свого авторитету, він дозволяє Брауну безперешкодно залишити *Патюсан*, сподіваючись, що той більше не становитиме загрози. Проте це рішення стає фатальним – люди Брауна організовують напад, у результаті чого гине Дайн Воріс, син Дорімана.

Ця трагедія символізує остаточний крах Джімового нового «Я». Довіра, яку він так довго будував серед жителів *Патюсану*, зруйнована. Вождь Доріман, осліплений горем і гнівом, вимагає від Джіма відповіді за його помилку. Однак цього разу герой не тікає, як колись із *Патни*. Він усвідомлює, що його минуле неможливо стерти. Прийнявши свою відповідальність перед народом, Джім добровільно йде назустріч своїй долі. Він спокійно постає перед Доріманом, який убиває його. Ця смерть стає його останнім моральним вибором – не спробою втечі чи спокути за *Патну*, а радше прийняттям відповідальності за долю людей, які йому довірилися. *Патюсан*, який здавався місцем нового початку, зрештою виявляється ще однією ілюзією. Джім прагнув створити нову особистість, але його минуле та віра в ідеали знову стали причиною його загибелі.

Таким чином, Конрад, простежуючи трансформацію ідентичності Джіма, порушує фундаментальні питання морального вибору, відповідальності та наслідків колоніальної влади. Його наративна стратегія, заснована на розмитті меж між «своїм» і «чужим», руйнує чіткі категорії ге-

роїзму й зради, показуючи головного героя як уособлення універсального людського досвіду втрати ідентичності.

Список використаних джерел:

1. Conrad J. The selected works of Joseph Conrad. London: Wordsworth, 2005. 1374 p.
2. Gillon A. Joseph Conrad. Boston: Twayne Publishers, 1982. 210 p.
3. Said E.W. Joseph Conrad and the Fiction of Autobiography. Cambridge: Harvard University Press, 1966. 219 p.

Ольга Сушицька

*(Коростишівський педагогічний фаховий коледж
імені І. Я. Франка Житомирської обласної ради)*

ВІРШ ЛІНИ КОСТЕНКО «СТРАШНІ СЛОВА, КОЛИ ВОНИ МОВЧАТЬ»: КОНЦЕПТ ПОЕТИЧНОГО СЛОВА

Страшні слова, коли вони мовчать,
коли вони зненацька причаїлись,
коли не знаєш, з чого їх почать,
бо всі слова були уже чиймись.
Хтось ними плакав, мучивсь, болів,
із них почав і ними ж і завершив.
Людей мільярди і мільярди слів,
а ти їх маєш вимовити вперше!
Все повторялось: і краса, й потворність.
Усе було: асфальти й спориші.
Поезія – це завжди неповторність,
якийсь безсмертний дотик до душі.

Ліна Костенко [2].

Вірш Ліни Костенко «Страшні слова, коли вони мовчать...» є варіацією класичної теми суті поезії та покликання поета, яка розгортається в глибоко індивідуальну та гостросучасну трактовку. Центром зору тут є концепт Слова як самовиразу поета й водночас репрезентації в індивідуальному художньому вирішенні почуттів, прагнень і сподівань людства в цілому. Та «мука слова», яка є константою поетичної творчості як такої, знаходить тут глибоко оригінальний ідейно-стилістичний вираз.

Ліричний сюжет вірша полягає в розвитку мотиву народження Слова, яке виникає з мовчання, означеного епітетом *страшні* (слова). Страхітливість цього мовчання визначена покликом поета висловити заново ті *мільярди слів*, що їх породили безкінечні страждання людства: трагізм ситуації акцентується тим, що ними народ *плакав, мучивсь, болів*; авторка свідомо уникає мажорного звучання, конденсуючи емоцію муки та страждання. Це подібно й до родових мук, позаяк *всі слова були уже чиймись – а ти їх маєш вимовити вперше!* Усе вже незчисленну кількість разів відбувалося: *і краса, й потворність, асфальти й спориші*. Майстерно окреслено грандіозність цієї трагічної панорами: художня оптика переключається з абстрактних філософських узагальнень на пейзажні деталі, окреслені начебто «широким мазком»; *асфальти* є прикметою урбаністичного пейзажу, *спориші ж* – «природного», сільського буття. Так лірична мініатюра набуває масштабного художнього узагальнення, майже епічної монументальності.

Домінує тут не художньо-поетична образність, а ораторсько-риторичний первінь, зі вкрапленням уже згаданих нами незчислених, але вагомих зорових пейзажних образів. Це – повернення до класичних традицій потрактування теми поета й поезії, але цілком позбавлене будь-якого епігонства. Призабута вже сьогодні характерна патетика, що нею були просякнуті маніфести класицистів чи романтиків, набуває нового й оригінального звучання завдяки використанню сильного прийому активного використання повсякденної лексики, позбавленої всякої формальної вигадливості. Екзистенціально вагомі слова *зенацька причаїлись, хтось ними плакав, мучивсь, болів*. Ця висока простота поетичного лексикону надає пафосу вірша життєвості та правдивості, сприяє посиленню експресивності й почуття вагомості сказаного. У поезії використано ямб, цей, за визначенням Аристотеля, найбільш наближений до усної мови поетичний розмір [1, 1447 а], що адекватно відповідає стилістиці художньої лексики.

Живе й щире слово Ліни Костенко органічно відбиває творчу індивідуальність авторки, одночасно активно конденсує мовленнєву енергію й стихії народного мовлення та плін поетичної традиції літературного маніфесту. Це підсумовано в афористичному висновку: *Поезія – це завжди неповторність, якийсь безсмертний дотик до душі*.

Список використаних джерел:

1. Аристотель. Поетика / пер. Борис Тен. Київ: Мистецтво, 1967. 136 с.
2. Українське слово: хрестоматія української літератури та літературної критики XX ст.: в 4 кн. Київ: Аконіт, 2001. Кн. 4: Культурно-історична епоха модернізму. Пізній модернізм (1961-1991). Постмодерна література дев'яностих років. С. 38-39.

Павло Трембовецький

*(Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка)*

СВОЄРІДНІСТЬ ОБРАЗНОЇ СИМВОЛІКИ В РОМАНІ М. ОНДАТЖЕ «АНГЛІЙСЬКИЙ ПАЦІЄНТ»

Роман Майкла Ондатже «Англійський пацієнт» поєднує в собі елементи реалістичної і модерної поетики. На перший погляд, його образність є цілком реалістичною: автор не вдається до гротескних трансформацій реальних форм та пропорцій описуваних предметів і явищ, його персонажі за портретними описами і психологічними характеристиками видаються цілком правдоподібними. Натомість у романі очевидно простежуються елементи новітньої поетики: нелінійність сюжету, складність композиції, вільні переміщення наратора в часі й просторі, фрагментарність розповіді. Поєднанням реалістичного й модернового принципів характеризується й образна система роману.

Як наголошує С. Аверинцев, символ, на відміну від образу як такого, є не просто двомірним знаком, але передбачає багатозначну інтерпретацію: «Переходячи в символ, образ стає прозорим; смисл «просвічує» крізь нього, відкривається як смислова глибина, смислова перспектива, що вимагає нелегкого «входження» у себе...» [1, с.154].

За подібним принципом творення багатозначності будується вся образна символіка роману «Англійський пацієнт», починаючи від образу «англійського пацієнта» і закінчуючи предметно-зображальними деталями в описах природних і культурних явищ.

Головним героєм роману є угорський аристократ Ласло Алмаші, дослідник пустелі і картограф. Він носить ім'я

свого реального прототипа, але в романі виступає цілком фікційною фігурою. До певного моменту розвитку подій він залишається невідомою особою, яку витягли з палаючого літака і з важкими опіками та в стані амнезії доставили до військового шпиталю. Символіка цього образу полягає у тій невизначеності, що створюється його достеменно невстановленим статусом, непослідовними і суперечливими спогадами, якими він ділиться з медсестрою Ханною і колишнім злодієм та шпигуном Девідом Караваджо. Власне, і його трагічна історія, і саме обвуглене тіло «англійського пацієнта» символізують травми війни, неоправдані втрати, нанесені нею людям.

Символічним є й те, що понівечене тіло «англійського пацієнта» в очах Хани викликає схожість із Христом: «Тіло Христа, думалося їй. Він її зневірений святий» [3, с.9] (порівн. в оригіналі: «*Hipbones of Christ, she thinks. He is her despairing saint...*» [5, p.3]). На думку О. Кеби, попри те, що тут має місце «безумовна невідповідність, а з погляду християнської моралі навіть протилежність персонажа роману центральній постаті Євангелій, текст твору дає певні підстави для їх співвіднесення. За аналогією з біблійним сюжетом трагічна доля «англійського пацієнта» в певному сенсі виступає спокутуванням гріхів західної цивілізації і, водночас, сам він стає її жертвою» [2, с.7].

Отож згідно з авторською концепцією, за невизначеністю особистості «англійського пацієнта» стоїть незбагненність і трагічна сутність історії, що втягує в свою орбіту і накладає непозбутній відбиток на кожну людину.

У романі часто фігурують географічні карти, що виконують властиву їм безпосередню функцію топографічної орієнтації на місцевості. Однак у романі ця деталь переростає своє буквальне значення. «Контурна структура» карт відбивається на всіх рівнях життя людей, редукованого військової до стану спустошення [4]. Віддаючи карти Лівійської пустелі німцям, Алмаші отримує можливість повернутися до своєї коханої, але таким чином приносить війну в пустелю, чого не може собі пробачити. Крім того, карта як форма географічного простору уподібнюється в романі до людського тіла. Наприклад: «*He rides the boat of morphine. It races in him, imploding time and geography the way maps compress the world onto a two-dimensional sheet of paper*» [5, p.171].

Особливо вражаючими в тексті твору є описи розбомбленої вілли Сан-Джироламо майже в самому центрі італійського Відродження, за 20 кілометрів від Флоренції. Понівечені античні статуї, спотворені фрески, зруйновані бібліотеки, хоча й досі вражають персонажів роману своєю досконалістю, сприймаються читачем як символи понищеної культури.

Особливим символом роману є книжковий примірний «Історії» Геродота, яку «англійський пацієнт» проніс із собою через усі перипетії війни. В його руках книжка, куди вклеювалися фрагменти карт, малюнки, нотатки на сигаретному папері, перетворилася на своєрідний палімпсест, безпосередньо виражаючи ідею світу як тексту й тексту як світу: «His only connection with the world of cities was Herodotus, his guidebook, ancient and modern, of supposed lies. When he discovered the truth to what had seemed a lie, he brought out his glue pot and pasted in a map or news clipping or used a blank space in the book...» [5, p.261].

Отже, образна система роману М. Ондатже «Англійський пацієнт» створена на основі символіки, коли кожний художній елемент за своєю життєподібною видимістю відкриває смислову глибину і можливості багатозначної інтерпретації.

Список використаних джерел:

1. Аверинцев С.С. Символ. *Софія – Логос*. Словник. Київ: Дух і Літера, 1999. С. 154-159.
2. Кеба О.В. Інтертекстуальний дискурс у романі М. Ондатже «Англійський пацієнт». *Наукові праці: збірник за підсумками звітної наукової конференції викладачів, докторантів і аспірантів*; у 3 т. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2021. Вип. 20. Т. 3. С. 6-7.
3. Ондатже М. Англійський пацієнт: роман / перекл. з англ. Є. Даскал. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. 304 с.
4. Abu Baker, Ahmad M.S. Maps in Michael Ondaatje's *The English Patient*. URL: http://www.nobleworld.biz/images/-Abu_Baker3.pdf
5. Ondaatje M. *The English Patient*. Bloomsbury Publishing, 2018. 324 p.

Інга Федькова
(Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка)

РОЛЬ АВТЕНТИЧНИХ ТЕКСТІВ У ФОРМУВАННІ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПОЛІТОЛОГІВ

Формування іншомовної компетентності майбутніх політологів є важливим завданням, оскільки сучасний політичний дискурс виходить за межі національних кордонів, а професійна діяльність фахівців цієї сфери передбачає роботу з англomовними аналітичними матеріалами, міжнародними документами та участь у дискусіях на глобальному рівні. Одним із головних методичних засобів для досягнення цього завдання є використання автентичних текстів, а саме: матеріалів, створених носіями мови для реального використання в політичній сфері. Саме використання автентичних текстів у доборі навчального матеріалу є головною вимогою, що висувається Радою Європи до навчальних текстів [1].

Автентичні тексти охоплюють широкий спектр жанрів, що мають безпосереднє відношення до політичної науки, зокрема:

- 1) офіційні документи та міжнародні угоди (декларації, резолюції ООН, угоди ЄС, конвенції з прав людини);
- 2) аналітичні статті та огляди (публікації у The Economist, Foreign Affairs, The Guardian, політичних think tanks – Brookings Institution, Chatham House тощо);
- 3) політичні промови та виступи (тексти виступів світових лідерів, прес-конференції, інтерв'ю дипломатів);
- 4) медіатексти (новини, редакційні статті, коментарі до політичних подій) тощо.

Залучення студентів до опрацювання таких текстів дозволить їм ознайомитися зі специфічною політичною термінологією та стилістичними особливостями, вони матимуть змогу аналізувати реальні політичні дискурси та риторику, а також засвоювати культурно-історичний контекст, у якому функціонує політична комунікація.

Варто зауважити, що «методично автентичний текст повинен мати такі аспекти: методичний (доступність тек-

сту, його відповідність конкретним завданням навчання, його методична ефективність); структурний (композиційні та мовні характеристики тексту: особливості його побудови, взаємозв'язок частин, автентичність лексико-граматичного оформлення, адекватність мовних засобів у конкретному контексті); змістовний (природність, інформативність, цікавість)» [2, с.216]. Використання автентичних текстів на заняттях з іноземної мови вимагає спеціальних методичних прийомів, що сприяють ефективному засвоєнню матеріалу. Основними підходами є: дискурсивний аналіз тексту (студенти працюють із політичними промовами або статтями, аналізуючи риторику, аргументацію та ідеологічні підтексти), контекстуалізація (під час вивчення тексту важливо пояснювати історичний і політичний контекст подій, що згадуються), рольові ігри та дебати (студенти моделюють політичні дискусії, використовуючи лексику та аргументи з вивчених матеріалів) тощо.

Застосування автентичних матеріалів у навчальному процесі сприяє: розширенню лексичного запасу здобувачів (студенти знайомляться з професійною термінологією та виразами, що використовуються в реальних політичних текстах), формуванню навичок критичного мислення (аналіз автентичних джерел допомагає майбутнім політологам розрізняти факти та оцінки судження, оцінювати аргументацію політичних діячів), розвитку комунікативної компетентності (участь у дебатах та аналіз політичного дискурсу сприяють формуванню вміння аргументовано висловлювати думку англійською мовою), адаптації до професійного середовища (студенти, які регулярно працюють з автентичними текстами, легше інтегруються в міжнародний професійний дискурс).

Отже, автентичні тексти є ефективним інструментом формування іншомовної компетентності майбутніх політологів. Вони дозволяють студентам не тільки засвоювати мову, а й орієнтуватися в реальному політичному дискурсі, що є критично важливим для їхньої майбутньої професійної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. С.Ю. Ніколаєва. Київ, 2003. 261 с.

2. Загородня О., Лугова Т., Михайлюк М. Автентичний текст – невід’ємний компонент формування комунікативної іншомовної компетенції студентів закладів вищої освіти. *Сучасні дослідження з іноземної філології*. 2021. Т. 19. №1. С. 211-220.

Наталія Фрасинюк

*(Кам’янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка)*

ОСОБЛИВОСТІ ЖІНОЧОГО СТИЛЮ У ПОЛІТИЧНОМУ СПІЛКУВАННІ

Сучасний етап розвитку лінгвістики характеризується зростанням інтересу дослідників до різних типів дискурсу, зокрема специфіки політичного дискурсу. Особливо увага приділяється його екстралінгвістичним характеристикам, а також механізмам та технологіям впливу політика на адресата з метою маніпулювання його свідомістю, адже політичний дискурс є найвпливовішим явищем в сучасній політичній комунікації.

Природа терміну «політичний дискурс» настільки багатогранна, що незважаючи на досить довгу історію його дослідження й численні праці в сфері дискурсивного аналізу, говорити про однозначне розуміння дискурсу вважається передчасним. До найважливіших характеристик політичного дискурсу в його сучасному розумінні можна віднести такі: «сукупність усіх мовленнєвих актів, що використовують у політичних дискусіях, а також правил публічної політики, які оформилися згідно з традиціями та отримали перевірку досвідом» [2, с.54].

Політичний текст містить і позамовну інформацію (картину світу), і знакову інформацію. Публічні політичні промови через детальний опис тієї чи іншої соціальної або політичної ситуації спрямовані не лише на досягнення розуміння основної думки з боку слухачів, але і є засобом формування певного настрою, що призводить до певних дій з боку реципієнта. Різні суб’єкти спілкування по-різному відображаються в дискурсі: комунікативні форми породжують власний зміст [3, с.19]. Головним наміром політичного дискурсу є потреба, по-перше, висловити своє бачення світу та, по-друге, переконати адресатів у

тому, що бачення мовця є єдиним правильним, тобто змусити адресатів повірити мовцю.

Для донесення інформації та впливу на свідомість та підсвідомість слухачів політик повинен використовувати певні засоби, так звані комунікативні стратегії, за допомогою яких промовець може маніпулювати цільовою аудиторією, адже переконання – це вміле використання / маніпулювання поняттями з ледве сприйманою різницею, завдяки чому відбувається практично непомітний перехід від одних переконань до інших [1, с.184].

Так, у жінок-політиків яскраво виражена комунікативна емоційність. Вони більш екстравертні, ніж чоловіки, і тому їхні промови є, зазвичай, емоційнішими. Прикладом комунікативної емоційності політиків жіночої статі може бути велика кількість епітетів: *generous hospitality, splendid setting, rich cultural heritage, strong and stable economy, thriving arts scene, impressive results, a very! smart strategy, remarkable achievements, huge consequences, enormous progress, tremendous potential*.

Жінки-політики частіше описують свої почуття, настрій, емоції, ніж чоловіки, які, зазвичай, більше замкнуті у собі. Необхідно відзначити, що емоційність жінок виявляється не лише в описі позитивних емоцій, а й негативних. Проте, беручи до уваги те, що за соціальними нормами представниці жіночої статі повинні бути лояльнішими, ніж чоловіки, у їхньому мовленні все ж превалює позитивна конотація: *I am delighted to be visiting Latvia for the first time* (Королева Єлизавета II); *I'm very pleased with the work that's been done so far and the progress that has been made in the national campaign* (Хіларі Клінтон).

Жінки-політики зазвичай прагнуть встановити хороші стосунки зі своїм співрозмовником чи аудиторією, тому вживають велику кількість засобів ввічливості: слова привітання, подяки, вибачення, похвали. Саме тому для їхніх політичних промов та виступів характерний доброзичливий та дружній тон: *In NATO we are grateful to Latvian soldiers serving alongside our forces and those of other allies in Afghanistan and Iraq* (Королева Єлизавета II).

Крім того, жінки-політики досить серйозно ставляться до етикету спілкування і строго його дотримуються. Вони більше орієнтовані на співрозмовника і прагнуть встано-

вити з ним дружні та довірливі стосунки. Для цього частіше називається ім'я партнера по комунікації і підкреслюється його посада та позитивні якості: *D.C. City Council woman Sandy Allen, thank you* (Хіларі Клінтон).

Аналіз інтерв'ю засвідчив, що жінки-політики є емоційно відкритими, але дуже стриманими. Вони можуть болісно реагувати на зауваження, втрачаючи свою лояльність та терпіння, і намагатися словесно образити свого співрозмовника: *And, Wolf if you're a policy-maker, you are going to be certain that you're not wrong on the short side, that you're not wrong in underestimating* (Кондоліз Райс).

Жінки-політики у своїх промовах часто використовують елементи з власної біографії та історії своєї країни чи міста. Цим вони прагнуть встановити тісніший зв'язок з аудиторією та акцентувати свою близькість до народу: *Like many of you, I remember the bombing of the church in Birmingham in 1963, because one of the little girls that died was a friend of mine* (Кондоліз Райс).

Втім, важливо вказати, що мовлення жінок-політиків, є красномовним. Вони часто вживають ідіоми, крилаті вислови, гру слів. Перелічені лінгвістичні засоби додають їхнім виступам та інтерв'ю оригінальності, жвавості та експресивності: *Well, he's a big fish. – He was a big fish* (Кондоліз Райс).

Що стосується способу викладення інформації, жінки-політики часто поєднують факти з елементами моралі, совісті та громадянського обов'язку. Цим вони апелюють до адресата, а саме до його почуттів та переконань: *Our country believes that every life, in every land, has value and dignity* (Лора Буш).

Щодо тематичного спрямування мовлення жінок-політиків, то вони більше цікавляться соціальними проблемами: освітою, медициною, сферою культури, благодійністю, соціальним захистом незахищених членів суспільства, проблемами навколишнього середовища, правами дітей та жінок: *The initiative calls on developed countries, private foundations, religious institutions, volunteer groups, and individual citizens to reduce the suffering and death caused by malaria* (Лора Буш).

Проведений аналіз політичних промов та інтерв'ю дозволяє стверджувати, що особливості жіночого стилю в

політичному спілкуванні проявляються в багатьох аспектах. Вони включають емоційність, схильність до співпраці, чутливість до потреб інших, дипломатичність у вираженні своїх думок і навіть баланс між професіоналізмом і традиційними стереотипами про жіночність.

Список використаних джерел:

1. Нагорна Л.П. Політична мова і мовна політика: діапазон можливостей політичної лінгвістики. Київ, 2003. 315 с.
2. Петренко І.І. Політичний дискурс: зміст, особливості, функції. *Вісник КНУ ім. Т. Шевченка: Філософія. Політологія*. 2005. №100. С. 54-57.
3. Савчук В.І. Іntenціональність як основний комунікативно-прагматичний чинник англomовного політичного дискурсу. *Мова, освіта, культура в контексті євроінтеграції: матеріали науково-практичної конференції (21-23 квітня 2010 р.)*. Київ, 2010. С. 184-185.

Роман Чорний

*(Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка)*

СИСТЕМА ПЕРСОНАЖІВ РОМАНУ САЛМАНА РУШДІ «ЗОЛОТИЙ ДІМ» ЯК ВИРАЖЕННЯ МУЛЬТИКУЛЬТУРНОЇ СТРАТЕГІЇ АВТОРА

Салман Рушді, видатний британський письменник індійського походження, відомий своєю здатністю створювати багатошарові та багатокультурні наративи, які відображають складність сучасного світу. Його роман «Золотий дім» (2017) не є винятком. Однією з найцікавіших рис цього твору є система персонажів, яка служить вираженням мультикультурної стратегії автора. Рушді, як письменник, що походить з Індії, але довго мешкав у Великій Британії та США, часто звертається до тем глобалізації, змішання культур і національної ідентичності. У романі «Золотий дім» Рушді часто використовує персонажів своїх творів як інструмент для відтворення культурного різноманіття та створення багатofункціонального наративу, що глибоко відображає сучасні соціальні, політичні та культурні реалії.

У «Золотому домі» Рушді пише як житель Нью-Йорка. Оповідач – молодий американець, вихований люблячими батьками-професорами на околицях садів Макдугал-Салліван. Він розповідає історію сім'ї з Мумбаї, яка ховається під новими іменами за таємничою завісою від небезпеки у великому місті. Їхні справжні імена приховані, що одразу підкреслює мотив втрати ідентичності та необхідності пристосування до нового середовища.

Кожен персонаж роману, що головний, що другорядний – представляє певний культурний, соціальний або політичний аспект, як-от сім'я Голденів, чи сусід з садів, колишній дипломат ООН Лну Фну з М'янми. Це дозволяє Рушді створити багатогранний портрет сучасного суспільства. Мультикультурність проявляється не лише в етнічному походженні персонажів, але й у їхніх особистих історіях, цінностях та виборах.

Весь сюжет побудований навколо сім'ї Голденів, кожен член якої має свої особливості:

- Нерон Голден – загадковий патріарх родини, головний космополіт у сім'ї, який нагадує класичного міфологічного героя з темним минулим. Він символізує процес відмови від свого минулого, асиміляції та прагненням до нової ідентичності.
- Сини Нерона – Петроній, Апулей та Діонісій, кожен із них по-своєму уособлює мультикультурні виклики. Петя страждає від аутизму та соціальної ізоляції, Апулей є митцем, який балансує між традиційними та сучасними мистецькими формами, а Діонісій проходить складний шлях трансгендерного переходу, що актуалізує проблематику гендерної ідентичності.
- Василіса – це молода й загадкова жінка, яка стає другою дружиною Нерона Голдена. Цей персонаж втілює теми амбіцій, виживання та адаптації в новому середовищі. Василіса також демонструє тему культурного протистояння: її російське походження та холодний прагматизм контрастують із емоційною та хаотичною природою сім'ї Голденів. Нова дружина є ключовою фігурою в розколі родини Голденів, адже її поява та народження Веспи загострюють конфлікти між Нероном і його старшими синами.

Найвиразніше боротьба за культурну ідентичність спостерігається у середнього сина Нерона – Апулея. Під впливом духів минулого, які переслідують його, він вирішує повернутись до Індії, щоб розібратись у собі, своїми боргами. «Думай про це так, що мені потрібно з'ясувати, чи залишилося для мене там якесь “там”» [1, с.308]. Але зрештою, після відвідин батьківщини, Апу відпускає минуле. «Бо я переконався у своїй повній мінливості. У тому, що під тиском життя можна просто перестати бути тим, ким був, і просто бути тим, ким став» [1, с. 319].

Роман також відображає соціально-політичні реалії сучасної Америки. Салман Рушді використовує систему персонажів для критики сучасних політичних тенденцій, висвітлення проблем расизму, ксенофобії та соціальної нерівності. Через їхні історії він піднімає питання про те, як суспільство може інтегрувати різні культурні групи та створити гармонійне середовище для всіх.

Ще одна актуальна тема роману – балотування Дональда Трампа на пост Президента США у 2016 році через порівняння його з Джокером, антагоністом із коміксів всесвіту DC [3]. У романі Джокер виступає борцем з мультикультурністю та винуватцем у розколі суспільства, справах злочинів на етнічному та расовому ґрунті.

Таким чином система персонажів у романі «Золотий дім» Салмана Рушді є яскравим прикладом того, як мультикультурна стратегія автора дозволяє створити складний та багатогранний наратив. Рушді майстерно використовує образну палітру роману для відтворення культурного різноманіття та дослідження складних питань сучасного світу. Це дає йому змогу досліджувати як позитивні, так і негативні аспекти мультикультурності. Кожен персонаж стикається з викликами, пов'язаними з етно-національним походженням та культурними відмінностями, але також знаходить можливості для зростання та самовизначення. Рушді майстерно показує, як мультикультурність може бути джерелом конфліктів, але водночас і двигуном прогресу та інновацій.

Список використаних джерел:

1. Рушді С. Золотий дім. Львів : Видавництво Старого Лева, 2019. 496 с.

2. Batra J. Salman Rushdie's the Golden House: classical worldview for postmodern times. *Humanities and Social Sciences Review*. 2018. Vol. 08 (02). P. 501-510.
3. Duncan R., Smith M.J. Icons of the American Comic Book: From Captain America to Wonder Woman, Volume 1. Westport, Connecticut, 2013. С. 375-385.

Ольга Шаповал

*(Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка)*

СПЕЦИФІКА ІНТЕР'ЕРУ В РОМАНІ Ф. С. ФІЦДЖЕРАЛЬДА «ВЕЛИКИЙ ГЕТСБІ»

Дослідження інтер'єру в художній літературі є однією з актуальних проблем сучасного літературознавства. Українська літературна енциклопедія дає таке визначення терміну: «Інтер'єр у художньому творі – вид опису, змалювання внутрішніх приміщень (їх вигляду, предметів, які там знаходяться) у зв'язку із зображенням умов життя і побуту персонажів. Інтер'єр конкретизує місце подій, допомагає окреслити смаки персонажа, його соціальне становище, духовні запити, професію, особливості вдачі» [1, с.323].

У тексті роману Ф.С. Фіцджеральда «Великий Гетсбі» виокремлюємо три розлогіх інтер'єрних описи: будинку Б'юкененів, орендованої квартири Мірті Вільсон та будинку Гетсбі. Всі описи представлені точкою зору оповідача – Ніка Карруея. Композиційно інтер'єрні описи зосереджені переважно у першому та другому розділах, виконуючи функцію конкретизації місця дії та розширення характеристики персонажів. Окреме композиційне місце займає опис будинку Гетсбі, представлений у п'ятому розділі роману. У цій розвідці фокусуємо увагу на інтер'єрі орендованої квартири Мірті Вільсон, коханці Тома Б'юкенена.

Весь опис цієї квартири побудований на контрасті з інтер'єром будинку родини Б'юкененів. Будинок, «*Georgian Colonial mansion*» [2, с.10-11], розташований у фешенебельному районі Іст-Еггу, а маленька квартирка, яку Том Б'юкенен орендує для своєї коханки, знаходиться на горішньому поверсі одного з багатоквартирних будинків Нью-Йорка. Простір будинку відкритий, наповнений по-

вітрян *«bright rosy-colored space, fragilely bound into the house by French windows at either end»* [2, с.12]. Рух повітря наповнює динамікою не лише кімнату, але й присутніх у ній. Білі плаття двох жінок, що розташувались на каналі посеред кімнати, тріпотять так, ніби їх господині щойно завершили політ. Використання в описі інтер'єру кімнати «природної» лексики: іменників *grass, breeze, wind, sea*; дієслів *to grow, blew*; прислівників та дієприкметників *fragilely, gleaming, twisting, rippling, fluttering* – створює ефект відкритого простору, повітряності, свіжості. Навіть єдиний повністю стаціонарний об'єкт в цій кімнаті – величезний диван (*«completely stationary object in the room was an enormous couch»* [2, с.12]) стає «рухомим» за допомогою порівняння із повітряною кулею *«an anchored ballon»* [2, с.12]. Все в цій кімнаті наповнюється життям: штори видають звуки: *«to the whip and snap of the curtains* [2, с.12] (свист та клацання)», картина «стогне» *«the groan of a picture on the wall»* [2, с.12]. Але все припиняється з приходом Тома, який виконує абсолютно буденну дію – зачиняє вікно, проте автор описує це так, ніби «boom», що почули в кімнаті, це не звук вікна, що його зачинив Том, а майже постріл, від якого «помирає» вітер.

Квартира Мірті підкреслено маленька: *«small living-room, a small dining-room, a small bedroom, and a bath»*, звернемо увагу – *«a bath»*, а не *«a bathroom»*. У просторій кімнаті будинку Б'юкененів єдиний великий предмет мебелі – диван, а вітальня квартири Мірті захащена громіздкими меблями з гобеленовою оббивкою від дверей до дверей. У просторі вітальні Б'юкененів – дві прекрасні жінки, одягнені у легкі білі сукні, а відвідувач квартири змушений постійно натикатись на зображених на меблевих гобеленах жінок, які катаються на гойдалках у садах Версаля, що ще більше стискає простір. Протилежністю картині на стіні будинку Б'юкененів є надмірно збільшена фотографія, єдина «окраса» стіни квартири, яку Нік спочатку іронічно сприймає за зображення курки *«a hen sitting on a blurred rock»* [2, с.32], лише пізніше розгледівши з відстані, що це фото якоїсь бабусі у капелюшку (додамо – ще одна людина в цьому маленькому просторі). Крім того, в цьому випадку фото на стіні не тільки доповнює інтер'єр, а й своєю мінливістю показує, що в цьому приміщенні немає

нічого тривалого, відкритого і чистого. Курка, що сидить у тумані, являє собою щось приховане і каламутне, про що всі здогадуються, але ніхто не говорить відкрито. Але варто тільки відійти подалі, і курка перетворюється на дамський капелюх, з-під якого видно жіноче обличчя.

Важливою художньою деталлю є і журнали, що лежать на столі. У них таїться брехня, яка товстим шаром висить у повітрі квартири й переслідує її тимчасових мешканців у кожному подиху і русі. Це скандальні журнальчики, які оприявнюють якість життя Міртл і Тома. Один із них бреше дружині, а друга – чоловікові, вони обманюють як один одного, так і самих себе.

Отже, інтер'єр у романі «Великий Гетсбі» виконує важливу художню функцію, допомагаючи глибше розкрити характери персонажів і соціальні контрасти. Особливо виразний контраст між відкритим, просторим і світлим будинком Б'юкенів та тісною, захаращеною квартирою Міртл, що відображає її ілюзії та обмеженість соціального становища. Динамічний та живий інтер'єр будинку Б'юкенів гасне під впливом Тома, так само як і простір квартири Міртл наповнюється відчуттям брехні та штучності. Таким чином, інтер'єрні описи у творі не тільки створюють атмосферу, а й виступають особливим символічним виразом тематики роману, відображаючи ілюзорність американської мрії.

Список використаних джерел:

1. Українська Літературна Енциклопедія: в 5 т. / Ан УРСР. Ін-т літератури імені Т. Г. Шевченка. Київ: Укр. Енциклопедія імені М.П. Бажана, 1990. Т. 2. 1990. 576 с.
2. Fitzgerald F.S. The Great Gatsby. New York : Charles Scribner's Sons, 1953. 189 p.

Дар'я Шевчук
(Київський національний
університет імені Тараса Шевченка)

ВІДТВОРЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ЛЕКСИКИ ТА СТИЛІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ У ПРОЦЕДУРАЛЬНИХ ФІЛЬМАХ ПРО РОЗСЛІДУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЮ МООВОЮ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Процедуральні фільми (або процедури) – це жанр кіно та серіалів, що фокусується на детальному зображенні професійної діяльності, наприклад, роботи поліції, суду, медиків чи спецслужб. Вони зазвичай мають структурований сюжет, де кожен епізод розглядає окрему справу чи процедуру, з акцентом на методи розслідування, збору доказів і дотримання правил. Сучасні процедуральні фільми про розслідування активно використовують кримінальну лексику та стилістичні засоби, що є важливим елементом автентичності кінематографічного дискурсу. У процесі перекладу та адаптації цих творів українською мовою постає низка викликів, пов'язаних із збереженням стилістичних особливостей, соціолінгвістичних нюансів і культурних конотацій.

Мета дослідження – визначення оптимальних стратегій відтворення кримінальної лексики в українських перекладах процедуральних фільмів.

Виклад основного матеріалу. Переклад кримінальної лексики у процедуральних фільмах, що були обрані як матеріали («*Mindhunter*», «*Hannibal*», «*CSI*»), стикається з проблемою адекватного відтворення сленгу, жаргону, евфемізмів і професіоналізмів. Наприклад, англійський термін «*perp*» (скорочення від «*perpetrator*») може мати кілька варіантів перекладу українською: «злочинець», «правопорушник» або навіть «підозрюваний» залежно від контексту [3, с.42]. Важливим аспектом є збереження стилістичної експресивності, притаманної мові кримінального світу.

Ключовими теоретичними засадами дослідження стали праці Юджина Найди щодо динамічної еквівалентності [1], концепція культурного контексту перекладу Сьюзен Басснетт

[2], а також аналіз функціонального стилю за методологією Джеффри Ліча [4]. Крім того, семіотичний підхід Ролана Барта дозволяє розглядати мову як складову кінематографічного коду, що формує загальний наратив фільму [5].

Однією з головних проблем є вибір між дослівним і адаптованим перекладом. Наприклад, фраза «*He's a rat*» у кримінальному контексті означає «*він зрадник*» або «*стукач*», що потребує адаптації для відповідності українському кримінальному жаргону [6, с.18]. Також важливим є передача соціолінгвістичних особливостей, оскільки жаргон відображає не лише соціальний статус персонажів, а й культурні особливості певної країни.

Дослідження також засвідчило значні розбіжності у підходах до перекладу кримінальної лексики в залежності від країни походження фільму. Наприклад, у американських процедурах переважає поліцейський жаргон, що включає специфічні терміни, такі як «*victim*» (жертва), «*homicide*» (вбивство), «*lineup*» (впізнання підозрюваного). У британських детективах, натомість, часто зустрічаються більш формальні поліцейські терміни, що можуть вимагати іншого підходу до перекладу.

Ще однією проблемою є відтворення культурно-специфічних мовних одиниць, які можуть бути незрозумілими українській аудиторії. Наприклад, термін «*plea bargain*» у кримінальному судочинстві США означає угоду зі слідством, що не має прямого еквівалента в українській правовій системі, що ускладнює його переклад. У таких випадках необхідно застосовувати адаптивні стратегії, зокрема пояснювальний переклад або використання калькування із подальшою інтерпретацією у контексті діалогу. Вдалим варіантом перекладу може бути «угода про визнання вини», що передає суть процесуального механізму: обвинувачений визнає провину в обмін на пом'якшення вироку або зняття частини обвинувачень. Також можливим є комбінований варіант – «угода зі слідством (*plea bargain*)», якщо контекст вимагає уточнення.

Дослідження даної теми також вказують на те, що стилістична складова мови персонажів у процедурах значно впливає на сприйняття жанру. Наприклад, у серіалах типу «*CSI*» або «*Law & Order*» переважає офіційно-діловий стиль спілкування між детективами та прокурорами, тоді як у

кримінальних драмах, таких як «*Breaking Bad*», більше нецензурної та наближеної до кримінального сленгу лексики. Ці стилістичні особливості мають враховуватися під час перекладу, аби зберегти атмосферу оригіналу.

Висновки. Аналіз перекладацьких стратегій свідчить, що ефективне відтворення кримінальної лексики у процедуральних фільмах вимагає балансу між дослівним та адаптивним перекладом. Використання відповідників, що враховують жанрову специфіку та соціокультурний контекст, сприяє збереженню жанрової автентичності. На прикладі серіалу *Breaking Bad* можна спостерігати, що використання лексики, невідповідної до стилістичних особливостей твору, зокрема офіційно-ділового стилю, характерного для кримінальних драм на кшталт «*Law & Order*» чи «*Hannibal*», призводить до некоректної інтерпретації змісту. Це спотворює авторський задум та ігнорує комунікативний контекст персонажа, що може негативно вплинути на сприйняття сюжетної лінії й характеристику персонажів у перекладі. У підсумку, подальші дослідження можуть охоплювати порівняльний аналіз перекладу кримінальної лексики у різних мовних культурах.

Список використаних джерел:

1. Nida E. *Toward a Science of Translating*. Leiden: Brill, 1964.
2. Bassnett S. *Translation Studies*. London: Routledge, 2014.
3. Baker M. In *Other Words: A Coursebook on Translation*. London: Routledge, 2011.
4. Leech G. *Style in Fiction*. London: Longman, 2007.
5. Barthes R. *Image-Music-Text*. London: Fontana Press, 1977.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Баюрко Марія Юріївна – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти кафедри германської філології, перекладу та зарубіжної літератури.

Виноградов Андрій Сергійович – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, аспірант кафедри української мови.

Галайбіда Оксана Василівна – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської мови.

Голубішко Ірина Юріївна – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри германських мов і зарубіжної літератури.

Грачова Ірина Євгеніївна – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, кандидат філологічних наук, доцент.

Давидюк Юлія Борисівна – Хмельницький національний університет, кандидат філологічних наук, доцент кафедри германської філології та перекладознавства.

Дмитрошкін Денис Едуардович – Хмельницький національний університет, старший викладач кафедри германської філології та перекладознавства.

Дружененко Раїса Сергіївна – Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української мови.

Животова Валерія Сергіївна – Донецький національний університет імені Василя Стуса, асистентка кафедри романо-германської філології та зарубіжної літератури.

Жовтан Ілона Олександрівна – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти кафедри германської філології, перекладу та зарубіжної літератури.

Залужна Ольга Олексіївна – Київський національний університет імені Тараса Шевченка, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і практики перекладу з англійської мови ННІ філології.

Захарчевна Зоряна Валентинівна – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти кафедри германської філології, перекладу та зарубіжної літератури.

Кардаш Наталія Володимирівна – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Кеба Олександр Володимирович – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри германських мов і зарубіжної літератури.

Кірічук Марина Віталіївна – Комунальний заклад вищої освіти "Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж", здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти кафедри германської філології.

Коваленко Наталія Дмитрівна – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української мови, учений секретар Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Компанієць Вікторія Олександрівна – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Коробчук Анастасія Сергіївна – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти кафедри германської філології, перекладу та зарубіжної літератури.

Кравченко Анастасія Анатоліївна – Житомирський державний університет імені Івана Франка, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Кришталюк Ганна Анатоліївна – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри германських мов і зарубіжної літератури.

Крук Аліна Анатоліївна – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри іноземних мов.

Кучерук Ірина Сергіївна – Поліський національний університет, м. Житомир, викладач англійської мови кафедри іноземних мов.

Леонтюк Анастасія Анатоліївна – Комунальний заклад вищої освіти "Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж", здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти кафедри германської філології.

Луценко Павло Олександрович – Донецький національний університет імені Василя Стуса, асистент кафедри романо-германської філології та зарубіжної літератури.

Марчишина Алла Анатоліївна – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, доктор філологічних наук, професор, завідувачка кафедри англійської мови.

Матковська Марія Василівна – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, старший викладач кафедри англійської мови.

Мельник Ірина Валеріївна – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської мови.

Мітроусова Тетяна Валеріївна – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри англійської мови.

Мішанчук Марія Вікторівна – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, магістрантка кафедри германської філології, перекладу та зарубіжної літератури.

Мосієнко Олена Володимирівна – Житомирський державний університет імені Івана Франка, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології та перекладу.

Никитюк Світлана Іванівна – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, старший викладач кафедри англійської мови.

Піддубняк Анастасія Романівна – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти кафедри англійської мови та методики її навчання.

Равло Поліна Романівна – Донецький національний університет імені Василя Стуса, асистентка кафедри англійської філології.

Росоха Олена Василівна – Донецький національний університет імені Василя Стуса, асистентка кафедри романо-германської філології та зарубіжної літератури.

Самолюк Катерина Василівна – Житомирський державний університет імені Івана Франка, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти кафедри англійської філології та перекладу.

Свідер Ірина Анатоліївна – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської мови.

Сліпачук Наталія Миколаївна – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри германських мов і зарубіжної літератури.

Сушицька Ольга Леонідівна – Коростишівський педагогічний фаховий коледж імені І. Я. Франка Житомирської обласної ради, викладач філологічних дисциплін.

Трембовецький Павло Павлович – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, аспірант кафедри української мови.

Федькова Інга Анатоліївна – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри іноземних мов.

Фрасинюк Наталія Іванівна – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської мови.

Чорний Роман Анатолійович – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, аспірант кафедри української мови.

Шаповал Ольга Григорівна – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри германських мов і зарубіжної літератури.

Шевчук Дар'я Тарасівна – Київський національний університет імені Тараса Шевченка, здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти кафедри теорії та практики перекладу.

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
Донецький національний університет імені Василя Стуса
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**ТЕКСТ І ДИСКУРС:
КОГНІТИВНО-КОМУНІКАТИВНІ
ПЕРСПЕКТИВИ**

**МАТЕРІАЛИ VIII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ**

20-21 ЛЮТОГО 2025 РОКУ

Електронне видання

Підписано 27.03.2025. Формат 60х84/16. Гарнітура «Книжник».
Об'єм даних 1,28 Мб. Обл.-вид. арк. 6,7. Зам. № 1168.

Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка,
вул. Огієнка, 61, м. Кам'янець-Подільський, 32300.
Свідоцтво серії ДК № 3382 від 05.02.2009 р.

Виготовлено в Кам'янець-Подільському національному
університеті імені Івана Огієнка,
вул. Огієнка, 61, м. Кам'янець-Подільський, 32300.